

Univerzita Palackého v Olomouci

Pedagogická fakulta

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Diplomová práce

Bc. Šárka Foretníková

**Motivace k práci vedoucího nebo instruktora
na dětském letním táboře**

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci, dne 10. 4. 2014

.....

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala paní Mgr. Pavle Vyhnálkové, Ph. D. za odborné vedení mé bakalářské práce a podnětné rady.

Děkuji také všem vedoucím a instruktorům táborového týmu základní školy, kteří mi ochotně poskytli rozhovory, a umožnili mi tak vypracovat empirickou část mé diplomové práce.

Obsah

Úvod	6
1 Volný čas dětí a mládeže	9
1.1 Volný čas – pojem, funkce	9
1.2 Volný čas a hra z vývojového hlediska	12
1.3 Volný čas dnešních dětí a mládeže.....	14
2 Volný čas a výchova	16
2.1 Výchova ve volném čase a pedagogika volného času.....	16
2.2 Zážitková pedagogika.....	17
3 Letní dětský tábor	20
3.1 Charakteristika letního dětského tábora a jeho druhy	20
3.2 Příprava programu letního dětského tábora.....	22
4 Pedagog volného času.....	25
4.1 Vymezení pedagoga volného času	25
4.2 Typy pedagogů volného času	25
5 Vedoucí na letním dětském táboře.....	28
5.1 Vymezení vedoucího na letním dětském táboře.....	28
5.2 Kompetence vedoucího tábora	32
5.3 Vybrané aspekty výchovné práce vedoucího na táboře.....	35
5.4 Problematika motivace	39
6 Empirické šetření	41
6.1 Cíle výzkumu.....	41
6.2 Použitá metodologie	42
6.3 Charakteristika tábora.....	43

6.4	Soubor.....	43
6.5	Metody analýzy dat	44
6.6	Výsledky výzkumného šetření	45
6.6.1	Motivace k táborové činnosti.....	46
6.6.2	Podmínky účasti na táboře	52
6.6.3	Organizace programu.....	58
6.6.4	Děti, jak je vidí vedoucí a instruktoři	63
6.6.5	Výchovný přístup vedoucích a instruktorů	71
6.6.6	Přínos tábora	80
6.7	Shrnutí a diskuze	83
	Závěr.....	91
	Seznam použité literatury a pramenů	95
	Seznam příloh.....	100

Úvod

Letní tábor, pobyt v přírodě s kamarády a tím i nezbytná míra dobrodružství, prostě patří k dětství. Téměř všechny děti mají s táborem nějakou zkušenost. A to, jaký postoj k tábornictví zaujmou, velmi záleží na samotném pojetí tábora a také na lidech, které tam potká a jejich přístupu ke svým svěřencům.

Na počátku všeho je vždy kontakt vedoucího s dítětem, či mladým člověkem. Jestliže dokáže vedoucí svého svěřence zaujmout, vznikne vztah, který pomáhá nadchnout pro ty správné zásady a umožňuje postupně přivádět mladého člověka k poznání a přijetí těch hodnot, o které nám jde ve výchově především.

Přístup vedoucích a praktikantů¹ je stěžejní hodnotou každého tábora. Na něm záleží, zda dítě bude spokojeno, obohaceno o příjemné zážitky, zda bude vzpomínat rádo na takto prožité léto. Zda získá kamarády a bude-li rozvíjen jeho vztah k přírodě. Pouze na přístupu vedoucích záleží, zda bylo dítě na táboře poprvé a naposledy, nebo zda právě vstoupilo na cestu nadšeného táborníka a bude se chtít každým rokem vracet. Znovu se účastnit a později i participovat na tvorbě programu nejen kvůli sobě samému, ale také pro ostatní děti. Z těch správně podchycených nadšenců pak pod taktním vedením vyrůstají noví praktikanti a vedoucí, kteří předávají své zaujetí pro věc s chutí dále.

Práce oddílového vedoucího je velmi náročná, nejen fyzicky, kdy musí být člověk schopen proběhat celý den po lese, ale hlavně psychicky. Vedoucí by měl být „svým“ dětem příkladem a ovlivňovat především svým morálním profilem, jednáním a způsobem chování. Vedoucí nesmí prakticky nechat svěřené děti ani na chvíli bez dozoru. Tento velmi intenzivní a nepřetržitý kontakt je jistě při více než týdenních pobytech určitě zátěží obzvláště pro netrénované ne pedagogy. Ovšem i profesionální pedagog musí zákonitě cítit psychickou únavu. Od vedoucího se očekává, že bude nejen udržovat kázeň a pečovat o přátelské vztahy mezi dětmi, ale měl by se snažit také o citlivý a individuální přístup k dětem. Povzbuzovat je a pomáhat jim v nesnázích. Na případné rozdíly v přístupech profesionálních pedagogů a ne pedagogů se zaměřuji v empirické části této práce.

¹ označení praktikant, používáme ve stejném smyslu slova, jako pojem instruktor.

Instruktor² i vedoucí by měli mít nejen chuť pracovat s dětmi a kladné charakterové vlastnosti, ale měli by mít také schopnost získat si přirozenou autoritu u dětí. Je důležité umět svým svěřencům umožňovat samostatnost, vést je k aktivní a přímé zodpovědnosti za své vlastní zdraví, tedy „nevodit je stále jen za ručičku“. Děti jsou různých povah i temperamentů, stejně jako dospělí. Mnohdy je velmi nesnadné u komplikovaných povah najít k sobě cestu. Vyžaduje to značné úsilí, které musí vycházet právě z vedoucího. Z jeho vůle pomoci a najít si tu správnou cestu ke všem svěřencům bez rozdílu. Vyžaduje to mnohdy i určitou dávku pedagogické „profesionální“ ctížádosti, přijít takové komplikované dětské dušičce na kloub a integrovat ji do kolektivu.

Cesta vede určitě přes úspěch a ocenění. Žádné úsilí by nemělo zůstat bez odezvy. Dobrý a citlivý vedoucí dokáže i u méně úspěšného a problémového dítěte či mladistvého najít příležitost k pochvale. Úspěch se pak stává morální podporou, povzbuzuje k překonávání dalších obtíží a upevňuje vztah „pochváleného“ s jeho vedoucím. Um a mistrovství pedagoga volného času lze tedy měřit i obratností s jakou je schopen tyto příležitosti k pochvale vyhledávat, využívat a v případě potřeby i uměle připravovat.

V teoretické rovině této diplomové práce se pokusím charakterizovat základní pojmy, jako je volný čas dětí a mládeže. Jeho funkce a náhled na něj jak z vývojového hlediska, tak z pohledu problematiky dnešních dětí a mládeže. Dále se zaměřím na výchovu ve volném čase, pedagogiku volného času a zážitkovou pedagogiku, která má k programům letních dětských táborů nejbliže. V kapitole o letních dětských táborech se snažím tento pojem charakterizovat, jmenovat některé způsoby třídění táborů a zmiňuji i důležitost přípravy programu. Přes pedagoga volného času, jeho vymezení a možné oblasti působení se dostávám k specifikaci vedoucího na letním dětském táboře. Zde se zaměřuji na charakteristiku a požadavky, jež jsou na vedoucího kladeny. Nově je požadováno minimální pedagogické vzdělání i u nepedagogů, které zde také zmiňuji. Pozastavuji se nad kompetencemi, kterými by měl správný vedoucí disponovat, zamýšlím se nad významem práce vedoucího a blíže představuji některé vybrané aspekty výchovné práce vedoucího. Krátce se pozastavuji také nad teorií motivace.

² pojem instruktor, používáme ve stejném slova smyslu, jako praktikant.

Cílem empirické části a hlavním cílem celé této práce vůbec je zjistit a popsat motivaci, která vede lidi k tomu, aby se stali vedoucími či instruktory na dětském letním táboře. Případně zachytit možné rozdíly v přístupu mezi pedagogy a pedagogicky nekvalifikovanými vedoucími, či instruktory. V práci se snažím ozřejmit, co je k této činnosti motivuje, případně odhalit některé zvláštnosti, zajímavosti či rozdíly, které by stály za povšimnutí. K realizaci výzkumu jsem oslovila všechny stálé vedoucí a praktikanty táborového týmu při základní škole. Na tábory jezdím od svých dětských let. Mnohokrát jsem byla na táboře jako účastník, poté jako instruktor a vedoucí. V současné době, tábory organizuji a jezdím coby hlavní vedoucí.

Pro zjištění příslušných informací vztahujících se k problematice motivace a přístupu vedoucího jsem zvolila metodu polostrukturalizovaného hloubkového rozhovoru, který jsem zpracovala pomocí otevřeného kódování.

Zjištění z rozhovorů jsou podepřena zúčastněným nestrukturovaným pozorováním přímé výchovné práce vedoucíh a instruktorů na táboře z pohledu hlavního vedoucího.

1 Volný čas dětí a mládeže

Tato část práce se zaměřuje na pojem a funkce volného času a na hru z pohledu vývoje mladého člověka. Kapitulu zahájíme uvedením do problematiky přílišného zakládání umělých prostor pro užívání volného času dnešních dětí a mládeže. Poukážeme na jejich nabitý program a nedostatek času pro vlastní tvořivé hledání své seberealizace.

1.1 Volný čas – pojem, funkce

Pedagogický slovník vykládá pojem volný čas jako: „*Čas, s kterým člověk může nakládat podle svého uvážení a na základě svých zájmů.*“ (Průcha, Walterová, Mareš, 1995 s. 255) Je to tedy doba, kdy si své činnosti můžeme vybrat svobodně. Děláme je dobrovolně, rádi a přinášejí nám pocity uspokojení a uvolnění.

Pojmem volný čas běžně chápeme odpočinek, zábavu, rekreaci, zájmovou činnost či vzdělávání. Dobrovolnou společensky prospěšnou činnost a ztrátu času, která je s těmito činnostmi spojena. Nepatří sem z pohledu dětí a mládeže určitě vyučování, ani s ním související činnosti jako příprava anebo vypracovávání domácích úkolů. Do volného času nelze rovněž zahrnovat sebeobsahu, péči o zevnějšek ani o osobní věci. Povinnosti spojené s provozem rodiny, domácnosti, výchovného zařízení a ani další uložené vzdělávání typu ZUŠ a další podobné časové ztráty. Součástí volného času nejsou ani činnosti zabezpečující biologickou existenci člověka. Tedy jídlo, spánek, hygiena nebo zdravotní péče. (Pávková a kol., 2002, s. 13)

Specifickou zvláštností volného času u dětí a mládeže je nutnost ho z výchovných důvodů pedagogicky ovlivňovat. Děti nemají ještě dost zkušeností, nedovedou se také orientovat ve všech oblastech zájmových činností a potřebují tak citlivé vedení. (Pávková a kol., 2002, s. 13) Takovéto vedení dětí k využívání volného času však musí být nenásilné, nabízené činnosti by měly být pestré a přitažlivé. Děti se na aktivitách musí účastnit dobrovolně. V industriálních společnostech, jako je ta naše, spočívá funkce volného času především v úniku od práce a s ní spojených povinností a v relaxaci. Mnoho dětí však neví jak smysluplně využívat svůj volný čas. Některé podléhají nudě a náhražkou se jim často stává pasivní přijímání „zábavy“ u televize nebo počítače. Jiné děti a mládež si vybíjejí agresi a

napětí tím, že pomalovávají zdi. Poškozují majetek jiných lidí nebo společnosti, dopouštějí se násilí na ostatních lidech, či zvířatech. (Viehoffová, Reuysová, 2000, s. 7)

Na prvním místě by výchova k volnému času měla být záležitost rodiny. Ale názor, že výchovu ve volném čase může plně zabezpečit rodina, je mylný. Pro tuto funkci má nejen málo času, ale chybí zde i potřebné materiální vybavení a odborná kvalifikace. (Pávková a kol., 2002, s. 14) Svě nezastupitelné místo zde má také učitel. Znat organizace a instituce, které se specializují na aktivní činnosti dětí a mládeže ve volném čase, by mělo být součástí učitelovy pedagogické kompetence. Měl by být schopen a ochoten žákovi pomoci i v jeho zájmové orientaci. (Bůžek in Grecmanová a kol., 2003, s. 180) Rodina také nemůže uspokojit potřebu sdružovat se ve skupinách vrstevníků, což je důležité především u adolescentů. (Pávková a kol., 2002, s. 14) Volnočasové aktivity jsou ovlivněny biologickým zráním a jsou odrazem dosažené duševní, mentální a sociální úrovně jedince. Zároveň také stimulují další zrání a posun v hodnotové orientaci. (Poláčková in Kraus, Poláčková, 2001, s. 166) Jak již bylo řečeno, lidé si neosvojují vždy jen společensky žádoucí hodnoty, postoje a zásady. Například u mladistvých delikventů dochází k identifikaci se společensky nevhodným vzorem a k formování nežádoucích způsobů jednání a negativních charakterových rysů. Postoj rodiny a rodinné výchovy je i vzhledem k trávení volného času velmi důležitý. Negativně se projevuje lhostejnost, nedostatečná kontrola volného času dětí, extrémní kázeňské prostředky nebo nedůslednost v požadavcích na děti. Kvalitně využívat volný čas je tedy zapotřebí se učit. Vzdělávání ve volném čase a k volnému času nabývá v naší době na důležitosti. (Poláčková in Kraus, Poláčková, 2001, s. 169)

Pokud se hovoří o funkci volného času pak nelze nezmínit, že prostřednictvím volného času jsou naplňovány zájmy a volnočasové potřeby jedince, jimiž se zabývá mnoho autorů. Vážanský (2001, s. 36-38) předkládá velmi podrobný přehled hlavních potřeb dle H. W. Opaschowského, který dle něj, vystihuje aktuální požadavky člověka současné doby. Poukazuje zároveň na jejich prolínání a vzájemnou závislost těchto potřeb:

- **Rekreace** – potřeba osvěžení, zotavení, nabrání energie, zbavení se zátěže ze všedního dne. Psychické uvolnění, navození všeobecně příjemného pocitu a upevňování zdravotního stavu.
- **Kompensace** – potřeba potěšení a rozptýlení se. Vědomé zřeknutí se nařízení, norem a pravidel (nicnedělání, lenošení a vědomé užívání si života).

- **Edukace** – potřeba dalšího vzdělávání, poznání. Touha po zážitcích, zvědavost v chování a jednání se zkouškami. Učení se jednat v rolích, aktivizace vlastních možností.
- **Kontemplace** – potřeba rozjímání, klidu, pohody a sebevědomí. Hledání a získávání času pro sebe sama, uvědomování si své vlastní osoby, autoreflexe, porozumění sobě sama, snaha o osvobození se od stresu, shonu a nervového vypětí. Získání pocitu vlastní jedinečnosti a nalezení své identity.
- **Komunikace** – potřeba kontaktu s ostatními, potřeba sdělovat si, družít se. Vyhledávání různých sociálních vztahů a tím zintenzivňování zážitků společně stráveným časem s ostatními. Potřeba empatie, lásky, zvýšené vnímání pocitů a úmyslů, objevování času pro jiné.
- **Integrace** – potřeba kolektivního vztahu a vytvoření skupiny. Prožívání skupinové atmosféry a s tím spojené hledání emocionální jistoty, stability a sociálního bezpečí. Pocit sounáležitosti, společného prožívání, rituály, tradice, uznání, vzájemné působení členů skupiny, sociální učení ve skupině a se skupinou.
- **Participace** – potřeba účastnit se, podílet se na dění, realizovat společné cíle. Spolurozhodování, spoluodpovědnost a připravenost ke spolupráci a utváření okolního prostředí sociálními aktivitami.
- **Enkultura** – potřeba účasti na kulturním životě, produktivní uplatňování se, uspokojování touhy po nezávislém růstu své osobnosti, prosazování svých myšlenek a svých vlastních řešení problémů. Potřeba vyjádření se, spontaneity, kreativity a celkový rozmach svého aktivního podílu.

Tato orientace k jednotlivým potřebám se dle Vážanského blíží označení „cílové funkce volného času“. Rekreační, kompenzační, edukační a kontemplační představují individuální funkce volného času. Zatímco komunikace, integrace, participace a enkultura funkce všeobecnou. Spolu tvoří jednotný celek, založený na vztahu jednotlivce a společnosti. Volný čas je pak chápán jako přetlakový ventil, jehož prostřednictvím jsou jednotlivé potřeby naplňovány. (Vážanský, 2001, s. 36-38) Činnosti provozované ve volném čase tak mohou dopomáhat k emocionálnímu uvolnění a seberealizaci. Zmenšuje se tak ohrožení psychického zdraví. Volnočasové aktivity působí jako prevence nervových a psychických chorob a depresí, na jejichž léčení musí společnost vynakládat nemalé prostředky. (Pávková a kol., 2002, s. 194)

1.2 Volný čas a hra z vývojového hlediska

Pokusili jsme se definovat volný čas. Je třeba připomenout, že náplní volného času dětí je především hra. Malé děti si nejprve hrají „samy“ i ve společnosti jiných dětí. Ostatních si nevšímají, hrají si vedle sebe. Jak dítě roste, následuje stadium paralelní aktivity, kdy dítě napodobuje ostatní, ale do jejich činnosti se nesnaží zapojovat. Ve věku kolem tří let se dítě stále více pouští do asociativní hry, v níž stále ještě dělá, co samo chce, ale reaguje i na činnost ostatních. Kolem čtyř let se začíná zapojovat do kooperativních her, ve kterých je nutná spolupráce, například „na maminku a tatínka“. Dochází k odlišování sociálních rolí – mění se sociální povaha hry. (Havlík, Koř'a, 2002, s. 51)

První ročník, nebo chcete-li vstup do školy je pro dítě obdobím bouřlivých změn. Je pod velkou zátěží fyzickou (prodlužuje se mu postava a zlepšuje koordinace jemné motoriky) i psychickou. Škola klade na dítě mnoho nároků jako zvyšující se požadavky na kázeň, pozornost a soustředění. Vývoj dítěte jde rychle kupředu v orientaci, chování, prožívání, koncentraci pozornosti. Prvňák si musí zvyknout na jiný režim ve škole a najít si své místo v sociální struktuře třídního kolektivu. Už si nemůže měnit čas na hru a na práci jak by chtěl, ale musí se podřizovat autoritě učitele a naučit se a hrát si podle toho, kdy je mu dovoleno, nebo jak je mu přikázáno. (Čačka, 1997, s. 128)

Výstižně popisuje tuto zásadní změnu F. Mazal (2007), podle nějž je pro předškoláka hra prací, zatímco ve škole je tomu už zcela jinak. Práce a hra se zcela oddělují. Délka a kvalita pohybového zatížení se v tomto věku bohužel markantně sníží. Děti prosedí v lavicích příliš mnoho času. Pro prvňáky je seznamování se se školními povinnostmi, jak už jsem zmínila velmi náročné a proto je vhodné pomocí her a pohybových aktivit co nejvíce usnadnit tento režimový přechod tak, že s nimi budeme hrát co nejvíce nenáročných, snadných her, které znají z mateřské školy a umožníme jim vrátit se tak do pohodového prostředí. (Mazal, 2007, s. 27) Změn je mnoho a jsou příliš náhlé. Děti v prvním ročníku bývají citově labilnější, unavené a zmatené. Po roce však už budou vyrovnanější a přizpůsobenější. (Čačka, 1997, s. 120) Tuto věkovou kategorii do našich táborů z výše popisovaných důvodů ještě nezahrnujeme.

Ukončenou druhou třídou se děti stávají mnohem klidnější a jistější v mezilidské komunikaci. Jsou disciplinovanější a smířeny s požadavky okolí. Povinnosti začínají brát jako

samozřejmost, škola se stává jejich pracovištěm. Stále jsou ale ještě dosti citlivé a často reagují plačtivě na kritiku vůči své osobě.

Nástupem do školy je dítě postaveno před nutnost začlenit se mezi vrstevníky, prosadit se a obhájit svou pozici ve skupině. Tomuto účelu jsou podřízeny i spontánní hry dětí. Vytvářejí se skupinové normy, hodnoty, postoje. Vrstevnická skupina se stává převažujícím vlivem, který na mladého jedince působí. (Havlík, Kořa, 2002, s. 52)

Děti jsou v tomto věku schopny snášet stále větší zatížení vyvolané pohybovými aktivitami. Je třeba zařazovat hry pro pochopení vztahů nadřazenosti a podřazenosti, významu poznání pravidel a spolupráce. V oblíbě stoupají hry kreativně kooperační, kdy si děti vymýšlí vlastní náměty a ochotně se pak těmto novým pravidlům podřizují. (Mazal, 2007, s. 28)

Kolem osmého roku se podle O. Čačky přestávají děti omezovat na pasivní přijímání hodnot a začínají hodnotit jak samy sebe, tak své okolí. Chtějí samy více rozhodovat o svých cílech a zájmech. Často se hádají mezi sebou a ujasňují si tak své pozice ve skupině. Kolem desátého roku už jim vysloveně vadí, pokud za ně někdo jiný rozhoduje. Jsou v tomto věku už spolehlivé v plnění svých povinností a vyžadují určitou míru samostatnosti a volnosti. (Čačka, 1997, s. 124) Děti si stále více žádají her soutěživých. Jejich schopnost soustředit se na hru je velmi dobrá a jsou schopny adekvátně ocenit jak svůj, tak i soupeřův výkon ve hře. Dobře už umějí využívat pravidla her. (Mazal, 2007, s. 28)

Dle zkušeností jsou děti kolem osmého až desátého roku nejideálnějšími táborníky. Jsou už fyzicky dostatečně zdatné a stále velmi hravé, plné fantazie a smyslu pro humor.

V prepubertě a pubertě se u dětí objevují sekundární pohlavní znaky, začíná funkčnost pohlavních orgánů. Psychicky jsou v tuto dobu zmatené, samy sobě nerozumí, zhoršuje se jejich pozornost, kritičnost. Jsou dráždivější, labilnější a hůře se motivují. Tyto změny jsou provázeny pocitem méněcennosti, které mnozí jedinci maskují suverenitou. (Čačka, 1997, s. 131) V prepubertě je zájem o fantastické a pohádkové příběhy vystřídán zájmem o příběhy uspokojující touhu po romantice a dobrodružství. Děti se ztotožňují s jejich hrdiny a rády přejímají jejich postoje a chování. (Čačka, 2000, s. 153) Do dvanácti až třinácti let bývají vrstevnické skupiny podle pohlaví homogenní, s pubertou se vytvářejí smíšené. (Havlík, Kořa, 2002, s. 52) V tomto věku je třeba diferencovat zatížení při pohybových hrách podle pohlaví i podle fyzické zdatnosti dětí. Výraznou výhodu při pohybových hrách mají ty děti,

které mají zkušenost s nějakým druhem sportu. (Mazal, 2007, s. 28) Mnoho autorů o pubertě hovoří jako o době snížené fyzické výkonnosti a přestavby funkcí. Tím, že hra umožňuje zažít pocit úspěchu a uspokojení, pomáhá toto období lépe přijmout a překlenout. Lze obecně říci, že stoupá obliba her, které mají znaky nějaké hry sportovní. Jsou oblíbeny hry s jasným úkolem i cílem a jednoduchou, ale náročnější herní situací. (Mazal, 2007, s. 29)

Hra celoživotně nikdy neztratí svůj význam, jen v určitém věku dochází k výraznému vývojovému posunu v charakteru mimoškolních aktivit. Kupříkladu, kdyby byla autička sebelákavější, stanou se v prepubertě centrem pozornosti spíše sportovní či romanticko-dobrodružné zájmové aktivity. Všechny zájmové aktivity nabývají s věkem vyšších forem a to potvrzuje jejich vývojový princip. (Čačka, 2000, s. 150)

V pubertě je zejména potřeba dbát na to, aby v tomto věku, kdy děti samy sebe hodnotí tak ostře, byly hry vybírány natolik různorodě, aby měly možnost zažít úspěch všechny typy jedinců. Jak ti, kteří jsou šikovní na sport, tak ti méně pohybliví, ale zaměření například esteticky, matematicky apod. Toto pravidlo ale samozřejmě platí i u ostatních věkových kategorií hráčů.

1.3 Volný čas dnešních dětí a mládeže

Mnoha dětem příliš často volný čas plánují dospělí a zbývá jim jen velmi málo času na hru, kterou by si mohly určovat samy. Umělá nabídka, jak užívat svůj volný čas se stává obchodním artiklem stále více. Jsou zde k dispozici areály zdraví, bazény s různými atrakcemi, fitness centra, různá sportovní střediska atd. Tyto se tedy stávají pouze náhražkou přirozených prostor. Uměle zakládané hrací prostory a normované náčiní na hraní však nepřirozeně omezují děti v kreativě. Děti proto rády vyhledávají pro ně atraktivnější místa. Území bez regulí a dozoru dospělých. Staveniště, nádraží, prázdné továrny, ulice nebo obchodní domy. Nebezpečí s těmito místy spojená děti lákají a jsou pro ně výzvou. Bohužel ale nejsou vždy správně odhadnuta. (Viehoffová, Reuysová, 2000, s. 7) Blakeyová hovoří o nudě jako prospěšném impulsu k vlastní tvůrčí aktivitě, kterou by mělo zakusit každé malé dítě. Snažíme se děti před nudou zachraňovat. Přihlašujeme je do kroužků, cvičení, posíláme na pobyty, zaměstnáváme je, vymýšlíme jim povinnosti, plánujeme jim každou minutu. Dovolujeme jim dlouho sledovat televizi nebo vysedávat u počítače. Už v mládí se tak naučí žít jako „dospělí“ – příliš nabitý program a nedostatek času. Nechat dětem jejich volný čas a

„nudu“ je zkušenost, kterou jim musíme poskytnout, dokud jsou malé a pod dozorem. Z nudy vycházejí tvůrčí nápady a hry, rozvíjí se zájmy a představivost. (Blakeyová, 2001, s. 10,11) Děti odjakživa dávají přednost místům, kde mohou s kamarády rozvíjet svou fantazii. Zažívat dobrodružství, zkoušet svou sílu a hranice svých možností. Chtějí si stavět chýše, prohledávat jeskyně, objevovat a zkoumat blízké okolí. (Viehoffová, Reuysová, 2000, s. 7) Z této přirozené touhy po dobrodružství vychází zážitková pedagogika. Využívá ji a usměrňuje žádoucím směrem.

2 Volný čas a výchova

V této části bych se chtěla zaměřit na cílenou výchovu ve volném čase. Na pedagogiku volného času jako takovou a především na zážitkovou pedagogiku, které svými cíli a celkovým pojetím logicky souvisí s působením na děti a mládež během letních táborů.

2.1 Výchova ve volném čase a pedagogika volného času

„Děti snadno zapomenou to, co řekly a to co jim bylo řečeno, ale nikdy nezapomenou, co udělaly a co jste udělali s nimi.“ Jean-Jacques Rousseau

Dle Pedagogického slovníku můžeme vyložit pojem pedagogiky volného času jako *„Disciplínu pedagogiky zaměřenou na výchovné a vzdělávací prostředky, napomáhající autonomnímu a smysluplnému využívání volného času dětí, dospívajících i dospělých,...“*, která nabývá na významu zejména také díky tomu, že se na tento časový prostor člověka zaměřuje tzv. průmysl volného času. Snaží se hromadné sdělovací prostředky využít pro různé formy manipulace a zbavují tak volný čas právě jeho nejzákladnějšího a charakteristického znaku – svobodného využívání. (Průcha, Walterová, Mareš, 1995 s. 152)

Pedagogiku volného času lze charakterizovat také jako vzdělávání pro sebe a svůj vlastní život. Vzdělávání ke kompenzaci emocionálních nedostatků světa povinností, vzdělávání umožňující účast na kulturním životě a zdůrazňující komunikaci. Kompetenci pro jednání ve volném čase by měly zprostředkovat dětem a mládeži školy. Volný čas však vyučovat nelze, vždyť o svém volném čase rozhodují jen „já sám“. Je však možno utvářet dovednosti a rozvíjet schopnosti pro tuto důležitou oblast života. Tvořit projekty zaměřené na zážitky a rozvoj citů, podporující odpovědnost a samostatnost. (Poláčková in Kraus, Poláčková, 2001, s. 169)

Pedagogika volného času tak vychází z principu dobrovolnosti a to přináší i specifika ve formách práce. Takové formy musí vycházet z akceptace sociální struktury mladých lidí (subkultur a přirozených part, do kterých se mladí sdružují). Nabídky prostor, kde se mohou scházet tak, aby se zde cítili svobodně, kde je nebude nikdo organizovat nebo komandovat. (Pávková a kol., 2002, s. 77) Specifický je také vztah mezi pedagogem volného času a

vychovávaným, který by měl být založený na vzájemném respektu. Často takto navázané vztahy důvěry mezi dospělými (pedagogy) a mladými lidmi přerůstají ve vztahy dlouhodobé až celoživotní. (Pávková a kol., 2002, s. 75)

Velmi významnou metodou práce pedagogiky volného času je animace neboli „výchova pro volný čas“. (Průcha, Walterová, Mareš, 2001) Výchovná animace znamená vytvořit vychovávaným tak zajímavou nabídku konstruktivních činností, že pak různé formy společensky negativního jednání ztratí samy svou přitažlivostí bez moralizování a zakazování. (Pávková a kol., 2002, s. 77)

Pojmem výchova rozumíme:

„Proces záměrného působení na osobnost člověka s cílem dosáhnout pozitivních změn v jejím vývoji.

Je tedy „procesem záměrného a cílevědomého vytváření a ovlivňování podmínek umožňujících optimální rozvoj každého jedince v souladu s individuálními dispozicemi a stimuluje jeho vlastní snahu stát se autentickou, vnitřně integrovanou a socializovanou osobností.“ (Průcha, Walterová, Mareš, 1995 s. 257)

Prožívání životního času člověka a kvalita tohoto prožívání se dostává stále více do popředí zájmu. Volný čas již nepředstavuje pouze prostor pro relaxaci a odpočinek, stává se složitým dynamickým procesem tvorby a udržování mezilidských vztahů v mimopracovní době. Naplňování volného času přitom úzce souvisí s hodnotovým systémem, jak celé naší společnosti, tak s žebříčkem hodnot jednotlivců. Proto považujeme za více než žádoucí vytváření podmínek k určitým vhodným aktivitám ve volném čase a směřování lidí k těmto aktivitám. Snažíme se tak eliminovat pravděpodobnost deviantního chování, jako je konzumace drog a kriminalita, což je nejdůležitější především u dětí a mládeže, kteří si své životní návyky a žebříčky hodnot teprve utvářejí. (Kraus, Poláčková, 2001, s. 164)

2.2 Zážitková pedagogika

V současnosti nemá zážitková pedagogika obecně přijímanou definici. Je jedním z konceptů vztahu volného času a výchovy. Pro účely této práce je třeba ji zmínit zejména pro úzkou souvislost s pojetím táborových programů.

Tento pedagogický směr využívá zážitku jako prostředku výchovy a vzdělávání. Cílem zážitkové pedagogiky je starořecký výchovný ideál harmonického a všestranný rozvoje člověka – „**Kalokagathia**“ neboli tělesná a duševní dokonalost a krása. Prožitek je přitom prostředkem k jejímu dosažení. Prožitkem míníme více aktivitu než pasivitu prožívání a zdůrazníme především jeho přítomnostní charakter. Slovem **prožitek** tedy můžeme označit okamžik přítomné myšlenkové nebo tělesné aktivity. Jestliže však tento prožitek uplyne do minulosti a my se k němu ve vzpomínkách vracíme, označujeme jej jako **zážitek**. Zážitek sám o sobě je optimálním cílem zážitkové pedagogiky. Získávání určité trvalejší podoby prožité události, jejíž výsledky můžeme uplatnit i v jiných situacích můžeme pak nazývat **zkušeností**. (Jirásek, 2004, s. 13 - 15)

Dle Vážanského je pro pedagogiku zážitku typické „otevření se“ novým horizontům, tedy zvědavost a hledání něčeho dosud nepoznaného. Spolu s bezprostředními přírodními zážitky, zkušenostmi a dojmy překračujícími vlastní „já“, je zde nabízena empatie, smysl pro spolupráci a připravenost pomoci druhému. (Vážanský, 2001, s. 138)

Zážitková pedagogika je zcela postavena na aktivitách dobrodružství, jež jsou reálnými vstupy účastníků zejména do přírodní reality, do prostředí plného rizika málo adaptovaného, či nedotčeného člověkem. Umožňuje člověku získávat v na podněty chudém prostředí celistvé racionální i emocionální zkušenosti. (Hofbauer in Hájek, Hofbauer, Pávková, 2008, s. 56-57)

Dalším z důležitých cílů zážitkové pedagogiky je také kultivace **emoční inteligence**. Inteligenci lze definovat jako schopnost co nejlépe se adaptovat, vyrovnávat se s požadavky, které na nás okolní svět klade. V současnosti je stále více kladena do popředí inteligence emoční, která propojuje rozum a cit. Emoční inteligence je schopnost vnímat vlastní pocity a emoce a umění je nejen sledovat, ale také usměrňovat. Především však všimnout si také potřeb a emočních stavů ostatních. Porozumět jim, sledovat jejich náladu a chování. (Hanuš, Chytilová, 2009, s. 56)

Zde v této souvislosti je vhodné zmínit také termín **plynutí**, „flow“, „proudění“, který je spojen se jménem amerického psychologa maďarského původu Mihaly Csikszentmihalyi. Stav plynutí je podle něj nejvyšším vyjádřením emoční inteligence. Tento stav vzniká, když určitá aktivita plně zaměstnává všechny schopnosti člověka. Charakterizovat ho lze jako pocit vysoce motivující mírné extáze. Je-li činnost příliš lehká, nudíme se. Pokud je ale činnost

naopak příliš náročná, vzbudí v nás spíše úzkost. Plynutí je tedy stav, vznikající někde mezi úzkostí a nudou. (Hanuš, Chytilová, 2009, s. 56)

Dle Jirásky (2004) může získat účastník zážitkové pedagogiky zážitky zapojením se do různých činností, nejčastěji však do her. Ve hrách se může setkat se situacemi, se kterými v běžném životě zápasí, ale má možnost si bezpečně a pod dohledem zkušených instruktorů vyzkoušet různé alternativy jednání.

Esterl (2010) se zamýšlí nad podstatou zážitkové pedagogiky. Co dělá ze „života“ „zážitek“? Negativně hodnotí pasivní roli německých dětí v zážitkové pedagogice. Člověk by měl sám, skrze zážitky, svůj život aktivně obohacovat. Dnes má však bohužel mnohdy zážitek charakter něčeho, co je pasivně přijímáno, tedy působí zvenčí. Esterl přitom upozorňuje na fakt, že jsou-li děti přemírou zážitků přehlčeny, byť jsou jim předkládány s dobrým úmyslem připravit jim program co nejzajímavější, stane se brzy to, co mělo být něčím výjimečným, všední záležitostí. To co se děje příliš často a o co nemusím usilovat, přestává být neobvyklým. Mnozí pedagogové intenzitu zážitkových akcí stále stupňují ve snaze udržet pozornost stále náročnějších dětí, ale kam až to povede? Účinek nevšednosti takto brzy pomine a co si pak dítě počne v každodenním „nudném“ životě? Je zapotřebí se tedy navrátit k podstatě prožívání a zažívání, kdy zážitek má vyplývat z vlastní aktivity jedince. (Esterl, 2010, s. 9)

3 Letní dětský tábor

Programy a vůbec celé pojetí letních dětských táborů se zážitkovou pedagogikou úzce souvisí. Mnoho letních táborů, například skautských, je uskutečňováno jako vyvrcholení celoroční práce. Děti se ve svých oddílech či družinách na tábor připravují průběžně během celého roku a dobrodružný pobyt v přírodě je pro ně pak odměnou za jejich snahu. Existují však i tábory veřejné, dostupné prakticky komukoliv, kdo se přihlásí. Všechny letní tábory jsou však pořádány za účelem pobytu dětí v přírodě, v duchu myšlenek o výchově v souladu s přírodou a zaměřeny na všestranné rozvíjení dětí. Pokusíme se zde tedy charakterizovat, co je pojmem letního tábora myšleno, uvedeme nejčastější druhy táborů, a zmíníme přípravu před takovou akcí.

3.1 Charakteristika letního dětského tábora a jeho druhy

„Dětský tábor je místo, kde v mnoha zemích tráví spousta dětí letní prázdniny. Děti a mládež, jež se táborů účastní („táborníci“), se během tábora účastní mnoha různých aktivit, které by jinak mnohdy během školního roku nezažily. Tradiční obrázek dětského tábora je louka nebo paseka uprostřed lesa, kde děti hrají přes den hry či chodí na výlety po okolí a večer si zpívají při kytáře u táboráku“. (http://cs.wikipedia.org/wiki/Dětský_tábor)³

Harmach označuje tábor za jednu z nejrozšířenějších forem zotavovacích akcí. (Harmach, 2004). Co je to zotavovací akce, přesně definuje zákon č. 258/2000 Sb., O ochraně zdraví, který říká že:

„Zotavovací akcí je organizovaný pobyt 30 a více dětí ve věku do 15 let na dobu delší než 5 dnů, jehož účelem je posílit zdraví dětí, zvýšit jejich tělesnou zdatnost, popřípadě i získat specifické znalosti nebo dovednosti.“

Tento zákon spolu s Vyhláškou č. 106/2001 Sb., (O hygienických požadavcích na zotavovací akce, ve znění pozdějších předpisů) upravují podmínky, za kterých se tyto akce

³ WALES. Jimmy. Dětský tábor. [online] In Wikipedia otevřená encyklopedie [cit. 2012-03-14] Dostupné z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Dětský_tábor

musí konat. Ukládají povinnosti pořadajícím osobám, například ohledně hygienických požadavků, zásobování vodou, stravování, režimu dne a podobně. Předepisují však také podmínky, za jakých se může dítě těchto pobytů účastnit. Například posudek zdravotní způsobilosti a bezinfekčnost. Povinností pořadatelů letních táborů s počtem účastníků nad 30 dětí, je tedy se touto legislativou řídit.

Dle současné nabídky nejrůznějších organizací a institucí zabývajících se touto činností lze dělit tábory podle několika hledisek:

- podle termínu konání: klasické letní nebo zimní
- podle délky: týdenní, dvoutýdenní, třítýdenní a delší
- podle pohlaví účastníků: dívčí, chlapecké a smíšené
- podle věku účastníků: předškolní, mladší školní, starší školní, smíšené, pro mládež, pro dospělé (Foretníková, 2012)

Podle obsahu a organizace programu se setkáváme s množstvím nejrůznějších pojetí táborů. Jsou tradičně pojaté tábory zaměřené na tábornictví jako takové. Existují však i novodobé tábory specializované na určité činnosti, které se věnují buď zvýšenou měrou, nebo výhradně. Tábor lze takto specializovat na jednu konkrétní oblast jako je například umělecká činnost, gymnastika, cykloturistika, kultura, vodní turistika, pěší turistika, vzdělávání, příměstský, pro rodiče s dětmi, jízda na koních nebo dobrodružné sporty. Programy učí nebo rozvíjejí dovednosti a znalosti v dané oblasti. Mohou fungovat na principu klasického tradičního tábora a jeho filozofii, takže do denního režimu může být zařazeno také něco z běžných táborových aktivit. Tyto specializované tábory potřebují personál se zkušenostmi z dané oblasti.

Na tábory bychom se mohli také zaměřit z hlediska pořadatele, nebo dle záměru předávání určitých hodnot. Setkáváme se tedy například s tábory náboženského zaměření (křesťanský, židovský...), které jsou určeny pro děti z věřících rodin. Aktivity v táboře bývají většinou tradiční, obohacené o náboženské hodnoty. Některé tábory mohou vyučovat také Bibli nebo Torah. (Foretníková, 2012)

Mnoho táborů je zaměřeno na určitou cílovou skupinu. Nelze pominout tábory, zaměřující se na děti s určitým specifickým problémem. Jsou určeny pro děti (anebo i dospělé), kteří trpí konkrétními zdravotními problémy. Může se jednat o tělesná postižení, mentální postižení,

sluchové nebo zrakové vady, nebo problémy s obezitou, cukrovkou, či jiným vážným onemocněním. Tábory mohou být věnovány dětem s problémy chování a problémy s učením, (např. ADD and ADHD). Zahrnují tradiční táborové aktivity, které bývají vždy uzpůsobené potřebám daného onemocnění. Některé děti mohou mít i celodenní asistenci zdravotní sestry, či asistenta. Personál na těchto táborech nemusí mít předchozí zkušenost s prací v dané zdravotní problematice.

Zcela jistě se dají tábory rozdělit i podle jiných hledisek. Výčet nemůže být nikdy zcela vyčerpávající a uvedené typy mohou i různě prolínat. (Foretníková, 2012)

3.2 Příprava programu letního dětského tábora

Tábory stejně tak jako jiné programy zážitkové pedagogiky mají blahodárný vliv na formování mladé osobnosti. Děti cítí, jak je chytá atmosféra dobrodružství a jak se jich dotýká. Zažívají zde věci, které by jinak neměli možnost zakusit a to potřebují především ti, kteří teprve rostou, vyvíjejí se a hledají sami sebe. Tedy děti. Učí se uzlovat, stavět lesní domky, seznamují se s první pomocí, poslouchají zvuky lesa a větru. Charakteristický je u zážitkové pedagogiky celostní vliv na osobnost mladého jedince a transfer. Stavba lesního domku tak evokuje spoustu dalších otázek nad vlastním domovem: „Jaký dům si postavím já sám?“ „Kde je můj domov?“ nebo: „Jsem sám v sobě doma?“ „Rozumím sám sobě?“ „Vím, co chci?“ (Schrey, 2010)

Přípravu programu, má-li být smysluplný a obohacující, nelze zanedbat. Je třeba se zamyslet nad skladbou účastníků. Brát v potaz věk dětí, jejich počet a brát ohled také na to, zda jsou to již táborníci zkušení, nebo jedou na takovou akci poprvé. (Foretníková, 2012)

Při výběru tématu pro program tábora se můžeme nechat inspirovat všude kolem sebe. Ideálním zdrojem je dobrodružná kniha, dobře natočený film, či kvalitní seriál. Velkým pomocníkem je také internet, kde můžeme nalézt prakticky vše, co pro program potřebujeme. Od fotek z již uskutečněných táborů jiných pořadatelů, přes diplomy ke stažení až po hotové celotáborové hry. Doporučit lze také různá nakladatelství, která se touto oblastí přímo zabývají (Mravenec). Je třeba najít dobrý příběh, plný zajímavých postav a vzrušující děj, který musí děti i vedoucí „chytit“. Ať už je program o čemkoliv, měl by mít nějaký hlubší

odkaz či poslání. A samozřejmě, hlavní hrdinové by měli být pro všechny dobrým příkladem. (http://diplomy.artega.cz/index.php?dip=cth_zasady_pripravy_celotaborovych_her)⁴

Dramaturgie programu je alfou a omegou celého tábora. Je třeba na vybrané téma, hry napasovat a brát při tom v potaz možnosti jak prostředí, tak i účastníků. Důležitá je vyváženost programu, vytváření náročných a často neobvyklých situací. Dopřát účastníkům překonávání překážek i sebe sama a tím rozšiřování jejich zóny bezpečnosti a zkušenosti. Silné osobní prožitky pak podporují rozvoj sebedůvěry, umění spolupráce, tvořivosti a zodpovědnosti za své jednání. Tím se stávají výzvou k aktivnímu životu, ale hlavně zdrojem životní energie. (Hrkal, Hanuš, 2000, s. 8)

Není problém naplnit program spoustou rozmanitých her. Inspirace je ve stovkách knih a je jich také plný internet. Chceme-li však vytvořit program šitý na míru našim účastníkům, nelze se spoléhat na náhodný výběr. Je třeba vybírat hry nejen zajímavé, ale také přínosné, které nám pomůžou naplnit náš předem stanovený cíl. Jestliže dramaturgii programu nezanedbáme a dobře vybereme a seřadíme hry, celkový účinek akce bude mnohem silnější než pouhý součet účinků jednotlivých her (Pelánek, 2008, s. 63).

Každá úloha má obsahovat aspekty, které jsou účastníky vnímány jako obtížné, které jsou výzvou a posouvají hranice komfortní zóny účastníků.

Psychická a fyzická náročnost, obavy a překážky, to vše mobilizuje naše rezervy a pomocí nich to může být také zdoláno. Dosahování hranic svých vlastních možností není ale jen cíl sám o sobě, ale také prostředek k rozšiřování a zkvalitňování komunikace a kooperace jednotlivce se skupinou. (<http://www.outwardbound.de/philosophie-erlebnispaedagogik.html>)⁵

Každé dítě by mělo zažít úspěch, a proto je důležité uspořádat hry i během dne tak, aby měly naději na úspěch nejen děti tělesně zdatné, ale také děti obdařené jinými přednostmi.

⁴ CHMURA. Zásady přípravy celotáborových her. [online] In POLOMÍK Petr. Artega o. s.: Diplomy zdarma ke stažení [cit. 2012-03-14] Dostupné z WWW: http://diplomy.artega.cz/index.php?dip=cth_zasady_pripravy_celotaborovych_her

⁵ PHILOSOPHIE. OUTWARD BOUND Erlebnispädagogik: Das größte Klassenzimmer der Welt [online]. 2014. vyd. [cit. 2014-03-23]. Dostupné z: <http://www.outwardbound.de/philosophie-erlebnispaedagogik.html>

Mělo by být naším cílem vyvarovat se situace, kdy se například chytré dítě slabší tělesné konstrukce nebude mít šanci prosadit v žádné z her. (Foretníková, 2012)

Jsou děti, které nejsou ani tělesně zdatné, ani chytré? Podle Gardnera a jeho teorie mnohačetné inteligence, která pojímá člověka jako velmi složitou bytost s mnoha typy nadání, lze v každém najít oblast, ve které může uspět. Tak rozmanitý jako Gardnerem popsané druhy inteligence (Gardner, 1999), by měl být i námi připravený program. Hry bychom měli vybírat s ohledem na stanovené téma a to také ještě podpořit barvitou motivační řečí, která děti vtáhne do světa fantazie.

Ideální je, pokud celý táborový tým pracuje na tvorbě programu **na táborových schůzkách** společně. Správný táborový tým se schází nad dramaturgií programu a výběrem her už v zimních měsících. Vybírají téma programu, přináší své nápady na hry a skládají je spolu v smysluplný celek. Aby mohl vedoucí vysvětlit pravidla hry dětem, je nutné, aby jim sám dobře rozuměl. Proto je třeba všechny naplánované hry pečlivě připravit jak po stránce pravidel, tak po technické stránce. Je třeba co nejvhodněji vytvořit systém oddílů, nebo družin a připravit bodování oddílů i jednotlivců. Je dobré provést si u každé z her tréninkovou sehrávku nebo alespoň simulaci. Ani zkušeným vedoucím nestačí si pravidla hry jen přečíst. Až teprve při simulaci se projeví případné nejasnosti a díry v pravidlech, které by mohly zhatit celou hru.

Technická stránka příprav je další částí. Je samozřejmostí, že vedoucí na táboře jen vytahují z krabice vše, co si mohli připravit doma – od kostýmů, rekvizity pro motivační scénky, předtištěné výsledkové listiny, balicí papír na nástěnku, nastříhané fáborky na označení herních ploch a mnoho dalšího. Každý vedoucí má mít své poznámky ke hrám s vyznačením jeho úkolů ve hře a na poslední schůzce táborového týmu před odjezdem je nutno vše pečlivě projít a ověřit, jestli je všechno zabezpečeno. (Hrkal, Hanuš, 2000, s. 21)

4 Pedagog volného času

V této kapitole se budeme snažit vymezit pedagoga volného času dle různých hledisek a z pohledu různých autorů a nastíníme možné oblasti působení pedagoga volného času.

4.1 Vymezení pedagoga volného času

Pedagogem rozumíme průvodce mladého člověka na jeho cestě poznání světa druhých i sebe sama. (Vyhnálková, 2014 s. 43)

Pedagogem volného času v užším slova smyslu je pedagogický pracovník, na kterého se vztahují ustanovení Zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Zákon o pedagogických pracovnících je závazný pro všechny pracovníky škol a školských zařízení, jež jsou zapsány v rejstříku škol a školských zařízení, a rovněž pro pedagogické pracovníky v zařízeních sociálních služeb. (Zákon č. 563/2004 Sb., § 1, odst. 2)

Pedagogem volného času je však v širším slova smyslu vlastně každý, kdo výchovně (edukačně) působí v oblasti volného času a jehož cílem je naplňovat a kultivovat volný čas svých klientů. Kdo jim nabízí smysluplné a obohacující aktivity, jejichž prostřednictvím tak rozvíjí a formuje osobnost člověka. Působení takto chápaného pedagoga volného času zasahuje nejrozmanitější cílové skupiny, ať již je definujeme z hlediska věku (děti, mládež, dospělí, senioři) nebo třeba z hlediska zájmů a potřeb. (Vyhnálková, 2014, s. 44)

Dle Vážanského jsou pedagogy volného času označováni pracovníci, kteří se věnují všem věkovým, sociálním, národnostním a profesním skupinám. Jejich úkolem je odkrýt volný čas jako svobodný prostor pro nové životní zkušenosti ostatních. (Vážanský, 2001, s. 92)

4.2 Typy pedagogů volného času

V povolání „pro volný čas“ lze jmenovat mnoho pracovníků, jako jsou animátoři v prázdninových klubech a střediscích, poradci volného času například na rehabilitačních

střediscích a klinikách, manažeři volného času ve sportovních centrech a prázdninových střediscích, průvodci cizinců při okružních jízdách městy, pracovníci turistiky, pečovatelé o hosty v hotelích, různí vedoucí pobytových zájezdů a průvodci při turistice. Je to velice široký pojem, který Vážanský (2001, s. 94,95) shrnuje a charakterizuje v pro praxi výhodnější taxonomii pracovníků volného času, a to dle osobnostních předpokladů a individuálního přístupu pedagoga k subjektu výchovy takto:

„Mládežnický vedoucí“, bývá jen nepatrně starší než jeho svěřenci, z pedagogického hlediska je začátečníkem a jeho osobnost se stále ještě vyvíjí. Je pro něj typický nadbytek iniciativy, elánu a zájmu o věc. Vychází při vedení zájmových aktivit „automaticky“ ze svých osobních prožitků a poměrně správně vycitňuje potřeby dětí a mládeže. Dovede je snadno nadchnout, „zapálit pro věc“, ale někdy ztrácí míru a soudnost a potřebuje radu a pomoc zkušenějšího. Pod citlivým, taktním a odpovědným vedením dokáže vykonat množství záslužné a kvalitní práce.

Kvalifikovaný učitel je charakterizovaný solidní profesní přípravou a má tak dobrou znalost cílů a metod výchovné práce. Bývá ve svém přístupu často velmi odpovědný a poctivý. Taková pedagogicky vzdělaná osoba poskytuje mnohem větší záruku optimální a kvalitní výchovné práce, než vedoucí adolescentního věku. Ke škodě však bývají také poznamenáni školskými podobami vztahu pedagoga ke svým svěřencům. Jsou deformováni zažitými a opakovaně aplikovanými modely jednání autoritativního učitelského postoje. Přejít na jiné formy vztahu bývá složitý a obtížný. Riziko je u tohoto typu pracovníků také v tom, že volnočasové aktivity často chápou jako nutné zlo či zátěž. Hlavně ti, kteří pracují bez vlastního zájmu, přesvědčení a motivace. Zvyšuje se tak riziko pouhého formálního provádění činností, nástup laxnosti a apatie, nebo dokonce negativní vliv a špatné výsledky. Obsazení kvalifikovaného učitele do role volnočasového pedagoga bývá považováno často za pouhé východisko z nouze, za náhradní řešení.

Pedagogicky nekvalifikovaný dospělý, dobrovolník nebo profesionál vychází při výchovném působení ze svých vlastních vzpomínek na zážitky z mládí, kombinuje je s případnými rodičovskými zkušenostmi a prostým laickým úsudkem. Kladem takového pracovníka je nezatíženost pedagogickými praktikami a předsudky, jejich odbornost v daném oboru. Vytvářejí klidnou atmosféru pro oboustranně přínosný vztah se svými svěřenci.

Většinou odvádějí lepší práci než mladí absolventi pedagogických škol a po doplnění teoretických pedagogických vědomostí mohou dosahovat ještě lepších výsledků.

Zralý zkušený pracovník ve volném čase vycházející z vlastních dlouhodobých pedagogických a lidských zkušeností, z individuálního studia metodické a odborné literatury, považuje „vychovatelské“ úsilí za celoživotní poslání. Je absolventem vzdělávání vychovatelského směru. Tvoří ideál pedagoga volného času. (Vážanský, 2001, s. 94, 95)

Jinak lze rozlišovat různé typy pedagogů volného času podle mnoha různých kritérií:

- placený (zaměstnanec) – neplacený (dobrovolník),
- interní pracovník (hlavní pracovní poměr) – externí pracovník (pracuje na dohodu),
- podle míry kvalifikace (stupeň vzdělání, formální – neformální – informální vzdělání),
- veřejný sektor – soukromý sektor,
- ziskový sektor – neziskový sektor.

5 Vedoucí na letním dětském táboře

V této kapitole bych se ráda zaměřila na specifickou oblast působení pedagogů volného času, a to na letní dětské tábory. V této souvislosti budeme používat termín „vedoucí“ jako nejběžnější označení pedagoga volného času v tomto odvětví práce s dětmi a mládeží.

Nejčastějším věkem vedoucích je 18 až 25 let, protože se jedná o ideální práci pro středoškoláky a vysokoškoláky v období letních prázdnin. Platy vedoucích však bývají většinou na úrovni minimální mzdy nebo se jedná pouze o uhrazení ubytování a stravy. Mnoho vedoucích proto nebere tuto činnost jako práci, ale dělají ji především pro vlastní potěšení.

5.1 Vymezení vedoucího na letním dětském táboře

Dospělé osoby, nazvané vedoucí, nalezneme na většině táborů. Jsou zodpovědní za děti a účastní se s nimi veškerých akcí v průběhu celého tábora. Na většině táborů jsou jednotlivým vedoucím přidělovány menší skupinky dětí, zvané oddíly nebo družiny, které se pak účastní většiny her a ostatních aktivit společně. Každý vedoucí se pak více věnuje svému oddílu. (http://cs.wikipedia.org/wiki/Dětský_tábor)⁶

Na každém táboře musí být hlavní vedoucí, dále jsou to pak oddíloví vedoucí a praktikanti, o které nám jde v této práci především. Nyní se blíže podíváme na jejich bližší charakteristiky.

Hlavní vedoucí nese plnou zodpovědnost za všechno. Rodičům zodpovídá za jejich děti, provozovateli tábora za vše. Nese hlavní zodpovědnost za spokojenost dětí. Musí se seznámit s právními předpisy, neznalost zákona ho neomlouvá, musí být tedy náležitě proškolen provozovatelem a poté, ještě před začátkem akce, musí proškolit všechny pracovníky tábora.

⁶ WALES. Jimmy. Dětský tábor. [online] In Wikipedia otevřená encyklopedie [cit. 2012-03-14] Dostupné z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Dětský_tábor

Po celou dobu konání tábora zodpovídá za plnění všech hygienických a bezpečnostních předpisů, za práci všech lidí a za celkový provoz tábora. Řídí práci všech ostatních pracovníků na táboře a neustále komunikuje se všemi pracovníky. Po ukončení tábora vypracovává jeho vyhodnocení, kontroluje a stvrzuje vyúčtování. (Harmach a kol., 2004, s. 15-16)

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) se snaží o patričnou úroveň táborů poskytováním dotace nestátním neziskovým organizacím na pobytové akce. Tyto dotační programy jsou podmíněny požadavkem, aby všichni odpovědní hlavní vedoucí dětských táborů byli držiteli osvědčení o absolvování akreditovaného základního vzdělávacího kurzu, ve kterém se naučí základy práva, psychologie a pedagogiky při práci s dětmi a mládeží. Nechybí zde programová a organizační příprava tábora. Hlavní vedoucí na letním táboře získá i základní znalosti o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci s dětmi a mládeží. Celý kurz je zakončen testem a úspěšný absolvent obdrží certifikát, který má platnost po dobu tří kalendářních let. (<http://www.msmt.cz/mladez/dalsi-vzdelavani-a-odborna-priprava-1>)⁷

Cenu kurzů si stanovují jejich pořadatelé, přičemž některé organizace (například Junák) poskytují akreditovaného kurzu svým hlavním vedoucím i bezplatně.

Oddílový vedoucí musí být starší 18 let a být způsobilý pro tuto práci. Je podřízen hlavnímu vedoucímu a po celou dobu konání tábora zodpovídá za svěřený oddíl. Jeho programovou, výchovnou i zotavovací činnost. U oddílu s větším počtem dětí mohou pracovat dva i více vedoucích. Do jisté míry po dobu pobytu na táboře nahrazují vedoucí dětem rodiče. A proto hlavní odměnou za jejich práci je vděk dětí, kterým se na táboře líbilo, a také pocit, že udělali vše pro dobrý průběh tábora. (Harmach a kol., 2004, s. 16-17)

Praktikant, coby pomocník oddílového vedoucího (někdy je nazýván také instruktorem), bývá ve věku 15 – 18 let. Nemá plnou právní odpovědnost, a proto mu nelze ukládat práci oddílového vedoucího. Nesmí například sám bez oddílového vedoucího vést oddíl, chodit s celým oddílem na výlety, s dětmi se sám koupat či vykonávat službu dne. Také u něho ještě

⁷ Další vzdělávání a odborná příprava [online]. [cit. 2014-03-22]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mladez/dalsi-vzdelavani-a-odborna-priprava-1>

není ukončen fyzický a psychický vývoj, a proto jej nesmíme nijak přetěžovat. Dobrý praktikant je pro oddílového vedoucího zárukou úspěchu a pro tábor zálohou pedagogických pracovníků. (Harmach a kol., 2004, s. 17-18)

Jak jsme již zmínili, u práce praktikanta na letním dětském táboře se jedná téměř výlučně o neplacenou činnost, jedná se tedy o dobrovolnictví. **Dobrovolnická činnost** a pomáhání vychází z altruistických potřeb člověka. Základem je nezištná láska k člověku bez nároků na odměnu. Fenomén pomoci je s dobrodružstvím, zážitkovou pedagogikou a tábornictvím těsně spjat. (Kraus, 2008, s. 133) Existuje mnoho podob dobrovolnictví.

Dobrovolníkem je tedy člověk, který poskytuje svůj čas, energii, vědomosti a dovednosti ve prospěch ostatních lidí bez nároku na finanční odměnu. Motivací dobrovolníků je pocit dobře vykonané práce a užitečnosti, potřeba ocenění, osobního růstu a seberealizace. Potřeba poznávat nové lidi, získávat zkušenosti, být součástí společenství, ale také zvědavost či pocit dluhu (pokud někdo pomáhal jemu). (Kraus, 2008, s. 138) V tábornické praxi se často setkáváme s vedoucími – dobrovolníky, kteří pracují právě také z důvodů, že mají pocit či potřebu vrátit čas, který byl věnován jim, dokud byli dětskými účastníky táborů.

K tomu, aby se stal **jakýkoliv dobrovolník oddílovým vedoucím**, stačí potvrzení od praktického lékaře, že je dotyčný po psychické i fyzické stránce v pořádku, nazvané „Nástupní list vedoucího a pracovníka do tábora“. Součástí tohoto listu je i potvrzení o zdravotní způsobilosti a bezinfekčnosti. Vedoucí musí mít nejméně 18 let a měl by mít také nějaké zkušenosti, osobní a odborné předpoklady pro práci s dětmi. Tyto předpoklady je zapotřebí vždy ověřit. To provádí buď hlavní vedoucí, nebo zřizovatel tábora.

Dále pokud kdokoli vaří, připravuje jídlo, nalévá čaj, roznáší svačiny, a podílí se tak na pomocných pracích v kuchyni nebo se dostane do styku s potravinami, které se následně jí - musí mít platný zdravotní průkaz.

Klíčem ke kvalitním dětským zážitkům na táboře jsou kvalifikovaní vedoucí. Kvalifikací rozumíme splnění požadavků, získání způsobilosti pro výkon povolání v předepsané kvalitě, přesnosti a složitosti. Je získávána studiem, odbornou přípravou, zaškolením a na základě získaných zkušeností. (Svobodová, 2007)

V zájmu každého, kdo pořádá letní dětský tábor je, aby měl na táboře vedoucí bezúhonné, zdravotně způsobilé a schopné práce s dětmi. Žádný zákon ale nepředepisuje paušálně všem pořadatelům mít na táboře vedoucí s pedagogickou kvalifikací. Pouze pokud pořádá tábor škola nebo školské zařízení zapsané v Rejstříku škol a školských zařízení MŠMT, vztahuje se na něj Zákon číslo 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Zde § 17 hovoří jasně o odborné kvalifikaci pedagoga volného času, kterým se stává i jakýkoliv vedoucí, pakliže vstupuje do pracovně právního vztahu se školou či školským zařízením. Na vedoucí na táboře se tedy vztahuje druhý odstavec § 17, protože tento vykonává dílčí pedagogickou činnost.⁸

V případech jiných organizací tento zákon závazný není. Neznamená to však, že by byli jejich vedoucí na svou práci hůře připraveni. Mnoho organizací, například Junák nebo Pionýr, mají svůj vypracovaný systém školení a seminářů pro instruktory a vedoucí a jejich příprava je velmi kvalitní. Mnohdy kvalitnější a komplexnější než nařízené studium pedagogiky dané výše zmíněným zákonem.

Tato práce se zaměřuje na motivaci a přístup k výchovné práci u vedoucích a instruktorů **dětského letního tábora pořádaného základní školou**, na tyto vedoucí se tedy vztahuje zákon číslo 563/2004 Sb.⁹ Pedagogickým pracovníkem (tedy i vedoucím na táboře), může být dle výše zmíněného zákona ten, kdo splňuje všechny tyto předpoklady dané zákonem o pedagogických pracovnících:

- je plně způsobilý k právním úkonům (má 18 let),
- je bezúhonný, tedy nebyl pravomocně odsouzen,
- je zdravotně způsobilý,
- má odbornou kvalifikaci pro přímou pedagogickou činnost, kterou vykonává,

⁸ Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. [online]. [cit. 2014-01-20]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/aktualni-zneni-zakona-o-pedagogickych-pracovnicich-k-1-zari>

⁹ Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. [online]. [cit. 2014-01-20]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/aktualni-zneni-zakona-o-pedagogickych-pracovnicich-k-1-zari>

- prokázal znalost českého jazyka (týká se jen osob, které získaly příslušnou odbornou kvalifikaci v jiném vyučovacím jazyce než českém)¹⁰.

Bezúhonnost prokazuje předložením výpisu z evidence Rejstříku trestů, tento výpis nesmí být starší než 3 měsíce. Posuzování předpokladu zdravotní způsobilosti se pak řídí směrnicí Ministerstva zdravotnictví č. 49/1967 Věstníku Ministerstva zdravotnictví o posuzování zdravotní způsobilosti k práci (registrovaná v částce 2/1968 Sb.), ve znění pozdějších předpisů. (Heřmanová, Macek, 2009)

Dále zákon stanovuje v § 17, že:

„Pedagog volného času, který vykonává dílčí přímou pedagogickou činnost v zájmovém vzdělávání ve školách a školských zařízeních pro zájmové vzdělávání, získává odbornou kvalifikaci

a) vzděláním podle odstavce 1, nebo

b) středním vzděláním s výučním listem získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání a vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na pedagogiku, nebo studiem pedagogiky.“

Dne 15. října 2013, vešla dále v platnost vyhláška, která ukládá povinnost studia ke splnění kvalifikačních předpokladů studiem pedagogiky *„d) pro pedagoga volného času, který vykonává dílčí přímou pedagogickou činnost v zájmovém vzdělávání, v délce trvání nejméně 40 vyučovacích hodin.“*¹¹

5.2 Kompetence vedoucího tábora

„Vyjmi nejdříve ze svého oka trám a pak budeš moci vyjmout třísku z oka dítěte. Abychom mohli dobře vychovávat, musíme být dobře vychováni.“ (Ludwig a kol. 2000, s. 120)

¹⁰ Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. [online]. [cit. 2014-01-20]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/aktualni-zneni-zakona-o-pedagogickych-pracovnicich-k-1-zari>

¹¹ VYHLÁŠKA ze dne 15. října 2013, kterou se mění vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků, ve znění vyhlášky č. 412/2006 Sb.

„Nezaujme-li mladého člověka vychovatel, nezaujmu ho ani jeho hodnoty. Zde se ukazuje význam osobnostních kvalit vychovatele.“ (Pávková a kol., 2002, s. 53)

Osobnost chápeme nejčastěji jako jednotu:

- Tělesné konstituce – vysoký, malý, hubený, tlustý, svalnatý atd.,
- Temperamentu – citlivý, necitlivý, uzavřený, otevřený,
- Schopností – inteligence spolu se speciálním nadáním,
- Zaměřenosti – potřeby, zájmy, sklony, postoje, hodnoty a ideály,
- Charakteru – statečný, čestný, zásadový, zodpovědný, pracovitý atd.

Lidé se mezi sebou zásadně liší. Jsou zde odlišnosti v myšlení, chování a v citovém prožívání. Mají různé motivace, přání a tužby. (Keirsey, Bates, 2006, s. 7)

Dle Marie Montessori však není nutné jevit se dětem jako dokonalý, ale naopak je nutno přiznat před nimi své chyby a trpělivě také přijmout jejich poznámky. Kdo podle toho jedná a tuto zásadu uznává, nemá obavu se omluvit poté, co jednal nespravedlivě. (Ludwig a kol. 2000, s. 114)

Požadavky na vedoucího nebudeme jmenovat jako jednotlivé vlastnosti, dovednosti nebo schopnosti, ale budeme je formulovat jako jejich soubory – kompetence. Kompetence jsou chápány jako připravenost vyrovnat se s nároky pedagogické profese a současně zůstat sám sebou. (Svobodová, 2007, s. 86) Do souboru kompetencí patří znalosti pedagogiky, psychologie, pedagogiky volného času, zážitkové pedagogiky a metodiky her. To vše je většinou součástí kvalifikace, o které jsme se již zmiňovali.

Součástí kompetencí jsou i osobnostní charakteristiky potřebné pro výkon činností vedoucího na táboře. Být osobností znamená zaujímat určitý životní a především mravní postoj, uvědomovat si odpovědnost za tento postoj a potvrzovat ho svými skutky a činy. Jsou to charakteristické vzorce chování, myšlení, emocí. Tyto vzorce určují osobní styl jedince a ovlivňují jeho vzájemné působení s prostředím. Osobností se stává člověk v průběhu svého vývoje díky procesům začleňování se do společnosti, vytvářením osobní totožnosti. (Hanuš, Chytilová, 2010, s. 53-54)

Dle Hanuše a Chytilové (2010) celé vzdělávání zážitkového pedagoga stojí na třech oblastech: „znalost o člověku“, „znalost organizační“ a „znalost programová“.

Organizační oblast:

- ✓ manažerská složka předpokládá organizační a ekonomické znalosti a schopnosti,
- ✓ projektová složka má obsahovat znalost zásad a principů pro tvorbu dramaturgie programu k různým cílům,
- ✓ public relations je umění úspěšně komunikovat, vysvětlovat cíle a smysl činnost veřejnosti, odborníkům i klientům.

Znalost o člověku:

- ✓ pedagogická znalost zásad, metod principů a dovedností výchovných a vzdělávacích,
- ✓ psychologická znalost procesů učení, emoční inteligence, motivace a potřeb, skupinové dynamiky,
- ✓ medicínská znalost fyziologie, anatomie, zdravé výživy a vztahu zátěže a věku účastníků.

Programová oblast:

- ✓ Znalost metod uvádění her a programů, tvoření zásobníku her,
- ✓ znalost širokého spektra přírodních sportů a cvičení, jejich pravidel, metodiky a bezpečnostních norem,
- ✓ znalost různých prostředků a přístupů zážitkové pedagogiky.

(Hanuš, Chytilová, 2010, s. 90, 91)

Při výchovně vzdělávací práci musí umět vychovatel respektovat věkové zvláštnosti dětí, které vždy dovedou ocenit kladný vztah vychovatele k nim, ale s narůstajícím věkem dokážou ocenit i jeho odbornou specializaci a pedagogické schopnosti. Důležitou schopností pedagogů obecně je schopnost pedagogické diagnostiky. Podstatou je poznávání podmínek výchovně vzdělávací práce a jejich rozbor. Na základě tohoto rozboru může pak vychovatel respektovat zvláštnosti výchovné skupiny a přihlížet tak k individuálním zvláštnostem a potřebám jednotlivých dětí. (Pávková a kol., 2002, s. 75)

Vážanský (2001) klade důraz na tvořivost, sebekritičnost, dokonalé ovládnutí vybrané zájmové činnosti spojené s maximálním vlastním zaujetím a nezbytným pedagogickým mistrovstvím. Pro způsobilost pedagoga pro utváření volného času předestírá Vážanský vybavenost určitými kompetencemi, které lze stejně tak považovat za důležité i u vedoucího tábora:

Schopnost volnočasové komunikace a poradenství – ovládat formy komunikace, kultivace posluchačů, dovednost vedení rozhovoru, společné myšlení a naladění.

Schopnost animace, utváření programů a interpretace okolního prostředí – pedagog volného času se musí samozřejmě i po „formálním ukončení vzdělávání vychovatele“ neustále vzdělávat a také získat tzv. „řemeslnou zručnost“ v podněcování aktivity skupiny vychovávaných i k organizaci sebe sama. Animace označuje pedagogickou schopnost organizace sebe sama a samostatného učení se ve volnočasových situacích. Přípravenost ke zprostředkování znalostí a utváření programů znamená pohotovost k plánování realizování a uzavření, či zhodnocení akcí ve volném čase.

Schopnost organizace, administrace a plánování – práce s tiskem, znalost vývoje rozpočtu a marketingu. Bez administrace volného času se neobejde žádná klidná společná samostatná organizovaná cesta, ani jiné veřejné formování volného času.

Schopnost volnočasové politiky – způsobilost k prosazování nových myšlenek v zařízeních volného času, obcích a lokalitách přitažlivých pro turistiku. Tato schopnost je důležitá, aby pořadatelé programů zůstali v kontaktu se životem v obcích, regionu a turisticky atraktivních místech. (Vážanský, 2001, s. 97)

5.3 Vybrané aspekty výchovné práce vedoucího na táboře

„Podněcovat život, nechat mu ovšem při jeho rozvoji volný průběh, v tom spočívá první povinnost vychovatele.“ (Ludwig a kol. 2000, s. 120)

Úlohou pedagoga volného času v procesu učení není doučování čehokoliv, ale systematické podněcování tvůrčího a odpovědného přístupu dětí k činnostem, k vedení,

k používání efektivních technik učení, k podporování samostatnosti a aktivity. (Pávková a kol., 2002, s. 75)

Pokud budeme hovořit o cíli výchovného působení, na počátku bude stát zvědavost mladého člověka a touha poznávat mladé lidi. Zatímco na konci by měl být závazek žít podle určitého hodnotového systému, který jsme se mu snažili zprostředkovat pomocí volnočasového působení. V ideálním případě by výchovný proces vrcholil tím, že by si mladý člověk osvojil i vůdcovské dovednosti a byl by schopen participovat na organizování a řízení programu a sám aktivně působit na další mladé lidi a podílet se tak na jejich výchově. (Pávková a kol., 2002, s. 54)

Dobrý vychovatel, který má k dětem správný přístup může i částečně nahradit nefunkční rodinu, anebo doplnit její funkční omezení svým pedagogickým působením. Takovýto „pečující vztah“ však vyžaduje určitou dávku profesionality, není tedy jen otázkou dobré vůle. Nejdůležitější známkou zájmu dospělého o dítě, je ochota pravidelně a předvídatelným způsobem si pro něj nacházet čas. Právě vychovatel pak může být pro dítě zejména v období dospívání, kdy se dítě odpoutává od rodiny vzorem. (Pávková a kol., 2002, s. 54)

Dle Matějčka je velmi vhodné podchytit psychicky deprivované, či sub deprivované dítě v jakékoliv mimoškolní činnosti, jako jsou zájmové kroužky nebo sdružení (Junák, turistika, sport) a navodit tak intelektovou a emocionální angažovanost. Tyto děti nemívají příliš smysl pro kolektivní soutěživé hry, které jsou tak charakteristické obzvláště u chlapců školního věku, ale i u nich platí, že tělesná síla a obratnost má ve společnosti vysokou prestiž. Úkolem vychovatele je tedy uvádět citlivě takovéto děti do tajů individuálních sportů, cvičení síly a naučit je výjimečným cvikům, či výkonům. Nejdůležitější je ovšem zapojovat je do kooperativních her a sportů, kdy musí spolupracovat se spoluhráči ne proto, aby porazili nějakého soupeře, ale nějaký problém, technickou nebo přírodní překážku. (Matějček, 1992, s. 133)

„Mám-li jiný názor než ty, buď tak hodný a chvíli počkej, než mne začneš opravovat.“

„V této chvíli tě nežádám o porozumění, k němu dojde až ve chvíli, kdy přestaneš usilovat o to, abys mne změnil a vytvořil za mne svou kopii. Přestaneš-li mne měnit, pak přijde na řadu porozumění a možná i oceníš, jak krásně jsme jiní.“ (Keirse, Bates, 2006, s. 7)

Ideální pedagog volného času, tedy i vedoucí na táboře představuje morální autoritu. Mistrně a bez autoritativních a direktivních pozic buduje demokratický vztah mezi sebou a vychovávanými. Jedná ve výchovném působení nenápadně, lidsky a moudře. Účinně staví na praktických potřebách a přiměřených nárocích a vhodných úkolech. Je těsně spjat se životem a snaží se stavět na realizovaných přáních svých svěřenců a vzájemné spolupráci. Není ani tak vychovávajícím jako poradcem, instruktorem, starším kamarádem, náčelníkem, velitelem či kapitánem. Taktně koriguje distanci mezi subjektem a objektem. (Vážanský, 2001, s. 95)

Každý z pedagogických pracovníků má také svůj jedinečný a neopakovatelný **styl komunikace a řízení skupiny**. (Hanuš, Chytilová, 2010, s. 91)

Nároky v oblast řízení jsou na táboře vysoké, Hanuš a Chytilová (2010) uvádějí model typologie stylu řízení v závislosti na prestiži a autoritě, přičemž poukazují na závislost typologie na typu temperamentu vedoucího.

Obr. č. 1: Model typologie stylu řízení (Hanuš, Chytilová, 2010, s. 92)

Z různých úhlů pohledů může být vedoucí charismatická osobnost, tedy člověk, který má potřebné dovednosti k vedení a k tomu ještě jakési „kouzlo“, jímž se mu daří působit na své okolí. Další možností je činnostní osobnost, kdy se vedoucí postupně učí vykonávat a zvládat činnosti související s vedením lidí. Třetí možností je kombinace předchozích případů, kdy má vedoucí určité dané vlastnosti pro vedení a současně je rozvíjí vzděláváním se a praxí za působení osobitého kouzla osobnosti. (Hanuš, Chytilová, 2010, s. 92)

Dávno je známé, že nestačí, nebo někdy to ani není vhodné, aby vedoucí o určitých hodnotách mluvil. Spíše je důležité, aby vychovávaný měl možnost tyto hodnoty v praxi zažít. Aby je mohl vidět a cítit z jednání vedoucího. (Pávková a kol., 2002, s. 53)

Se stylem řízení přímo souvisí pojem autorita. Běžně je chápána jako vážnost, která vychází z jeho obecně uznávaného postavení coby odborníky v určité oblasti. Učitelská autorita je odvozena z jeho řídicí role v procesu učení. Je posilována jeho přímou zodpovědností za výsledky tohoto učení a souvisí tak s jeho mocí a vlivem. Učitel může svou autoritu vynutit. Může přinutit žáka podvolit se jeho vůli pomocí sankcí, které má k dispozici. (Šišák, 2006, s. 45)

Přirozená autorita, o kterou jde na táboře především, se však vytváří na základě přirozeného uznávání vedoucího svěřencem a jedině tato má oblasti volného času své místo.

Vedoucí má být svým svěřencům přítelem, který s nimi sdílí radosti i neúspěchy, který dokáže objektivně zhodnotit klady i nedostatky a v pravou chvíli povzbudit a pochválit. Jejich vztahy vzhledem k místu a formě výchovného působení by měly být neformální a založené na důvěře. Svou autoritu tedy nebuduje vedoucí pomocí strohých příkazů, zákazů či trestů, ale vyplývá přirozeně z jeho lásky k dětem a z jeho odborných znalostí a metodických schopností. Děti si váží takového vedoucího, který má široké všeobecné vzdělání, dokáže se orientovat v jejich zájmech a přitom je sám úspěšný v některé ze zájmových činností. (Pávková a kol., 2002, s. 75)

Dalším podstatným aspektem je **výchovná práce se skupinou**. Je žádoucí, aby si vychovatel se svými svěřenci vybudovali spolu vztah. Čím je skupina, se kterou pracuje menší, tím spontánněji a přirozeněji vztahy vznikají. Jede-li například vychovatel na výlet s pěti dětmi, zcela spontánně vzniká spousta příležitostí k osobním kontaktům se všemi dětmi. Ale pojede-li s pětadvaceti, bude to obtížnější a možná si bude muset udělat seznam a zcela

plánovitě pečlivě zaznamenávat, zda měl během výletu příležitost neformálně si pohovořit s každým z účastníků. Čím je skupina větší, tím plánovitější a strukturovanější musí být vychovatelova práce se vztahovou dimenzí. (Pávková a kol., 2002, s. 53)

Jako pedagogové máme neustále zdokonalovat a trénovat naše vnímání fyzicko-emocionálně-sociální **interakce mezi účastníky**, která je podstatou zážitkové pedagogiky. Naše pozornost pro „**to zdravé**“ v nás a kolem nás musí zahrnovat všechny lidi stejnou měrou bez ohledu na jejich fyzické, mentální a sociální předpoklady. (<http://www.outwardbound.de/philosophie-erlebnispädagogik.html>)

5.4 Problematika motivace

Tuto problematiku je třeba zmínit vzhledem k záměru empirické části této práce, kdy se budeme zabývat motivací lidí k tomu, aby se stali vedoucími či instruktory na dětském letním táboře.

Motivací rozumíme hybné síly psychického charakteru, které mají různý směr, intenzitu a uvádějí lidské chování a činnost do pohybu. Základním vnitřním zdrojem motivace je **motiv** neboli **pohnutka**. Dispozice k vzniku pohnutky mohou být vrozené - biologické potřeby, získané – sociální potřeby, dále zájmy, hodnotové orientace a částečně také postoje. Motivační dispozice získané se vytvářejí na základě sociální zkušenosti. Podněty vnějšího prostředí představují základní vnější zdroj motivace označované jako **incentivy** (pobídky). To zda se určitý sociální podnět stane pobídkou, záleží na tom, jak člověk podnět ocení, jaký má pro něj aktuální význam i ke vztahu k budoucím cílům. (Janoušek, Slaměník in Výrost, Slaměník, 2008, s. 147)

Nakonečný připomíná, že motivací nebývají jen aktuální potřeby, ale také **očekávání budoucího uspokojení**, vyplývající z naučeného vyhýbání se trestu či získávání odměn. Vždy má nějakou trvalejší tendenci k minimalizaci nepříjemného a maximalizaci příjemného.

Člověk nežije sám, ale v určitých sociálních vztazích a jeho chování, takže i jeho motivy jsou sociálně vztažné, i když často nevědomě. Sdílejí-li s ním jiní jeho úspěch, prožívá tento mnohem intenzivněji. (Nakonečný, 2009, s. 177, 178)

Za základní sociální potřebu je považována **potřeba náležití**, čili připojení se k sociálním vztahům a jejich udržení. Náležet někam, **identifikovat se** s nějakou skupinou, „mít kamarády“. Další potřebou, která zde hraje roli je potřeba **sdružování**.

Prosociální chování je dalším konceptem z této oblasti a je označován taky termínem altruismus. Altruistické osobnosti mají silnou vnitřní kontrolu. Věří ve „spravedlivý svět“, mají pocit sociální odpovědnosti, projevují schopnost empatie a jsou založením méně egocentrické. (Nakonečný, 2009)

6 Empirické šetření

Následující kapitola pojednává o kvalitativním šetření, které umožnilo získat podrobné informace a názory jak pedagogicky kvalifikovaných pracovníků, tak pedagogicky nekvalifikovaných pracovníků tábora ohledně motivace, která je vede k účasti na dětských letních táborech. Zároveň je také záměrem porovnání jejich výchovných přístupů a případně přínosu z role vedoucího pro další život. Kvalitativní přístup byl zvolen proto, že takto získaná data umožňují hlubší proniknutí do celé problematiky. Informace získané pomocí kvalitativního přístupu jsou jedinečné autenticitou a vysokou mírou obraznosti. Stejně tak tomu bylo i při výzkumném šetření realizovaném v rámci této práce, kdy šlo o to, důkladně prozkoumat dané otázky a shrnout výsledná zjištění v závěru.

6.1 Cíle výzkumu

Na přístupu vedoucích a praktikantů záleží, zda dítě bude spokojeno, jestli bude na tábor rádo vzpomínat, zda získá kamarády či vztah k přírodě. Pouze na přístupu vedoucích tedy záleží, zda bylo dítě na táboře poprvé a naposledy, nebo jestli se stane nadšeným táborníkem a bude se chtít každým rokem vracet. Vedoucí na táborech jsou velmi různorodá skupina lidí, na kterou lze nahlížet z mnoha úhlů. Pro účely této práce se zaměříme pouze na rozlišení z hlediska toho, zda je pedagogická práce jejich zaměstnáním – pak je tedy budeme nazývat „pedagogové“, nebo zda je jejich zaměstnáním jiná profese – budeme je nazývat pro naše účely „nepedagogové“.

Cílem kvalitativního šetření bude zjistit, co motivuje „pedagogy“ a „nepedagogy“ k účasti na letních dětských táborech v roli vedoucích nebo instruktorů. Dále bude zkoumán jejich přístup k dětem s očekáváním možného rozdílného pohledu „pedagoga“ a „nepedagoga“.

Pro obě skupiny respondentů (tj. skupinu „pedagogů“ i „nepedagogů“) byly stanoveny následující otázky, jejichž postupné zodpovězení mělo pomoci uchopit co nejvíce aspektů motivace k tábornictví a přístupu k dětem v jednotlivých skupinách:

1. Proč jezdí pedagogové a nepedagogové na tábory?
2. Jaký vztah mají pedagogové a nepedagogové k dětem?
3. Jaký je jejich výchovný přístup?

4. Jaký přínos mají pro pedagogy a nepedagogy táborové zkušenosti?

6.2 Použitá metodologie

Pro zjištění příslušných informací vztahujících se k motivaci a přístupu k dětem u jednotlivých skupin respondentů byla zvolena metoda hloubkového rozhovoru. Přesněji řečeno polostrukturovaného hloubkového rozhovoru, který vycházel z předem připraveného seznamu otázek a témat (viz. Příloha č. 1).

Zjištění z rozhovorů budou podepřena zúčastněným nestrukturovaným pozorováním přímé výchovné práce jednotlivých respondentů na táboře z mého pohledu coby pohledu hlavního vedoucího. Je podstatou kvalitativního přístupu, že je do určité míry vždy ovlivněn subjektivním pohledem výzkumníka. Nutno však podotknout, že nebudeme v této práci upřednostňovat tento osobní pohled, větší váhu přikládáme datům získaným z rozhovorů.

Rozhovor obsahoval dohromady devatenáct otázek. Jednalo se o sondáž s malým vzorkem respondentů. Získaná data jsem po nahrání rozhovorů a přepsání do písemné podoby třídila metodou otevřeného kódování.

Se všemi jsem si domluvila osobní schůzku v klidném, známém a neutrálním prostředí. Tedy na místě, kde se běžně náš táborový tým schází k před táborovým schůzkám. Místo jsem volila tak, aby nebylo stresující. Aby se respondenti mohli v klidu ponořit do svých myšlenek, vzpomínek a co nejvíce se rozpovídali.

V úvodní části rozhovoru jsem každému jednotlivému respondentovi nejprve vysvětlila svůj záměr. Tedy co chci zjišťovat a proč. Ujistila jsem ho, že zjištěná data nebudou použita k žádnému jinému účelu než je tento výzkum pro diplomovou práci, a dovolila jsem se, zda mohu rozhovor nahrávat na záznamník. Ujistila jsem se, zda rozumí a souhlasí s použitím nahrávky k tomuto předem danému účelu. Během tohoto úvodu jsem se nejprve dotázala na věk, počet absolvovaných táborů jako dítě a poté počet táborů, na kterých působil jako instruktor, případně vedoucí. Poté jsem přistoupila k hlavním otázkám, které jsem měla připraveny.

6.3 Charakteristika tábora

Tábor je pořádán každoročně základní školou na pronajaté táborové základně. Ubytování je v klasických dvouúžkových stanech s podsadou. V areálu tábora se nachází dřevěná budova s kuchyní a jídelnou, sprchy a suché WC, travnatá louka používaná jako hřiště. Těsně za táborovou budovou a stany začíná smíšený les, který je hojně využíván k hrám. Po dobu tábora o děti pečují vedoucí starší 18 let, instruktoři, zdravotník, kuchaři... Celková kapacita pro děti ve věku 8 – 15 let (od ukončené 2. třídy) je 36 lůžek. Program tábora je vždy plně podřízen celotáborové hře, která prolíná všemi aktivitami na táboře.

6.4 Soubor

Základním souborem byl táborový tým základní školy. Tento tým tvoří různí lidé, jezdící poměrně pravidelně na letní dětské tábory jako vedoucí, nebo instruktoři. Respondenty jsem volila záměrně tak, že **ze základního souboru jsem vybrala všechny**, kteří byli na táboře jako děti alespoň čtyřikrát a se svou táborovou funkcí jako vedoucí nebo instruktor mají zkušenost nejméně dvakrát. Celkem šlo o 9 dotazovaných, z toho 5 pedagogů a 4 nepedagogové. Nutno zmínit, že všichni pedagogové se setkávají s dětmi které jezdí na tábory i během školního roku v roli učitele, nebo vychovatele.

V následující tabulce se seznámíme s charakteristikami našich respondentů, které jsou pro náš výzkum důležité. Uvádím jejich věk, jejich současnou táborovou funkci, jejich zaměstnání. Poté kolikrát byli na táboře jako děti, kolikrát byli jako instruktoři, kolikrát jako vedoucí. Nakonec je zde pár poznámek k charakteristickým rysům osoby. Jednotlivé respondenty jsem opatřila zkratkami skládajícími se z písmene **N** u „nepedagogů“, nebo **P** u „pedagogů“ a z čísla, podle pořadí rozhovoru.

Respondenti „nepedagogové“	Věk	táborová funkce	zaměstnání	na táboře jako dítě/ instruktor/ vedoucí	charakteristické rysy
N 1	25	vedoucí/ zdravotník	zdravotní sestra	4/ 0/ 4	společenská, veselá, netrpělivá
N 2	18	instruktor	studentka gymnázia	5/ 2/ 0	zodpovědná, tvořivá
N 5	24	vedoucí	účetní	4/ 0/ 4	sportovní, soutěživý, srandista
N 9	19	instruktor	student SOŠ	5/ 4/ 0	veselý, společenský

Tabulka č. 1.: „nepedagogové“

Respondenti „pedagogové“	Věk	táborová funkce	kvalifikace	na táboře jako dítě/ instruktor/ vedoucí	charakteristické rysy
P 3	43	vedoucí	učitelka 1. stupeň ZŠ	8/ 5/ 7	sportovní, společenská
P 4	49	vedoucí	vychovatelka ŠD	5/ 2/ 10	mateřská, zodpovědná
P 6	52	vedoucí	učitelka 1. stupeň ZŠ	5/ 3/ 6	organizačně schopná, zodpovědná
P 7	36	vedoucí	vychovatelka ŠD	7/ 0/ 2	sportovní, soutěživá
P 8	46	hlavní vedoucí	učitelka 1. stupeň ZŠ	8/ 0/ 6	organizačně schopná, tvořivá

Tabulka č. 2.: „pedagogové“

6.5 Metody analýzy dat

Poté co byly všechny rozhovory nahrány na záznamník, byly přepsány do písemné formy (viz Příloha č. 2). Každému respondentovi bylo přiřazeno číslo, pod nímž byly jeho odpovědi dále zpracovávány. Všechna jména dětí v prepisech nahrávek byla změněna, jména vedoucích pakliže se vyskytla, byla zkrácena na počáteční písmeno. Při přepisování a vyhodnocování odpovědí bylo získáno skutečně velké množství informací. Samotná analýza dat pak byla provedena metodou otevřeného kódování.

Dle Šed'ové představuje kódování operace, pomocí nichž jsou údaje rozebrány, konceptualizovány a znovu složeny jiným způsobem. Text je rozbit na jednotky, kterým jsou přidělena jména, a s takto nově označenými fragmenty textu výzkumník nadále pracuje. (Švaříček, Šed'ová, 2007, s. 211)

Nejprve byl proveden rozbor vět v odpovědích, případně rovnou rozbor celých odstavců odpovědí a pak byly označeny určité jevy v textu. Nejdříve byly odpovědi na konkrétní otázku několikrát řádně přečteny, jak u skupiny „pedagogů“, tak u skupiny „nepedagogů“. Poté byly myšlenky barevně podtrhovány a byly jim přidělovány kódy. Kódy jsou výhodné k popsání dat. Jakmile bylo kódování hotové, započala fáze systematické kategorizace. To je krok nutný k tomu, aby nedošlo k zaplavení množstvím pojmů. Významově podobné kódy se shromažďují do trochu širších kategorií. Vzniklé kategorie byly porovnávány až do chvíle, kdy se objevil systém hlavních kategorií spolu se vztahy mezi nimi. Poté mohl vzniknout analytický příběh.

Všechna data a kategorie, které chceme mít v analytickém příběhu obsaženy, je třeba sloučit do jednotící linie – vytvořit kostru analytického příběhu. Kostra by přitom neměla být jen seskupením nesouvisejících výroků. (Švaříček, Šed'ová, 2007, s. 239)

K tomu bylo třeba jednotlivé kategorie několikrát přesouvat, tedy reorganizovat tak, aby se do kostry vešly. Některé větve musely být opuštěny. Účelem kostry příběhu bylo formulovat klíčová tvrzení, která byla výzkumem odhalena tak, aby byla soustředěna kolem jevu, který byl zkoumán.

6.6 Výsledky výzkumného šetření

Pomocí analýzy byly odpovědi jak pedagogů, tak nepedagogů seřazeny do šesti základních kategorií, které byly obsaženy již v samotné struktuře rozhovoru. Tyto kategorie pak tvoří kostru analytického příběhu. Nutno zdůraznit, že pro obě skupiny respondentů je stěžejní kostra analytického příběhu stejná. Jedná se o následujících základních šest kategorií:

- motivace k táborové činnosti,
- podmínky účasti na táboře,
- organizace programu,

- děti – jak je vidí vedoucí a instruktoři,
- výchovný přístup vedoucích a instruktorů,
- přínos tábora.

6.6.1 Motivace k táborové činnosti

Co vede všechny ty báječné lidi k tomu, že svůj čas věnují dětem na táboře? Jaký k tomu mají důvod? Pokusila jsem se zjistit, zda je inspirovalo něco určitého, zda najdu podobné motivy. Odpovědi jsem pak shrnula v tomto oddíle do dvou částí: „**Já jako dítě na táboře**“ a „**Z čeho mám dobrý pocit, co mne baví**“. V odpovědích **všech respondentů** byly nalezeny odkazy označující tábor a působení na něm jako něco, co dělají dobrovolně, co je baví a k čemu získali vztah již od dětských let, kdy jezdili na tábory ještě jako děti – účastníci. Mnozí vzpomínali na atmosféru na dřívějších táborech, na své vedoucí nebo své úspěchy ve hrách. Kladné vzpomínky vždy převažovaly a většinou se shodli, že dojmy z táborů absolvovaných jako děti mají na jejich táborové působení v době současné zásadní vliv.

Já jako dítě na táboře (skupina „pedagogů“)

Skupina pedagogů vzpomíná na atmosféru na táborech. Líbily se jim akční hry a aktivity, které jinde než na táboře nedělali. Vyzdvihovali takové ty táborové „spartánské“ podmínky a moment dobrodružství.

P 4: „Ráda jsem se „cákala“ ve vodě, takže jsme hráli vodní hry, hodně jsme dělali vory, nebo v duších jsme plavali na řece pod táborem, to bylo parádní. Jinak se mi líbilo, že se tam vařilo jako na táboře, to znamená v kotli. Topilo se obyčejně, takové spartánské podmínky. O hodně spartánštější než nyní a bylo to úžasné.“

Většina jezdila jako děti na tábory pravidelně, a jezdili na delší dobu (naš táborový turnus je desetidenní).

P 3: „Jezdila jsem na tábory pravidelně, někdy i dvakrát za prázdniny, jezdila jsem tam ráda, takže mně se na táborech líbilo, hry, program, všechno.“

P 4: „Jezdilo se tedy na delší dobu, minimálně 14 dnů až 3 týdny.“

Většinou se označovali za všetečné děti, které rády trávily svůj čas sportovními aktivitami a mezi kamarády.

P 6: „...že jsem byla takové to dítě, které trávilo čas venku, se švihadly a balóny jsme se honili venku, takže mně tady ten program vyhovoval, že to bylo akční.... Mně to vyhovovalo.“

Jako na místo, kde lze „být dítětem“, jako únik od „hlídacích“ povinností, které jí byly doma příliš často ukládány, vzpomíná na tábor jedna pedagožka.

P 8: „, doma, jsem měla za krkem dvě děti, Klárku s Tomášem (hlídání), takže to byl pro mě únik, kde já jsem byla dítětem. Mohla jsem se tam sama ukázat a prožívat to, co ostatní připravovali, nemusela jsem nic připravovat.“

Vzpomínali na pozornost, kterou jim dospělí vedoucí věnovali a které si považovali.

P 4: „Všechno jsme dělali s těma dospělýma, byl to vždycky zážitek.“

Často také zmínili, že ostatní děti na táboře už znali ze školy, někteří jezdili na stejný tábor spolu se sourozenci.

P 8: „Určitě, právě mě ovlivnily tábory, na které jsem jezdila se svou základkou, vlastně pionýrskou organizací, kde jsem své kamarády znala, kde byli lidi ze školy, ze třídy, paní učitelky a vedoucí, kteří nás v průběhu roku vedli třeba v pionýru. Bylo to takové krásné prázdninové dobrodružství.“

P 6: „,,Já jsem jezdila jako dítě i se sestrou. Nebylo to jednoduché, v tu dobu se jezdilo na tři týdny, takže nás rodiče na tři týdny „odložili“ na tábor, nic jiného jim nezbylo, kdo by nás tři týdny hlídal.“

Já jako dítě na táboře (skupina „nepedagogů“)

Nepedagogové vyzdvihují na táborech dobrou náladu, atmosféru, a mnoho příjemných zážitků.

N 2: „Byla tam zábava, s Tebou a s M., když jsme Vás měli za oddílové vedoucí, mnoho příjemných zážitků, ale že by mi nějaký konkrétní utkvěl v paměti, to nevím. Takže celkově dobrá nálada a atmosféra.“

Vzpomínají na své vedoucí a jejich přístup, který byl odlišný od přístupu učitelského.

N 1: „Bavilo mě už jako dítě, jezdit na ty tábory a baví mě to dál, hlavně postoj těch vedoucích, že oni k nám byli takoví pohodoví. Bylo to něco jiného než učitelé.“

Sportovní vedoucí vzpomíná na příjemné pocity při výhrách v disciplínách a soutěžích, ostatní mu příliš neutkvělo.

N 5: „Jako dítě, si to moc nepamatuji, spíš jako disciplíny, ve kterých jsem vyhrál, ale že by mě to nějak ovlivnilo do budoucna, to asi ne. Akorát soutěže, že jsem soutěžil, když jsem byl malý, když jsem vyhrál, tak to bylo příjemný.“

Instruktor zase vidí hlavní přínos v interakci s kamarády ze třídy, bez kterých by mu bylo bývalo přes prázdniny smutno.

N 9: „Když jsem byl malý, užívali jsme si tak prázdniny. Byl jsem tam s dětmi, se kterými jsem chodil do třídy, tak jsme mohli povykládat, dělat skopičiny. Že jsme neměli dva měsíce klid, že ještě na tom táboře jsem si s nimi hrál. Dva měsíce bez kamarádů by bylo dlouho.“

Poznámka z pozorování:

Typ vzpomínek samozřejmě souvisí s typem osobnosti a oblíbenosti, či neoblíbenosti určitých činností jednotlivými respondenty. Proto sportovně založený N 5, staví na přední místo soutěžení, zatímco například společensky založený N 9, má rád spíše povídání a legraci s kamarády.

Z čeho mám dobrý pocit, co mne baví (skupina „pedagogů“)

Pro skupinu pedagogů je tato práce relaxací, vybitím přebytečné energie.

Označují tuto aktivitu za smysluplné využití prázdnin, které vyplývá přirozeně z aktivit určité party lidí, se kterými je jim dobře, a se kterými mají potřebu být a užívat společně a užitečně dny volna.

P 4: *„Je to činnost dobrovolná, je to pro mě relax.“*

P 7: *„Já z toho mám volnost, pocit uspokojení, vybitou energii.“*

P 6: *„Smysluplné využití prázdnin. Víceméně to vyšlo z party lidí, která jezdila. Bylo mi s nimi dobře, chtěla jsem s nimi být i o prázdninách.“* *„Protože jsem společenský člověk, tak jsem potřebovala být mezi lidmi a nemám ráda pocit promrhaných dnů, tak to nebyly promrhané dny.“*

P 8: *„Samozřejmě také dobrá parta vedoucích, takové okolnosti a pracovní prostředí.“*

Je také vynikajícím způsobem, jak poznat děti i z jiných stránek než jaké jsou ve škole.

P 8: *„Děti mimo školní rok jsou úplně jiné, když se nemusí učit.“*

P 4: *„Člověk je v užším kontaktu s dětmi.“* *„Vždycky je to fajn, je to jiné než práce.“*

Mají dobrý pocit z toho, že se na táboře dětem líbilo, mnohdy i tak, že plakaly při odjezdu domů, že se k nim celoročně hlásí, jakmile se někde potkají. Volají na ně přes ulici, ptají se, kdy bude další tábor a na co se bude hrát. Děti se ptají po přihláškách na tábor již po příchodu do školy v září.

P 6: *„Pro mě bylo největším oceněním, když jsme odjížděli z tábora a děti brečely, že nechtějí odjet.“*

P 4: *„Taky mne těší, když děti řeknou, že se jim tábor líbil, a že se těší na další, že určitě pojedou, a že by měly být turnusy, protože se všichni na jeden turnus nedostanou. To je určitě to nejlepší ohodnocení.“* *„Je fajn, když potom děti potkávám třeba v autobuse a oni na mě volají. Ptají se, jak se mám. Hlásí se, je to fajn.“*

P 7: *„Když děti hlásí, že pojedou znovu. Když dorazíš 3. 9. do školy a ptají se, kdy budou přihlášky.“*

Baví je i soutěživost mezi týmy a jednotlivými vedoucími.

P 7: „*M. musíme rozdrtit, srazit mu sebevědomí. Je moc jistý.*“ (soutěživost mezi oddílovými vedoucími, snaha vyhrát)

Spokojenost cítí i z dobře odvedené práce a ze sebe sama. Že vše zvládli bez potíží, že byly děti spokojené, a že domů odjely unavené, vybité a plné zážitků.

P 6: „*A také při odjezdu jsem si říkala, že je v autobuse ticho, tak jsem se otočila a zjistila, že všichni spí. To bylo úžasné.*“

P 8: „*Že já sama jsem tam byla spokojená. Že jsem neměla pocit, že jsem tam něco zavinila, domotala, popletla, nebo někomu ublížila. Prostě to, že já budu v pohodě. Dopadlo to dobře, to je nejdůležitější. Musíš být spokojena sama se sebou a se svou prací, aby byl člověk spokojený, že si to sám užil, a že většina dětí byla spokojena.*“

Poznámka z pozorování:

Přebytečnou energii cítí pouze začínající pedagožka s pouhými dvěma roky praxe, ostatní pedagogové s letitými zkušenostmi jsou na konci školního roku jistě unavenější než ona a je jejich motivem tedy spíše poznávání dětí z jiného úhlu než ve škole, mnohem bližší vztah s nimi a pak i pocit dobře odvedené práci, jsou-li děti spokojeny.

Moment soutěživosti mezi týmy P 7 a N 5, dodává našemu táboru jiskru zábavy a zdravého „hecování“, nejen mezi dětmi, ale i v kolektivu vedoucích, vše však zůstává na úrovni legrace.

Z čeho mám dobrý pocit, co mne baví (skupina „nepedagogů“)

Snažila jsem se zde shrnout všechny možné typy odpovědí, které by vyjadřovali rozmanitost motivů, které vedou nepedagogy k táborové činnosti.

Instruktorka je motivována láskou k dětem a vidinou budoucí učitelské profese, tedy zkušeností do budoucna.

N 2: „*Celkově mě baví práce s dětmi, chtěla bych se stát učitelkou.*“

Jiné nebaví sedět doma, baví je to celkové nadšení všech lidí (party) kolem tábora, a že si užijí legrace.

N 5: „*Já jezdím na tábor hlavně kvůli partě, je tam sranda.*“

N 9: „*Baví mě práce s dětmi, hlavně malými, dá se s nimi hodně hrát. Hrát si s nimi, povykládat s kamarády a kolektivem, co tam jezdí. Takže kvůli tomuto.*“

N 1: „*Já nevím, baví mě to, hlavně mě to baví. Dále parta lidí, která jezdí. Asi úplně všechno, je to taková jiná aktivita. Nebavilo by mě sedět doma. Nevím, co mě na tom baví nejvíc, prostě všechno, jedno bez druhého by to nebylo ono.*“

Mnozí shodně jako pedagogové udávají příjemný pocit z dobře vykonané práce, když vidí, že děti jsou spokojené, mluví o táborových zážitcích ještě dalšího půl roku a že se k nim pak po táboře hlásí.

N 1: „*Že ty děti o tom mluví dál, třeba dalšího půl roku a vzpomínají. Hlavně vzpomínky a zážitky. Že nikdo nejede domů zklamáný, že to bylo tak nebo tak, ale takové to celkové nadšení všech.*“

N 2: „*Když vidím odjíždět děti spokojené, tak jsem udělala dobrou práci. Když o tom potom vykládají doma rodičům, setkávám ty děti třeba ve škole. Hlásí se.*“

Jedou si tam s dětmi pohrát, zasoutěžit si – „vyhrát“. Baví je „hecovat“ děti tak, aby se zapojily do hry, přemýšlely, probudili v sobě týmového ducha.

N 5: „*Že vyhraje, to je nejlepší. A hlavně to, že se ty děti do hry zapojí, přemýšlejí, „hecuješ“ druhé týmy, ty „hecuji“ nás. Kdybychom tam stáli a uběhl čas, tak co, ale kdy „hecuješ“ druhý tým a oni pak nás, tak se do toho vžijí i ti, kteří by se normálně nevžili. Zavládne týmový duch.*“

Poznámka z pozorování:

Studentka gymnázia (N 2) je jasně motivována všeobecnou nákloností k dětem a chutí do práce s nimi, protože jejím cílem je stát se učitelkou. Od malička tíhne k tomuto povolání a už jako malá ráda vedla dílčí činnosti ve skupince dětí.

Soutěživá a tak trochu komediantská povaha vedoucího N 5, dodává našemu týmu koření neočekávaných nápadů a spontánní radosti. Děti ho milují, ale jeho nespoutané volnomyšlenkářství vždy vyžaduje, aby s ním byl v oddíle ještě další umírněný a zodpovědný činitel.

6.6.2 Podmínky účasti na tábore

V tomto oddíle jsem se snažila shromáždit všechny odpovědi, které se zmiňovaly o důležitosti, či naopak nepodstatnosti podmínek, za jakých se tábor koná a rozdělila jsem je pod nadpisy „**Je pro tebe důležité prostředí tábora?**“, „**Jakou důležitost mají pro tebe spolupracovníci?**“ a „**Pocit'ujete na tábore nějaké potíže?**“. Vedoucí vzpomínají, v jakých podmínkách už kdy tábořili. Přemýšlejí, s kým by jeli, nebo s kým by naopak nebyli ochotni vůbec jet a zmiňují, s jakými potížemi se na táborech utkávají.

Je pro tebe důležité prostředí tábora? (skupina „pedagogů“)

Pedagogové vzpomínají na polní podmínky táborů, které zažili. Zmínili tábory na holé louce v přírodě daleko od civilizace.

P 3: „*Už jsme byli v polních podmínkách. Už jsem byla i na tábore, kde se vysekala louka a tam se postavil tábor, bylo to daleko od civilizace a taky jsme přežili,*“

Jedna pedagožka kupodivu vzpomněla i na větší chatky po více dětech a také jí to připadalo ještě táborově přijatelné.

P 7: „*Já jsem pro každou špatnost, třeba i hromadné spaní by se mi líbilo, třeba v nějaké velké hale. Někde jsme byli na výletě s K. a spali jsme v nějaké hale. Možná v tělocvičně, jako hromadně. Byla to místnost, tam postele a spalo se tam. Bylo to fajn, děti se nebály. Tak ne třeba všichni, ale po 6 nebo 7, jako větší skupina dětí.*“

Jinak se téměř všichni shodli na tom, že je to lepší ve stanech, zděná budova byla zavržena jako nepřijatelná.

P 6: „*Já jsem vždycky preferovala stany a tábor, kde nebylo moc dětí.*“ „*Velkou budovu, to vůbec, to pro mě nebyl tábor. Když už to muselo být, tak teda chatky, ale nejlépe stany.*“

P 8: „*Všechno má své kouzlo a určitě preferuji přírodu, stany a takový ten spartánský život než někde v ubytovně, kde je všechno. Včetně super kuchyně, toho si člověk užije dosti. V létě je lépe být někde v přírodě, u lesa.*“

Hygienické podmínky, jako „kadibudky“ a nemožnost umýt se řádně pod teplou vodou označili, že je to na tuto omezenou dobu snesitelné a že s tím počítají.

P 4: „*Já myslím, že po tom, co jsme zažili, tak ne. Člověk nemá žádné vysoké nároky, takže to není taková hrůza. Nepotřebuješ splachovací záchod, nepotřebuješ vřelou vodu. Na těch čtrnáct dnů se to dá vydržet.*“

P 8: „*Myslím, že se vyrovnám se špatnými hygienickými podmínkami nebo nějakým jídlem. Mně chutná všechno. S tím problém nebude. Na táboře potřebuješ mít energii*“

Nejstarší pedagožka ovšem podotýká, že ve svém současném věku si přeje „složit své kosti“ již do lepších podmínek, než za mlada.

P 6: „*Nemůžu se na to dívat z pohledu věku, teď bych se tak netěšila, člověk potřebuje složit své kosti do lepších podmínek. Ale dřív jsem se tady do těch stanových věcí těšila.*“

Je pro tebe důležité prostředí tábora? (skupina „nepedagogů“)

Nepedagogové se v podstatě názorově shodují s pedagogy, že zakusili již různé ubytovací podmínky, a že na ubytování jim až tolik nezáleží, někteří by spali i pod širákem.

N 2: „*Mně by nevadilo, i kdybych spala pod širákem.*“

N 9: „*Mně je to vcelku jedno, i kdybychom jeli třeba pod stan, já to přežiji, nevádí mi to, v přírodě mě to baví.*“

N 5: „*Není to na pořád a týden se to dá vydržet. Nejsem žádná „bábovka“. Když celý den chodíš s dětmi, večer lehneš a je ti jedno kde.*“

Jiní nezavrhli ani zděnou budovu.

N 1: *„Ubytovací podmínky, to mě neovlivní. Je jedno, jestli je to stan, hlavní budova. Byli jsme na třech místech a to je mi úplně jedno.“*

Důležitější než ubytování jim připadá hrací prostor pro děti, aby byl bezpečný.

N 5: *„Mně je jedno, kde se vyspím. Stan, chatka nebo budova, to je mi jedno. Nebo klidně i venku. Ale důležitý je prostor pro děti, aby se měly kde hrát, aby se nikomu nic nestalo.“*

Hygienu oželí, špinavé oblečení vydrží, nevadí jim to.

N 1: *„A hygienické podmínky? Ty jsem prošla taky troje, takže je mi to jedno.“*

N 2: *„A je to tábor, takže i kdybych se tam měla umýt jen jednou a chodit ve špinavém oblečení, je to tábor.“*

Jakou důležitost mají pro tebe spolupracovníci? (skupina „pedagogů“)

Pedagožka s nejmenší praxí udává, že by jela s kýmkoliv a kamkoliv.

P 7: *„S kýmkoliv, kamkoliv. Přežiji to se všemi, pokud oni přežijí mě.“*

Pozitivem je pak podle pedagogů poznávání nových lidí.

P 6: *„Někdy to přináší i to, že se ti otevrou nové obzory. Poznáš nové lidi. Mám mnoho kamarádů a známých. Třeba už se teď z mého života vytratili, ale v určitém období prostupovali mým životem.“*

Ostatní pedagogové však zdůrazňují, že se chtějí na své spolupracovníky spolehnout, záleží jim na tom, aby byl na táboře dobrý kolektiv, parta známých lidí, od kterých ví, co mohou čekat. Jedna pedagožka uvedla odstrašující příklad, kdy se spolu vedoucí na táboře neshodli. Hádají-li se, dopad na děti je pak nevyhnutelný.

P 6: *„Zažila jsem na táboře i situace, kdy vedoucí nehráli spolu a vždy se to odrazí na dětech, ty děti to poznají.“*

Většina zdůrazňuje, že s neznámými lidmi by nejela, že potřebují k sobě někoho, o koho se mohou opřít, aby si to mohli na táboře také užít. Čím starší a zkušenější jsou pedagogové, tím větší důraz kladou na tuto spolehlivost a sebranost kolektivu.

P 3: „*Čím jsem starší, tak bych se už rozmyslela, spíš personál, děti ne. Ale lidé, se kterými bych jela, musí být spolehliví, jako jestli svou práci provedou na 100 %. Což si myslím, že když tam jezdím, tak odvádím svou práci na 100 %.*“

P 4: „*Určitě to ovlivňuje kolektiv, se kterým člověk jede. Které lidi zná. Ví, jak se na ně může spolehnout. Ví, jak to tam asi proběhne, jaká bude atmosféra. Do neznámého kolektivu bych nejela. Člověk to dělá víceméně pro děti, a protože je tam dobrý kolektiv, že tam jede s partou.*“

P 8: „*Určitě je pro mě důležitý kolektiv vedoucích. Určitě bych nejela s někým cizím. Děti se přizpůsobí, děti se poznají a není problém. Ale určitě bych tam chtěla mít někoho, koho znám, o koho se můžu opřít, a s kým zažiji něco hezkého. Že si to i já užiji. Spokojený vedoucí, spokojené děti.*“

Jakou důležitost mají pro tebe spolupracovníci? (skupina „nepedagogů“)

Dva starší nepedagogové stejně jako pedagogové uvádějí, že je pro ně velmi důležité, s kým jedou, že by s nikým cizím nejeli a že jim na „zažité partě“ spolupracovníků záleží.

N 1: „*Hodně to ovlivňuje s kým jedu, ani ne tak kam, ale s kým. Jen tak s někým bych nejela. Takže nezáleží na tom místě, ale spíš na tom kolektivu. A konkrétně na dětech nebo dospělých? Na dětech ne, spíš ten kolektiv dospělých.*“

N 5: „*Kdyby tam nebyla ta parta, co tam je, tak bych tam jel možná naposled.*“

Dva nejmladší však uvádějí, že se novým zkušenostem nebrání, že je jim jedno, s kým jedou, že je baví tábornictví jako takové, hlavně když zažijí legraci.

N 2: „*Tak ta parta co tam máme je už zažitá, je tam s nimi sranda, ale pokud bych měla jet s někým jiným, tak proč ne. (Nebráníš se nové zkušenosti?) Ne, mě to baví.*“

N 9: „*Mně je to vcelku jedno, když je dobrý kolektiv, tak se dá jet i s jinými lidmi, i když je neznám. V. jsem taky neznal, poznal jsem a je super.*“

Pocit'ujete na táboře nějaké potíže? (skupina „pedagogů“)

Potíže na táboře jsou pedagogy jmenovány různé. Starší pedagožka zmiňuje, že ji již zmáhá délka trvání táborového pobytu a že místo tradičních 2 – 3 týdenních pobytů již ve svém věku preferuje kratší termíny.

P 4: „*Jezdilo se na delší dobu, minimálně 14 dnů až 3 týdny. Ale teď jako vedoucí mi vyhovuje ten kratší termín. To už člověk nezvládne.*“

Dělá jí problém dlouhé ponocování, cítí se pak unavená a neschopna něco vymýšlet.

P 4: „*Mně osobně dělá značně problém, být dlouho do noci vzhůru. Já jsem skřivánek a skřivánek v noci spí. Já jsem třeba vzhůru, ale ten mozek už to prostě nevnímá a nic nevymyslí. Můžu vymýšlet v 5 hodin ráno, ale v 11 hodin v noci ne.*“

Nejmladší pedagožka udává jako svůj největší problém, své dva syny, které bere na tábor s sebou. Často je musí hledat a kontrolovat zda jsou v bezpečí. Oproti dětem z oddílu, uvádí, že její malé děti méně dodržují pravidla a proto se o ně více bojí.

P 7: „*Já mám většinou největší problém s vlastními dětmi, protože se musím dívat, kde jsou. O těch ostatních mám přehled, ale toho malého jsem neustále hledala a většinou seděl s klukama u ohně. Takže potom jsem už chodila k ohni, protože už jsem pak věděla, že tam sedí, aby třeba nesekal dřevo. To je pro mě asi jediný problém. Abych věděla, kde ten malý je. Ty oddílové ví, že musí dodržovat určitá pravidla. Ale s malýma je to horší.*“

Jako problém jsou popisováni třeba i švábi a vosy.

P 7: „*Kamkoliv, pokud tam nebudou švábi, jinak je mi to jedno. To mám asi z filmu Indiana Jones. Nebo ty vosy.*“

Poslední pedagožka popisuje své táborové působení jako zcela bezproblémové.

P 3: „*Nebojuji s ničím, bez problému. Ani nedostatek spánku.*“

Poznámka z pozorování:

Pedagožka (P 7) jezdí na tábor s oběma svými malými syny, musí být pro ni náročné vést oddíl a ještě zabezpečovat potřeby dvou předškolních dětí. Určitě by byla bez starosti, kdyby je na táboře neměla, ale je to velmi energická žena a stíhá všechno.

Pocit'ujete na táboře nějaké potíže? (skupina „nepedagogů“)

Nepedagogové přiznali nějaké potíže s přírodními vlivy.

N 1: *„Nejobtížnější - překonat strach z žab.“*

N 2: *„Třeba ty vosy mi tam dost vadily. To jsem se bála, že poštípou úplně všechny.“*

N 9: *„Kadibudky, ten smrad, ale dá se to přežít.“*

Jeden vedoucí přiznal občasné komunikační potíže.

N 5: *„Určitě je v týdnu nějaká „ponorka“ mezi vedoucími, to tak určitě je. Každý chce prosadit svůj názor, tak to tam musí být.“*

Potíže se spánkem a únavou se vyskytly i u nepedagogů stejně jako u pedagogů, přičemž někteří přiznali, že na tuto intenzivní práci s dětmi nejsou zvyklí ze svého oboru a snad proto je to na nich koncem tábora již znát.

N 1: *„Třeba ta neustálá práce s dětmi. Až potom ke konci, protože je to moje mimo oborová práce, takže se s tím neseškávám běžně. Možná ke konci, když už je člověk unavený.“*

N 2: *„Nedostatek spánku, protože vstávám většinou ještě před budíčkem, abych se stihla nachystat, obléknout. Děti jsou většinou vzhůru dřív, já když jsem spala v tom stanu, tak oni jsou vzhůru třeba i v 6 hodin a povídají si. Chodí na záchod, křičí na sebe přes celý tábor, takže jsem už byla vzhůru. A večer se jde spát pozdě, protože se vše plánuje. Dá se to zvládnout, ale čím dál víc bojuji. Když jsem loni přijela domů, usnula jsem. Vzbudila jsem se večer, navečeřela se, osprchovala a šla jsem znovu spát.“*

N 5: „Unavený bývám. Horší než kdybych hrál fotbal, protože s těmi dětmi jsi celý den, vymýšlíš, chodíš. Jako časem jsem po třeba čtvrtém dnu i fyzicky unavený, že se mi nechce. Je to dlouhý, her je hodně. Jak je to na dlouho, tak i já jsem unavený a to jsem zvyklý. Takže ke konci tábora je to potom fyzicky i psychicky náročné.“

Jeden z vedoucích přiznává také potíže s dovolenou, kterou nemá tak dlouhou, jako například pedagogové.

N 5: „Problém s dovolenou, že to musím plánovat, aby to vycházelo. Pět nebo šest dní dovolené už je dost, to je jako dovolená u moře.“

6.6.3 Organizace programu

Organizační záležitosti tábora leží na bedrech především hlavního vedoucího, ale je vždy zapotřebí, aby se o své starosti podělil s ostatními vedoucími týmu. Nejlepší je, pokud se na organizačních záležitostech domluví všichni společně a jsou se vším srozuměni. Takovým domluvám by měly být věnovány především schůzky před táborem. Co se bude hrát, jaké bude téma celotáborové hry, jaké konkrétní hry zařadíme, co je třeba přichystat. Odpovědi, ve kterých se vyskytly poznámky k programu a ostatním organizačním záležitostem, jsem shrnula pod tyto nadpisy: „**Pokládáte za důležité tematické zaměření programu tábora?**“, „**Máte nepříjemné zkušenosti? Čeho se vyvarovat? Z čeho poučit?**“ a „**Jak se připravujete na svou táborovou funkci?**“.

Pokládáte za důležité tematické zaměření programu tábora? (skup. „pedagogů“)

Většina pedagogů udává, že celotáborová hra je důležitá pro celkovou motivaci.

P 6: „Myslím si, že ta celotáborová hra je důležitá. Víš, že ten tábor někam směřuje. Že to není jen, že dnes se probudíme a půjdeme běhat tam nebo plavat tam. To je takové nahodilé. Musí tam být i ten smysl, děti to potom baví víc. Je to pro ně přitažlivější.“

Jediná pedagožka (s nejmenší praxí) pokládá téma hry za důležité.

P 7: „*Ano, ano, ano. Nechci indiány! (Takže Tě musí nadchnout i to téma?) Mělo by. Ti indiány mi přijdou takoví obyčejní. Už byli, každý je zná. Takže něco originálního.*“

Většině je ale úplně jedno, jak bude táborová hra zaměřena, na co se bude hrát, za co se budou případně převlékat.

P 3: „*Je mi to jedno. Když budu chtít jet na tábor nebo budu oslovena, abych jela na tábor, tak bych určitě neřekla ne, když bude taková celotáborová hra. Kvůli tomu bych to nezrušila.*“

P 4: „*Když se domluvíme, tak to zpracujeme a hotovo.*“

P 8: „*Jestli je důležité zaměření celotáborové hry? Ne, vůbec. Klidně ze sebe udělám i pijavici, kašpara, cokoliv.*“

Pokládáte za důležité tematické zaměření programu tábora? (skup. „nepedagogů“)

U nepedagogů byly odpovědi jednoznačné, všichni se shodli na tom, že téma je v podstatě nedůležité a že se mu přizpůsobí.

N 2: „*Ne, nerozhoduje. Baví mě celkově ten tábor a je mi jedno, co se bude hrát.*“

N 5: „*To je mi jedno, já se přizpůsobím.*“

N 9: „*To ani ne, mně je to vcelku jedno.*“

Na výběru hry se však chtějí podílet.

N 1: „*Ráda se podílím na výběru.*“

Poznámka z pozorování:

Téma celotáborové hry je vždy tématem, nad kterým během předtáborových schůzek všichni členové týmu živě diskutují, snaží se prosadit svůj nápad a nadchnout pro něj ostatní.

Máte nepříjemné zkušenosti? Čeho se vyvarovat? Z čeho poučit? (skupina „pedagogů“)

Před táborem je výhodnější znát místo, kam se pojedete, jaké prostředí bude k dispozici, ovlivňuje výběr programu. Jedna pedagožka připomněla, že někdy to nevíme dopředu, a to je pak nepříjemné.

P 6: *„Problém je třeba i v tom, že nevíš, na jaké místo jedeš, nevíš, co od toho místa čekat, ale myslím si, že ten hlavní vedoucí by měl vědět, kam jede, jak to tam vypadá, co všechno by si měl dovolit, měl by si „osahat“ to místo, aby věděl, jaké aktivity tam může dělat.“*

Zkušená organizátorka se zamýšlí také nad problémem počtu účastníků, jejich věkové skladby a vliv tohoto na organizaci programu.

P 6: *„Já jsem vždycky preferovala tábor, kde nebylo moc dětí, tak do těch šedesát, maximálně osmdesát dětí. Protože čím víc dětí, tím to bylo takové roztržštěnější, tím se hůř vytvořila taková ta jednotná skupina. Potom už byly třeba mladší a starší a už to bylo rozdělené. Mám radši, když celá ta skupina dětí hraje spolu.“*

„Záleží i na tom, jakou skladbu v tom oddíle máš, jestli ten tábor preferuje děti stejného nebo různého věku ve skupině. My jsme tady v tom posledním měli různý věk a taky to nebylo špatné, všechny oddíly byly jako na stejné úrovni, mohly dělat stejné věci.“

Přemýšleli nad skladbou dětí nejen věkovou, ale i co se různých schopností a dovedností týče, a jak tomu přizpůsobit hry.

P 8: *„Někdy mít hry pro sportovní děti, někdy pro chytré děti a tam kolikrát ti sportovci „zapláčou“ a introvert vynikne. Takže aby to bylo někdy obráceně.“*

Za problém, který je však třeba při organizaci a přípravách brát v potaz především pedagogové označili sníženou tělesnou kondici dětí a jejich nesamostatnost.

P 4: *„Tělesná zdatnost je opravdu na hodně nízké úrovni. Potom se musí i ten program dost upravovat, aby to děti fyzicky zvládly.“*

P 7: „Nemůžeš tam zařadit něco těžkého, když už v družině vidíš, že to ty děti nezvládnou. Takže určitě všechno přizpůsobuješ. Pro nás je plus, že v té družině víme, čeho jsou ty děti schopné. Víš, jak moc jsou samostatné. Musíme ten program přizpůsobit. Nejenom věku, ale i zdatnosti.“

Také konzumní přístup k jakýmkoliv aktivitám byl zmíněn.

P 8: „Přemýšlíš nad tím, čím ty děti odměníš. Bude se jim toto líbit, není to blbost? Když od rodičů dostanou mobil, budou rádi, když tady dostanou nějaký náramek z korálek? A ještě je na tom nejhorší to, že ti to dítě řekne. Taková blbost, ty mám doma 4. A vůbec si neuvědomí, že takový nemá.“

Máte nepříjemné zkušenosti? Čeho se vyvarovat? Z čeho poučit? (skupina „nepedagogů“)

Nepedagogové stejně jako jejich pedagogičtí kolegové zmínili špatnou fyzickou kondici dětí a skutečnost, že tomu musíme program přizpůsobovat.

N 5: „Protože by dnešní děti nezvládly nebezpečnější disciplíny. Ty děti jsou jiné. Když jsme v kopci spadli, tak to byla naše smůla, teď musíme vybírat podle toho i hry.“

N 1: „Musíme dodržet bezpečnostní podmínky při hře, výběr terénu a větší ostražitost při všem.“

N 2: „Pokud jde o děti, které neustále sedí u počítače, tak je pro ně těžké jenom přeběhnout hřiště. A už funí. Výběr her je důležitý.“

Jak se připravujete na svou táborovou funkci? (skupina „pedagogů“)

Někteří pedagogové se zmínili, že se cítí býti kvalifikováni zkušenostmi a léty praxe.

P 8: „Vzhledem k mé praxi práce s dětmi se nějak odborně nepřípravuji.“

Vypovídají však, že se připravují po praktické stránce.

P 4: „*Nebo když něco uvidím a řeknu si, že se to bude hodit na tábor.*“

Organizační strážce přípravy se věnují na předtáborových schůzkách, které všichni uznávají za velmi užitečné.

P 4: „*My se víceméně připravujeme celoročně, protože jeden tábor skončí a už na tom táboře se bavíme, o čem by mohl být ten další.*“

P 6: „*Když jsem jezdila, tak byly i situace, kdy jsem o tom moc nevěděla, třeba jako instruktor, byla jsem potom postavena před hotovou věc. To ale, když člověk nemá dost zkušeností, tak to tak bere. Potom mám v paměti poslední tábory, ona měla ten program velmi pečlivě nachystaný, vtáhla nás do toho, pomáhali jsme jí, seznámila nás s tím a my věděli, co nás čeká. Takže si myslím, že je důležité vědět ten program dopředu a ne až tam.*“

Někteří si připravují hry pro svůj oddíl i sami doma.

P 8: „*Jako vedoucí musí mít člověk připraveny nějaké aktivity na pěkné počasí, špatné počasí, prostě musí mít něco v rukávu. I když je celotáborová hra, tak se najde chvílička, kdy ten oddíl je sám. Nebo po nějakém výkonu nastane nějaká pomlka. Některá drobná aktivita, něco by ten vedoucí měl mít. A samozřejmě pokud jde o celotáborovou hru, tak by si měl připravit nějaké pomůcky, podílet se a pomáhat.*“

Jiní přiznávají, že potřebují impuls od hlavního vedoucího, k tomu aby se začali připravovat.

P 7: „*Odborná příprava? Ne, žádná. Praktická příprava? Ne, až u hlavního vedoucího doma, tam se připravuji.*“

Jak se připravujete na svou táborovou funkci? (skupina „nepedagogů“)

Nepedagogové necítí potřebu se nějak odborně připravovat.

N 2: „*Není potřeba. Já se na to těším.*“

Všichni svorně vypovídají, že se připravují prakticky.

N 2: „Hledám na internetu hry, vymýšlím, zpovídám starší kamarády, co hráli, a zapisuji. Sháním informace. Když už víme, na co hrajeme, tak kostým.“

Všichni se účastní předtáborových schůzek, kde se rozebírají hry, tvoří odměny, diskutuje se o programu. Doma si pak šijí kostýmy. Většina přiznává, že potřebují k přípravě popud od hlavního vedoucího.

N 9: „Něco málo, když něco potřebujeme, třeba ten kostým. (Takže jen když Tě zaukolují?) Tak.“

6.6.4 Děti, jak je vidí vedoucí a instruktoři

Všechny odpovědi, které osvětlovaly, jakým pohledem se dívají vedoucí na své svěřence, shrneme v tomto oddíle. Při rozhovoru se všichni respondenti přirozeně vyznali z kladného vztahu k dětem. Také zmínili, zejména pedagogové, že na táboře je prostředí neformální, a že se děti chovají přirozeněji, než třeba ve škole. Tyto obecné charakteristiky jsme shrnuli pod nadpis „**Jak vidíte své táborové svěřence?**“, pod „**Problémy dnešní doby**“ jsou zařazeny všechny poznámky k problémům, jaké cítí, že u dětí zapříčiňuje špatná výchova, vliv médií, či jiné tlaky společnosti. Pod „**Děti se specifickými potřebami**“ jsme shrnuli názory na v současné době stále rozšířenější a aktuálnější téma.

Jak vidíte své táborové svěřence? (skupina „pedagogů“)

Pedagogové cítí k dětem přirozeně kladný vztah.

P 3: „Vzhledem k tomu, že se s dětmi setkávám i ve své profesi, tak si myslím, že můj vztah k nim je opravdu kladný. Mě děti obklopují vlastně 24 hodin denně, takže i na tom táboře není s dětmi žádný problém.“

P 4: „K dětem mám kladný vztah, protože kdyby nebyl, tak bych tam nemohla jet. Děti jsou víceméně všechny stejné. Jedno takové, druhé makové.“

Někteří přiznávají, že na své vlastní jsou přísnější než na svěřené.

P 7: *„K cizím mám lepší vztah než k vlastním. Na vlastní jsem větší pedant. Tak to asi má každý. Na vlastních člověk vidí každý chlup. Chudáčci vlastní děti.“*

Děti jsou podle pedagogů na tábore jiné, chovají se jiným způsobem než ve škole. Jsou hodnější, a pokud je někdo označuje za nevychované, nechápe, že jsou také jen tlačeny dobou, ve které musíme všichni žít.

P 4: *„Ty děti se chovají jinak, je to rozdílné, i když jsou stejné, je to jiné, než když s nimi děláš ve škole nebo v družině, protože tam je máš za sebou od rána do večera, přes noc, bez rodičů. Děti se chovají jinak, jsou odkázané na tebe. Takže je to v lepší pohodě, než když jsou v místě. Chovají se jinak, jsou přirozenější. I hodnější.“*

P 6: *„I přesto že mi všichni říkali, že ty dnešní děti jsou příšerné, tak to už mluví samo za sebe. A ony jsou příšerné jen, jak jim dovolíme. Jsou jiné než dřív, za těch třicet let to vidím, ale pořád jsou to děti. Musí přizpůsobit době, která je tlačí, také to nemají jednoduché ani s námi.“*

Cítí také účast s dětskými city, které se ocitly bez rodičů na cizím místě a nejsou na to zvyklé. Děti jsou v dnešní době s rodiči velmi svázány, zejména díky neustálému kontaktu prostřednictvím mobilů.

P 6: *„Člověk si musí uvědomit, že ty děti odešly na dva týdny od rodičů a dnešní děti vzhledem k mobilům a informační technologii jsou daleko více spojeny s těmi rodiči. Dřív jely děti na tábor na dva nebo tři týdny, rodiče za nimi přijeli jednou za týden nebo třeba vůbec, a v klidu to přežily a přečkaly. Mnoho věcí, které dnešním dětem vadí, jim nevadily. Musíme se na to podívat i z tohoto hlediska, že bychom měli vytvořit takový program, který ho od snahy stěžovat si rodičům a neustále mamince telefonovat odradí.“*

Komentují děti jako málo samostatné a podkládají to zkušenostmi z práce.

P 7: *„Většina dětí sedí doma, nejsou zvyklí nikam jít, neumí nic dělat, neumí si ani zavázat tkaničky. Ano, vezmi si, že třetákům zavazuješ boty. Neumí vylézt na strom. Pro nás je plus, že v té družině víme, čeho jsou ty děti schopné. Ano, většinu těch dětí znáš, víš, jak moc jsou samostatné.“*

Přesto všechno se cítí plni optimismu, že se jim podaří je na táboře ovlivnit tím správným způsobem.

P 8: *„I když jsou děti hodně jiné, než když jsem jezdila na tábory jako vedoucí hlavní, tak je pořád docela dost času je k sobě přitáhnout a trošku je za ten týden přetvořit k obrazu svému. Dát jim kousek ze sebe, takového toho „správnáckého“, bez počítače, bez mobilu, a těchto aktivit.“*

Děti vidí jako méně přizpůsobivé a prosazující svou vůli.

P 6: *„Vedoucí to nemá jednoduché, dnešní děti jsou méně ochotné přizpůsobit se někomu. Prosazují samy sebe daleko více než dříve.“*

Mají rády děti, které jsou živé, bezprostřední, nejsou namyšlené a nepovyšují se nad své vrstevníky.

P 8: *„Já osobně mám ráda legraci, humor, i děti, které občas zazlobí, jsou upřímné, obyčejné. Nejsou „nafrněné“, že se odlišují, chtějí být něco víc.“*

Jak vidíte své táborové svěřence? (skupina „nepedagogů“)

I skupina nepedagogů se vyznává z náklonnosti k dětem, všichni odpovídali, že jejich vztah k dětem je kladný. Popisují však také, že dnešní děti tráví mnohem více času než je zdrávo doma u počítačů a jsou pak mnohem méně praktické.

N 5: *„Já mám děti určitě rád, já jak malé, tak i starší děti mám rád.“*

N 2: *„Děti jsou víc zalezlé doma, my jsme pobíhali po venku, ať pršelo, nebo svítlo slunko, každý den se chodilo ven běhat, mlátit se s klacky, honit se na stadion. A teď děti přijdou domů, hodí tašku a jdou na počítač, ven chodí málokdy.“*

N 9: *„My, když jsme byli malí, tak jsme neměli počítače, chodili jsme ven, nyní jsou stále na počítači a až tak se nevěnují těm věcem, kterým jsme se věnovali my. Třeba ořezat klacík málokdo umí.“*

Zmiňují choulostivost dětí, které nejsou zvyklé se překonat.

N 5: *„Dnešní děti jsou rozmazlený. I na táboře, dítě se na táboře škrábne a nechce celý den nic dělat, protože se škrábl. Přitom je to normální věc, že?“*

Instruktor, který mívá ještě drobné potíže s udržení si autority, obzvláště u starších dětí, si stěžuje na jejich pohodlnost.

N 9: *„Starší kolem té puberty se už nedají tak ovládat. Když je dítě malé, tak se s ním dá v pohodě pracovat, jak s těmi staršími. Starší by si jen „válel šunky“ a skoro nic nedělal, jak který. (Myslíš ty 14leté?) Moc se jim nechce. Hráli by jen karty. Ti mladší si víc hrají než ti starší.“*

Problémy dnešní doby (skupina „pedagogů“)

Podle pedagogů je problém, že dnešní rodiče nevěnují svým dětem tolik času a takového toho běžného rodinného života, potom děti nemají zkušenost s běžnými domácími pracemi a mají nedostatky v sebeobsluze.

P 3: *„Myslím si, že chybí v rodinách komunikace. Někteří rodiče se dětem moc nevěnují, někteří to zase přehánějí, mají hodně kroužků, děti jsou moc zaměstnané a chybí rodinný život a na dětech to jde poznat.“*

P 3: *„Například domácí práce, umývat nádobí, luxovat, děti nic nedělají. Souvisí to s tou sebeobsluhou. Na táboře, kde se vaří, je třeba problém i oloupat brambory. Než se to někteří naučí, tak je to boj.“*

Děti jsou rozmazlovány, nejen nedůsledností rodičů, co se týče stravovacích návyků, ale i tím, že je rodiče nevědomky učí pohodlnosti.

P 4: *„To je vývoj času, jasný trend. Tělesná zdatnost upadá, stejně tak stravovací návyky jsou horší. Děti jsou vybíravé, mají samé cukroví. Nějaké pomazánky, to vůbec, to by někteří jedinci umřeli hladu.“*

P 4: *„Nemůžeme chtít po dětech, aby zvládly túru deset kilometrů, když je vozí do školy autem, ze školy autem. Pěšky ujdou akorát vycházku na půl hodiny a jsou z toho unavené.“*

Tam mají pohyb celý den a ještě kdybychom s nimi šli někam dál, tak by to mohly odstonat, takže se na to musí brát ohled.“

P 7: „Je to tím, co vidí doma. Rodiče je nikam nevezmou, nejezdí často na výlety. Když jedou, tak k moři. Tam leží. Ještě možná na hory lyžovat, ale že by třeba jeli stanovat, to ne. To už dnes nikdo nejezdí, my jsme jako děti jezdily pořád. Nebo i k babičkám, postavila sis stan. Dnes už ne.“

Dětem mnohdy chybí kontakt s přírodou a to i na vesnici.

P 7: „Vezmi si, jaký úspěch mělo dojení krávy. Děti to neznají, my jsme chodili do kravína.“

Děti vidí, jako méně schopné řešit si sami své záležitosti vsudypřítomné komunikační technologie je nenechávají spoléhat se sami na sebe během běžných životních potíží.

P 6: „Například si děti některé konfliktní situace vyřešily mezi sebou, že o tom vedoucí ani nevěděl. Dnes dítě chytne mobil a volá mamince, že má problém. To si myslím, že není dobré, že ty děti by se měly naučit, pokud je to možné, si ten problém vyřešit samy.“

Závislost na technologiích je třeba na táboře překonávat a dětem, které na to nejsou připravené, to činí počátku potíže.

P 7: „Na tom prvním táboře byly děti, které „fňukaly“, chtěly pohádky. Lukášek chtěl televizi, byl nešťastný, že nebude večer televize. To nevěděl, že tam není elektřina. Tina, ta chtěla televizi, byla smutná. A Tomáš měl tenkrát telefon, tomu jsme ho zabavovali. Chtěl pořád telefonovat. Ale jinak ne, uvědomily si, že bez té elektroniky to také jde, tak to zvládly. Loni neměl ten telefon nikdo.“

Rodiče by měli podle pedagogů více vážit, zda je dítě na tábor zralé a proč dítě vlastně na tábor pojede. Děti, které na tábor vlastně nechťejí a jsou tam odloženy jen proto, že rodiče nemají na prázdniny hlídání, nejsou pak správně natěšené.

P 6: „I rodiče by měli zvážít, jestli jejich dítě je natolik schopné, aby zvládly těch 14 dnů, je to otázka i pro rodiče. Nejenom, že potřebuji dítě někam umístit, tak pojede na tábor. A potom při prvním zavolání „maminko, mě to tady nebaví“ přiletět a dítě z tábora vzít.“

Vedoucí mohou udělat cokoli pro to, aby se tam dětem líbilo. Tady ten denní kontakt s rodiči přes mobil to všechno trochu narušuje. Takovou zkušenosti mám i ze školy.“

P 8: „Spousta rodičů dá děti na tábor, protože nemá dovolenou, takže tam to dítě odloží. To dítě není ani nemotivované tak, že jede s kamarády si něco užít, ale prostě to bere tak, nemá dovolenou, musíš jet. Že by na ten tábor jet nechtělo, i když potom třeba bude spokojené. Myslím si, že tam ty děti nejezdí tak nadšené.“

Někteří rodiče navíc berou péči vedoucích na táboře jako pouhou službu a pomoc s výchovou. Tyto pocity a zkušenosti s reakcemi rodičů mají pedagogové i ze školy.

P 8: „Je spousta rodičů, kteří si s výchovou nevědí rady. Myslí si, že je vychová škola nebo vedoucí. A hodně tady teď jsou rodiče v práci a ta škola je supluje i ten tábor.“

Problémy dnešní doby (skupina „nepedagogů“)

Zaznamenáváme obavy, kdy mají vedoucí nepedagogové někdy strach dítě napomenout, děti na to nejsou zvyklé.

N 1: „My jsme třeba jinak vychovávaní než dnešní děti a člověk se bojí tomu dítěti něco říct, aby hned nebyl obviněný z něčeho. To si myslím, že se hodně změnilo. Takže větší strach něco říct, nějak je pokárat nebo i naopak je pochválit.“

N 2: „Když dítě něco provede, dostane na zadek a už je to násilí na dětech, nás naši seřezali a bylo jim to jedno. Ale řekla bych, že jsme taky trochu víc vychovaní než dnešní děti.“

V rodinách bývala dříve výchova podle jejich názoru přirozenější, dnes se všichni ohánějí právy dítěte, ale mnohé děti jsou nevychované a svých rodičů si neváží.

N 2: „Nadávají už v první třídě, pomalu ve školce. Vidím, jak se některé děti s rodičem hádají. A co jsem slyšela, že svým rodičům občas i nadávají. To jsou mladší než já, to bych si nikdy nedovolila, říct našim sprosté slovo.“

Děti vidí jako více opečovávané, než byli oni za svých dětských let.

N 5: „*Když si vzpomenu, jak jsme byli malí my, už v první třídě jsme chodili do školy sami, nikdo se o nás pomalu nestaral. Přišel jsem ze školy, šel hned ven. Nikdo pomalu nevěděl, kde jsem. Nyní se maminky bojí o děti, může je někdo přepadnout. Takže se děti určitě změnily.*“

Také si všímají konzumního způsobu života dětí, ale přiznávají, že jsou i rodiny, které se tomu snaží čelit.

N 9: „*Více je rozmazlí, jsou různé vymoženosti, počítače. Děti by hned chtěly to a tamto. Jsou takoví, jak to říct, všechno by chtěly. Ale ne vždy to dostanou, někteří rodiče jim to koupí, někteří to zakáží, třeba nemají peníze, nebo je chtějí vychovat, tak jak byli sami vychovaní. Takže jsou tam rozdíly.*“

Děti se specifickými potřebami (skupina „pedagogů“)

Pedagogové pracují s dětmi se specifickými potřebami v práci denně, proto tato problematika není pro ně ničím novým. Chápu je jako děti, se kterými nejde vše bez potíží, potřebují individuální přístup, je s nimi více práce.

P 3: „*Těžký boj v práci i samozřejmě na táboře. Děti si ty problémy nesou s sebou, nemají je jen ve škole, ale i na táboře. Takže to chce individuální přístup a trpělivost. To i na táboře i v práci.*“

P 8: „*Samozřejmě to chce hodně moc trpělivosti a vymyslet nějakou taktiku. Vymyslet něco, vypátrat něco, čím ty děti získáme, a na každého platí něco jiného.*“

Přesto se domnívají, že tábor je pro takovéto děti jako dělaný. Je pro ně příležitostí ukázat se ostatním v lepším světle.

P 6: „*Myslím si, že pro mnohé tyto děti je to bezvadné, protože to mohou být děti, které nejsou tak úspěšné ve škole, ale naopak jsou dobří po fyzické stránce, manuální, takže mohou ukázat jak vedoucím i kamarádům, že sice nespočítám všechny ty úkoly, nemám samé jedničky, ale Tě předběhnu, tady tohle udělám lépe.*“

P 6: „Člověk zjistí, že je úplně někdo jiný, než ho znají ze školy. Děti se více otevrou těm vedoucím. Paní učitelka mu dá trojku nebo čtyřku, ale teď jí můžu ukázat, že jsem taky šikovný. Je málo dětí, které jsou „knedlíci“ úplně ve všem.“

Cítí hrdost, když jim jejich rodiče dávají důvěru tím, že jim takové „zvláštní“ děti svěří.

P 4: „Většinou, když jedeme na ten náš tábor, tak takových dětí tam máme většinu, máme jich tam hodně. Proto nám je rodiče svěřují, protože nás znají, takže nám tyto děti dávají a vědí, že o ně bude postaráno.“

Děti se specifickými potřebami (skupina „nepedagogů“)

Nepedagogové většinou vnímají odlišnost dětí jako normální věc. Chápu, že každé dítě potřebuje trochu jiný přístup a že třeba tedy přistupovat individuálně.

N 1: „Každý je nějaký, každý něco potřebuje a asi jim tu pozornost musíme věnovat. Pokud potřebuje povídat, tak nám povídá, když potřebuje pevnější ruku, tak musí mít pevnější ruku, pokud je dítě choulostivější, tak se mu věnujeme jinak.“

Většina dělí děti se specifickými potřebami na „hyperaktivní“ a „uzavřené“. Přiznávají, že na táboře je lehčí práce s těmi „hyperaktivními“ a také si s nimi lépe poradí.

N 5: „Hyperaktivita přejde, to mi nevadí, to nevydrží celý den. Mně vadí děti, které stojí a nic nedělají.“

N 9: „Stačí, když se vyblbne, večer je potom v klidu, potom tolik „nerapluje“, nedělá takové skopičiny. Přes den se vyblbne, potom je v pohodě.“

S těmi uzavřenými mají větší problém, často nevědí, jak se k nim přiblížit.

N 5: „Nemám rád takové ty „ňoumy“. Nevím, jak to mám říct. Třeba Béd'a. To mi nevyhovuje, na to moc nemám nervy. Radši ať je „hloupý“, co se týče učení, ale chová se dětsky, ne že bude stát v koutě, nemluví, nic.“

N 5: „Tři čtvrtiny dětí se nějak rozjedou a snaží se, ale čtvrtina ne, to jsou ty děti, ze kterých nikdy nic „nevymáčkneš“, stoupnou si do kouta a tam stojí.“

Chápu u některých příčiny jejich uzavřené povahy.

N 9: „Někteří jsou třeba zase uzavřeni, nechtějí si s nikým hrát, oni by si hráli jen sami se sebou. Třeba nemají doma bratra nebo sestru, tak si hrají sami se sebou. Nejsou až tak zvyklí si hrát s dětmi.“

6.6.5 Výchovný přístup vedoucích a instruktorů

Pod tento oddíl se budeme snažit shrnout veškeré informace, které se nám podařilo z rozhovorů získat o výchovném přístupu vedoucích. Vedoucí byli dotazováni „**Co považuješ za důležité v přístupu k dětem?**“ Poté jsme se zajímali o práci se skupinou, tedy „**Co považuješ za důležité při práci se svým oddílem?**“ A nakonec jsem se vrátila zpět k dětem se zvláštními potřebami a snažila jsem se zmapovat jejich přístup. „**Jak přistupuješ k dětem se specifickými potřebami?**“. Snažila jsem se hlavně zjistit, co vedoucí a instruktoři považují ve výchově na táboře za stěžejní

Co považuješ za důležité v přístupu k dětem? (skupina „pedagogů“)

V přístupu k dětem považují pedagogové za prioritní nastolení kázně, protože za děti cítí zodpovědnost. Stanovení hranic považují za důležité. Pak teprve nastupují ostatní hodnoty a postoje, jako jsou přátelství, férovost, rovnost mezi všemi a jednání na rovinu. Což považují za hodnoty, které by chtěli dětem na táboře předávat.

P 8: „Vždycky se osvědčuje nastolit nejdříve rádně kázeň. Říci si, co se požaduje, co se smí, nesmí. Nemělo by to být až tak striktně, jak ve škole, ale dítě by mělo poznat hranice, co si může dovolit. Co může říct nebo oznámit, aby se někde neztratilo, ale na druhé straně potom zase postupně si získat to jejich přátelství. To je kamarádství, takže bych řekla takový zlatý střed. Nebo pružně, jak je potřeba.“

P 7: „Být fér, jednat na rovinu. Zúčastnit se akcí, nikoho nepovyšovat, neponižovat.“

P 8: „Určitě přátelství, kamarádství, důvěra, ale musí být hranice. Dítě musí vědět odkud pokud. A samozřejmě, když něco nesplní nebo zlobí, tak musí vědět, že to tak nejde.“

Přítom jsou si vědomi, že svůj přístup musí změnit a nesmí být tak striktní jako ve škole. Jinak by se jim děti nepřišli svěřit v případě potřeby.

P 8: *„Ale na druhé straně to musí být trošku jiné než ve škole, protože tam ten vedoucí nahrazuje i maminku, takže to dítě by se nemělo bát vedoucímu říct cokoliv. Nemělo by se bát si postěžovat. Vedoucí by měl být přístupný mu pomoci, vyslechnout, pomazlit, třeba i vyřešit spory.“*

Připomínají, že přístup záleží hodně i na věkové skupině dětí. Kdy malým je třeba naservírovat zaměstnání, aby se nenudily, kdežto ti starší se již chtějí více bavit sami a ve skupinkách vrstevníků chtějí mít více samostatnosti. Přesto si i tihle velcí rádi zahrají.

P 8: *„Záleží věkově, mladší děti ustavičně zaměstnávat, protože se neumí samy zabavit. Starší děti by chtěly zase více volnosti, aby si mohli udělat takové své kroužky. Ale zase, když je člověk odtáhne, tak si to „okecají“, ale potom jsou rádi, že prožily něco zajímavého, nové zkušenosti mají, něco si zahráli.“*

Důležitost vidí i ve vedení k sebeobsluze.

P 3: *„Asi vedení k samostatnosti, aby se dokázaly samy obsloužit, když tam nemají maminku nebo někoho blízkého poblíž. Aby zvládly život bez maminky. Takže sebeobsluha“*

Mateřský přístup berou jako protipól k tlaku na výkon jiných soutěživějších vedoucích.

P 4: *„Ano, mateřský taky, vzhledem k mému věku. Já sem tam potřebuji opečovávat. Někteří jsou citlivější. A protože někteří vedoucí jsou pro sportovní linii, takže potřebují trošku opečovat.“*

Cítí zodpovědnost za zdravotní stav dětí.

P 4: *„Co se týče dětí, tak spíš je přemlouvát, aby vydržely, aby ještě kousek šly, aby ještě trošku snědly, protože do svačinky je daleko. A když nechtějí, tak nevím, jestli nebudou mít hlad. Pak může být problém, když nám tam onemocní. Tak to je taková zodpovědnost.“*

Co považuješ za důležité v přístupu k dětem? (skupina „nepedagogů“)

Nepedagogové považují za prioritní legraci, probuzení zápalu pro hru.

N 5: *„Hlavně jim to vysvětlit, tu hru, aby se do toho vžily. Co, kde, jak udělat, aby se snažily.“*

N 5: *„Já si myslím, že hlavně musí být sranda, zasmát se, „hecovat“ děti, aby dokázaly co nejvíc, protože to jde a sem tam jim nadat, protože bez toho to nejde.“*

Ale nezapomínají ani na vztah přátelství a důvěry. Chápu, že jsou tam děti bez rodičů odkázány pouze na jejich pomoc při řešení jakéhokoliv problému.

N 1: *„Když se dítě potřebuje svěřit, tak mu ukázat, že ho chce poslouchat, a že mu chce pomoci. Vyslechnout ho a pomoci mu, vyřešit situaci a hlavně mu být kamarádem. Pokud to není rodič nebo člověk, který ho má vychovávat, tak to dítě v něm musí najít kamaráda. Jinak to nejde, podle mne.“*

Za důležité však považují také zabezpečení všech fyzických a stejně tak i psychických potřeb.

N 9: *„Určitě hygiena, především. Potom aby se dobře najedly, aby nebyly hladý. Aby si tam pohrály s ostatními, aby nebyli třeba v koutě samy, ale aby něco dělaly kolektivně. Takže aby byly všechny děti v pořádku, aby se všichni bavili.“*

Co považuješ za důležité při práci se svým oddílem? (skupina „pedagogů“)

Většina pedagogů, jak už o tom hovořili i v přístupu k jednotlivým dětem, říká, že je třeba nejprve nastolit disciplínu a až pak postupně uvolňovat atmosféru. Jakmile děti vědí, kde jsou hranice, může jim pak dát pedagog v hodně případech i volnou ruku v dalším rozhodování.

P 6: *„Já jsem vždycky praktikovala takovou tu saň na začátku s postupným uvolňováním až k přátelství. Vždycky se mi to osvědčilo. Když jsem vyhlásila, že něco bude, tak jak jsem řekla, tak to prostě muselo být. Ostatní vedoucí se mi smáli, říkali, jaká jsem „bestie“, ale po*

týdnu jen záviděli, protože jsem piskla a 16 hochů stáli nastoupení na činnost a oni svůj oddíl sháněli všude možně. “

P 4: „Někdy je potřeba striktně zavelet, někdy to můžeme nechat na libovůli, někdy to nechat na dětech, když to jde. A když vidím, že je v tom chaos, tak musím zavelet. Demokracie potom padá. Víceméně je to podle situace. (máš autoritu u dětí?) Já myslím, že ano, jinak by mi skákaly po hlavě. “

Snaží se dětem dát najevo, že za ně zodpovídají, a proto je musí poslouchat. Velmi důležité považují nastolení disciplíny na počátku obzvláště u dětí, které neznají.

P 6: „Prostě jsem se jim snažila dát najevo, že já tam za ně zodpovídám, a tudíž mě budou poslouchat a ne já je. Dnes možná ne populární přístup, ale zase je to jiné, když máš oddíl dětí, které neznáš. Nebo když jedeš s dětmi, které znáš z pracoviště, tak k nim přistupuješ jinak. To si ten vedoucí musí sám nastavit. Hlavně si každý musí uvědomit, jak velkou odpovědnost si na sebe vzal, třeba 10 nebo 12 cizích dětí, že za ně zodpovídá 24 hodin denně po celou dobu toho tábora. Je to obrovská zodpovědnost. Byla jsem spokojená, když tábor skončil a všichni odjeli ve zdraví domů. “

Míra autority, která je třeba vyžadovat, je přítom i u pedagogů velmi těžce měřitelná, což sami někteří přiznávají. Rádi by s dětmi zažívali jen legraci, ale mají pak potíže je zvládnout, když se to zvrtně někam, kam si nepřáli.

P 8: „Samozřejmě když člověk tu legraci dělá a snaží se si to s dětmi užít, aby si to i děti užily, tak to někdo chápe špatně. Potom zjišťuji, že mi řekne někdo něco, co by si neměl dovolit, pak jsme trochu na jiné úrovni a jak z toho ven. To je potom těžké, nemůže člověk na to dítě na táboře „hartusit“, ve třídě je toto jiné. Ale zase nesmí si člověk nechat „skákat po hlavě“ Najít tu míru je náročné a myslím si, že nejen pro nepedagogického pracovníka, ale pro pedagoga také. Tím, že je ta skupina taková nerovnoměrná, různorodá, tak nemůže každý den svítit sluníčko. Na někoho to platí, na někoho ne. Chvilku si myslíš, že autoritu máš, chvilku si říkáš, že se to nějak zvtlo. “

Je potřeba si dávat pozor na spravedlivý přístup ke všem dětem, vyvarovat se jakéhokoliv nadržování.

P 4: „*Spravedlnost, děti si dávají hodně pozor, jestli jsi stejná ke všem dětem. Jestli někomu nenadržuješ, jestli všechny děti sem tam chytneš za ručičku a ne jen jednoho. Takže ten rovný přístup ke všem. Dávat si pozor, abych někomu nenadržovala.*“

A hlavně vést děti k spolupráci v týmu, aby si navzájem pomáhali. Jeden druhému se neposmívali a problémy řešili komunikací.

P 7: „*Spolupráce, aby se děti naučily vyslechnout jeden druhého, starší pomohly mladším. Protože ti druháci, které jsem tam měla, tak ti by to sami nezvládli, že jim pomáhala třeba Julča, to už byly šikovné holky, nebo Filip pomáhal menším.*“

P 8: „*Udržet je v té skupince, jeden za všechny, všichni za jednoho, zlaté pravidlo. Vzájemně si pomáhat, neposmívat se jeden druhému, hrajeme všichni za všechny. Když se to jednomu nepodaří, tak se nebudeme posmívat, nebudeme se osočovat, hádat, jsme tu chvíli, chceme si to užít. Všechno vyřikat, v klidu, nic nezamlčovat, nepomlouvát se, zvlášť u starších dětí, všechno vyřešit komunikací.*“

Pak bylo také zmíněno, že je velmi důležité jít dětem příkladem.

P 7: „*Ukázat jim, že to jde, i těm, kteří se bojí. Aby to každý vyzkoušel. Když jim ukážeme, jak se to bude dělat.(předvedení her vedoucími)*“

Co považuješ za důležité při práci se svým oddílem? (skupina „nepedagogů“)

Dotazem na autoritu jsem vedla nepedagogy k zamyšlení. Mladší z nich, instruktoři, se vyjádřili, že autoritu mají, mnohdy větší než starší vedoucí.

N 2: „*Autoritu u dětí mám rozhodně větší než M, ten je spíš na legraci. S ním si říkají vtipy, visí na něm, dělají s ním blbosti, ale když řekne, tak to je „ha, ha, ha“. Ze mne si taky dělají srandu, ale když něco řeknu, tak většinou poslechnou. Když řeknu „nezlobte, stoupněte si do řady“, ti starší se většinou přidají a těm malým, kteří zlobí, řeknou: „Děcka, ticho“ a je to.*“

Druhý instruktor se vyjádřil ve smyslu, že se staršími dětmi, které jsou mu věkově bližší, má co se týče autority drobné potíže.

N 9: „*Já jsem ještě ten mladší, třeba V. je starší, tak má větší autoritu, že ho víc poslechnou, jak třeba mě. Jako taky mě poslechnou, ale ty starší ví, co si ke mně můžou dovolit a ti, kteří mě neznají, tak poslouchají, jsou spokojeni a já také. (Takže mladší Tě poslouchají víc, protože jsi od nich starší, ano?) Přesně tak.*“

Vedoucí (N 5) přiznává, že jeho autorita někdy trpí, ale ujišťuje, že je to tak v pořádku. Pokud má pak jistotu, že se mu děti v případě potřeby přijdou svěřit a nebojí se ho.

N 5: „*Já si myslím, že autoritu shazují tím, že s nimi dělím srandy, že si ke mně víc dovolí, než kdybych ty srandy nedělal. Ale kdybych byl nedělal srandu a byl na děti tvrdý, tak mi potom neřeknou, některé věci. (Nesvěřili by se mu.) Že by se mi to bály říct.*“

Nepedagogové připouští, že autorita u dětí je důležitá, ale že v některých věcech připouští diskusi a nechávají rozhodnutí i na dětech.

N 1: „*Myslím, že jsem byla demokratičtější typ a taky autoritativní, převažuje možná ta autorita. (Připouštíš diskusi?) Ano.*“

N 9: „*Jsou třeba různé věci. Když jdeme na výlet, tak tam musí poslouchat. Když jdeme na silnici, nesmí zlobit, tam musí poslouchat, ale jinak i demokratický. Když máme někam jít, tak si vymyslíme, jak půjdeme, abychom se shodli všichni. Aby to pro nás pro všechny bylo v pohodě a užili jsme si to.*“

Za nejdůležitější považují nepedagogové stmelování kolektivu, aby se každý mohl vyjádřit. Vedení k týmové práci a k neposmívání se druhým. Ale důležitá je i legrace.

N 1: „*Co je nejdůležitější, aby kolektiv fungoval jako kolektiv, aby měli všichni možnost se vyjádřit. A aby si byli všichni tak nějak rovni, aby se na něčem domluvili, jako kolektiv. Ne že jeden něco řekne a tak to bude.*“

N 2: „*Abych držela pohromadě kolektiv. Nějak děti stmelit, aby při sobě držely. Aby si nehrály na jednotlivce, aby bojovaly za celý tým. Když jeden nemůže, tak aby ho v tom nenechaly a pomohly mu. A nesmály se mu například. Je špatný, když budou jeden druhému vzájemně přát, aby například spadl, nebo po sobě křičet, že to nezvládne.*“

N 5: „*Aby se dokázaly nějak chovat v kolektivu, aby nehrály samy za sebe, ale za tým.*“

N 9: „*Určitě se dohromady stmelit, spíše disciplína. Aby jeden nedělal to a druhý to, aby dělali dohromady. Aby tam nebyl jedinec, já to nebudu dělat, mně se to nechce, a aby ostatní na něho nepovykovali.*“

N 5: „*Aby byla sranda, aby se všichni snažili, každý se zapojil svým dílem.*“

Jak přistupuješ k dětem se specifickými potřebami? (skupina „pedagogů“)

Pedagogové se vyjadřují, že tak, jak jsou různé děti, platí na ně i různé přístupy a je třeba postupovat individuálně. Na táboře je snazší přijít na to, co na dané dítě platí.

P 3: „*Individuálně, nejsou dvě stejné děti. I podle jejich nálady. I příprava kolikrát selže v té dané situaci.*“

P 8: „*Na někoho platí pochvala, na někoho platí spíš si ho nevšímat, na někoho platí ho zaukolovat, na někoho si promluvit. Nejtěžší je tady tohle zjistit. Na tom táboře si myslím, že to není tak problematické, s těmi dětmi je člověk 24 hodin denně a během dvou dní má to dítě trochu přečtené víc než tady za celý měsíc. A máme víc možností ho odměňovat nejen známkami nebo nějakými body jako ve vyučování.*“

Většina přiznává, že snazší práce je s hyperaktivními, živými dětmi, než s běžným dítětem bez jakékoliv poruchy, které je jen nevychované.

P 4: „*Hyperaktivita mi nevadí. Když dítě pod dozorem zaměstnáš, tak se to dá ovlivnit. Horší je, když je tam dítě s poruchou, ale hlavně je nevychované. S tím jsou problémy, když neposlechnou. A na táboře u něho hrozí větší riziko úrazu, protože neposlechne a dělá si, co chce. To je spíš problém, než nějaká hyperaktivita, to je v pohodě.*“

Pokud jsme se bavili o dětech introvertních, zvláštních ve smyslu, že jsou zahloubány do vlastního světa, pak jim jedna pedagožka dává výrazně přednost před sportovními dětmi.

P 4: „*Takže se jim opravdu věnujeme, co které dítě potřebuje. A já můžu říct, že mně tady tyto děti vyhovují víc než nějaké hodně sportovní nebo cílevědomé děti. Spíš tady tyto děti zvládnou než ty, co jdou přes mrtvoly. Takže já raději tady tyto děti.*“

S inteligentními dětmi, které mají problém se zapojit do kolektivu má zase zkušenost jiná pedagožka. Doporučovala volit kolektiv podobných dětí.

P 6: *„Mí dva synovci, oba měli problém se zapojit do kolektivu. Byli vysoce inteligentní, nechovali se jako děti. Já jsem je brala na ty „debrujárské“ tábory, kde byly děti, které byly vysoce inteligentní. Neřešily jejich problémy, nepoukazovaly na ně, ale braly je takové, jaké byli. Tam potom hodně záleží na stavbě těch dětí. Jak je do toho oddílu seskládat.“*

Pedagogové popisují, jak přistupují k dětem, které mají problém se zapojit do kolektivu.

P 7: *„Většinou zaúkolovat. Jenda, ten se snažil pomáhat menším, ale jen při úklidu, když jsme uklízeli, nebo se něco stavělo. To byli ti starší kluci důležití, i když byl Tomáš divoký, tak snášel materiál a všechno. Introvert musí mít zase někoho k sobě, popovídat si s ním, najít mu někoho. Jinak by byl úplně sám. I když ten Denis nikoho nenašel, byl úplně sám. Toho jsme nikam nedostali. Sem tam mluvil s Bédou, ti dva byli tak jako k sobě. Ale nějak zvlášť asi nenavázali vztahy, tak jak třeba Denča s Mirkou. Ty dvě se našli, ty jsou dodnes spolu.“*

P 7: *„Třeba Vendelín, když se nám „sekl“ a nevěděli jsme, co bude. Jestli půjde, nepůjde. Vendu musíme „ukecat“, musím ho přesvědčit. Musím mít víc argumentů, protože on je paličatý, zatvrzelý. On si postaví hlavu a přes to nejde. Ale nalákala jsem ho na funkci velkého kamaráda ve stanu. Ptal se mě, jestli to platí, drží se toho.“*

Pěkně popisuje problém zkušená pedagožka (P 8), kdy říká, že největším problémem je uřídit oddílový kolektiv tak, aby se nikdo nikomu nesmál a takové „specifické dítě“ bylo přijato.

P 8: *„Tady je problém nejen v tom, jak se s tím vyrovná ten vedoucí, ale spíše jak to uřídí v kolektivu, protože děti nemají pud sebezáchovy. Tohle si myslím, že by spíše byl u mě problém, „ukočírovat“. Nebo já to vidím jako problém. Zaměřit se na to uřídit ten kolektiv, aby se k tomu dítěti chovalo hezky. Aby ho brali a viděli ho takové jaké je, z té lepší stránky. Ale ty děti tady tohle neumí. Jakmile se takové dítě objeví, tak být ve střehu.“*

Jak přistupuješ k dětem se specifickými potřebami? (skupina „nepedagogů“)

Nepedagogové hovoří o „hyperaktivních“ dětech, jako o těch, které stačí zaúkolovat.

N 1: „*Děti s poruchami chování? Lezou po stanu, po střeše. Asi dostane trest. Když se mu jednou řekne, že ne, udělá to podruhé, potřetí, tak dostane trest. Ne fyzický, ale třeba divadlo. Spíš aby udělal něco pro kolektiv, aby pobavil. Záleží na typu dítěte.*“

N 2: „*Hyperaktivní? Říct jim to jednou slušně, když neposlechnou, tak podruhé a potřetí už zvýšit hlas. Pokud u nich mám alespoň nějakou autoritu, tak poslechnou. Prostě být akční, potřebují víc pohybu. Třeba vyběhnout si pahorek. A byl klid.*“

N 5: „*Hyperaktivita? Ať tam klidně celý den běhá, to mi nevadí, časem se unaví.*“

S případným úrazem si příliš hlavu nelámou, spoléhají se na to, že se nic nestane.

N 5: „*(Občas vyleze i na strom.) Tak spadne, dětem se nic moc nestává, nějaká modřina, naraženina, ale nic vážného. Třikrát spadne a počtvrté bude vědět.*“

S introvertními dětmi zase lépe pracují jiní nepedagogičtí vedoucí.

N 2: „*Nevím, mně nevadí děti, které jsou zaměřené spíše do sebe, já se je snažím do toho kolektivu dotáhnout. Třeba minulý rok jsem tam měla Milušku a ta se hodně stranila, nechtěla spolupracovat. Tak jsem jí říkala: Mili, pojď za námi. Aby se víc bavila s dětmi, aby nebyla zvlášť. (Tak to jsi dělala asi dobře, protože jede zase, je přihlášená.)*“

N 9: „*Když se nechce zapojit, je někde dál, dělá si to svoje a my si děláme svoje. Když nechce, tak nechce. Nemůžu ho nutit. Je to někdy těžší, ale musím se s tím smířit. Ne každý je stejný, ne každý má stejnou povahu. Každý je jiný.*“

Sportovní vedoucí přiznal již i dříve, že s tímto typem dětí se neví příliš rady.

N 5: „*Tady ty se snažím při rozdělování z týmu odstranit, aby tam zbyly „použitelné“ děti. Eliminovat hned ze začátku. No, potom na táboře jim dát činnost, kterou by zvládlo i malé dítě. Aby to zvládly, aby se nějak zapojily.*“

N 5: „*Možná první dny je to všechno ve srandě, potom už na to nemám sílu, že začnu rvát, sem tam i sprostě. Ale jen na ty hyperaktivní. Na ty, co stojí v koutě, to nemá cenu. Můžeš jim říct cokoli a budou tam pořád. U hyperaktivních už potom křičím, protože nevím, co jiného říct. Ale máme tam děti, že s nimi je sranda, i když ho pošleš někam, tak za chvíli přijde, udělá srandu a směješ se s ním.*“

6.6.6 Přínos tábora

Pod tento poslední oddíl shrneme všechny poznámky respondentů, které objasňují, co vidí vedoucí jako přínos pro děti pod nadpis „**Jaký vidíš přínos účasti na táboře pro děti?**“ a také co představuje přínos pro ně samotné pod nadpisem „**Co dává účast na táboře tobě?**“.

Jaký vidíš přínos účasti na táboře pro děti? (skupina „pedagogů“)

Táborový přínos vidí pedagogové jednoznačně v osamostatňování se dětí.

P 3: *„Myslím si, že pro současné děti je to plus, že se osamostatňují, třeba na týden nebo čtrnáct dnů, když jsou bez maminky, to jim určitě prospěje.“*

Přínos vidí také v nových zážitcích, které si děti budou pamatovat celý život.

P 3: *„Jako dítě jsem jezdila na tábory hrozně ráda, takže mě to motivuje, aby to zažily i moje děti a měly z toho ty nejlepší zážitky. Dodnes si pamatuji, co jsme tam prováděli.“*

V neposlední řadě na táborech vznikají nová dětská přátelství.

P 7: *„Třeba Denča s Mirkou, ty dvě se našli, ty jsou dodnes spolu. O prázdninách jsem je potkala u nás u obchodu. Jsem se divila, co tam ta Denča dělá, sobota ráno. Asi tam spala u té Mirky, protože Mirka bydlí dole na bytovkách. Navázaly přátelství, které trvá.“*

Jaký vidíš přínos účasti na táboře pro děti? (skupina „nepedagogů“)

Nepedagogové vidí přínos také v nevšedních zážitcích.

N 9: *„Když děti dostanou diplom, tak jsou nadšené, že něco udělaly, ne jen nepořádek, ale že mají to ocenění, jsou rády.“*

Vidí také u dětí vývoj, že čím častěji na tábor jedou, tím jsou šikovnější a více si užívají táborovou atmosféru.

N 1: „Myslím si, že to děti více baví, čím víc jezdí, čím víc nás znají, tím víc je to baví. Jinak si to užívají, než kdy jsou tam poprvé. Je lepší, když jednou vícekrát. Takže si myslím, že se vyvíjí i ten vztah k tomu táboru.“

N 5: „Ano, ze začátku, například děti, které jsou na táboře poprvé, nebo jsou menší, že se moc nezapojují. První dny se o ten kolektiv starají ti větší, ale potom se zapojí i mladší. Třeba Tonička, první dva dny brečela a během čtyř dnů tam už vedla dětské bodování.“

Co dává účast na táboře tobě? (skupina „pedagogů“)

Pro pedagogy je velkým přínosem pohled na dítě z jiného úhlu, než se jim kdy může podařit ve škole. Pociťují k dětem pak i během školního roku větší empatii a doplňují si o nich informace, což jim při práci pomáhá.

P 3: „Pohled na děti, protože tam jezdí většinou děti ze školy. Člověk je vidí trochu jinak, v jiných souvislostech. Takže doplnění informací o těch dětech – někdy bávám překvapena.“

P 4: „Na tábor přichází děti úplně nové, takže člověk získává jiné zkušenosti pro svoji práci. Pokud jsou tam děti, se kterými jsme se ještě nesetkala, tak se zase učím něco nového. Můžu říct, že i moje reakce potom v práci na děti, když se něco děje, tak jsou jiné, než bez těch zkušeností. Že je člověk pozná i z jiné strany, nejen z té školní, že do nich potom víc vidí, že je víc ovlivní a je empatictější k dětem, že je to pak lepší.“

P 6: „Určitě, poznáš různé děti a musíš na ně různě reagovat, musíš s nimi nějak vyjít. Myslím si, že tato práce tě naučí takové nějaké pokoře. Někdy si chceš prosadit to své, tak si to prosadíš, někdy si řekneš, že jejich nápady jsou lepší.“

P 7: „Ty starší (děti 13 - 15let) jsem poznala až na táboře. Myslela jsem, že by si nedokázaly hrát, vrátit se do toho chování, jak my jsme byli děti a běhali po venku. Přišlo mi, že je to generace počítačů a televize. A byla jsem překvapena. Zvládly to bez telefonů a bez všeho a všeho se účastnily.“

P 8: „Ať už jsou to ty hry, nebo různé situace, když jsme mluvili o problémových dětech, může se člověk přiučit k profesi. Bude vědět, jaké má možnosti, jak by motivoval dítě.“

Dále jim tábornictví přináší pocit spokojenosti sama se sebou a nové známé.

P 4: *„Dává mi radostný pocit, že to zvládnou, že jsem k něčemu, platná.“*

P 6: *„Někdy to přináší i to, že se Ti otevřou nové obzory, poznáš nové lidi. Mám mnoho kamarádů a známých.“*

Pro některé se účast na táboře stala novým směrem, kterým by chtěl jít.

P 7: *„Útvrdzuje mě to v tom, že bych chtěla jezdit neustále, dokud nebudu stará babička s holí a budu schopna lézt po kopcích, tak budu jezdit. A myslím, že i mým klukům to ukazuje, že se volný čas dá trávit jinak, že tam najde partu kamarádů, se kterými něco zažijí, že nemusí být jen doma. A myslím, že jeden z nich se vydá tou cestou, že bude jezdit.“*

Přínosem může být i jiný druh energie.

P 4: *„Načerpám energii od dětí.“*

Co dává účast na táboře tobě? (skupina „nepedagogů“)

Nepedagogové vyzdvihují zejména přínos zkušeností do dalšího života i kdyby jen jako přípravu na své vlastní děti.

N 1: *„Dává mi to do budoucna zkušenosti k dítěti, jestli bude. Jinak v práci, se nesetkávám s dětmi, mám jen dospělé. Takže to beru jako dobrou zkušenost“*

N 5: *„Hlavně poznat ty děti, sice já budu mít děti třeba až tak za 5 let a děti budou zase jiné, možná ještě víc rozmazlené.“*

N 9: *„Práce s dětmi mi dává hodně. Lekci do života, jak se mám chovat k dětem, jak ne, co si můžu dovolit, co nemůžu. Třeba kdybych měl své děti, tak bych je nevychoval tak, jak jsou někteří vychovaní. Vychovával bych je tak, jak bych já chtěl. Aby třeba nekradly, aby fakt byli poctivé. Aby si užívaly toho života, aby neseděly jen doma, aby chodily ven, sportovaly.“*

N 2: *„Dává mi zkušenosti s dětmi. Zábava. A co celé prázdniny dělat. Mě to baví, takže já jsem za ten tábor ráda.“*

Mladá instruktorka bere tábor i jako přípravu na budoucí učitelské povolání.

N 2: *„Hlavně zkušenosti, když chci být učitelkou. Pokud se tam dostanu a dodělám to, tak každopádně zkušenosti. Jak k dětem přistupovat, jak s nimi jednat, aby mě braly jako autoritu, ale zase aby ze mě neměly úplně strach. A asi i organizační schopnosti.“*

Zážitky a legrace lze také označit za přínos.

N 5: *„A ta sranda s téma vedoucícma, jak to vymýšlíme. Potom se tomu za rok smějeme, že v roce 2012 jsme dělali takovou srandu. Myslím, že i do budoucna, když si na to ve 40 letech vzpomenu.“*

Na první místo staví většina nepedagogů psychický odpočinek od běžného stereotypu, svého zaměstnání i rodiny.

N 5: *„Jelikož dělám účetního, tak si tam odpočinu psychicky, fyzicky teda moc ne. A dál nevím. Hlavně, že si tam psychicky odpočinu, vyčistím hlavu. Vypnu ten mozek a přemýšlím nad jinými věcmi a nepřemýšlím o práci, to je výhoda.“*

N 1: *„Ač to tak nevypadá, tak mi to dává energii, nabije mě to psychicky na další dva měsíce. A bere mi to fyzickou sílu. Vyčerpává to.“*

N 5: *„Mně to bere určitě nějaký čas, ale to se vykompenzuje tím psychickým odpočinkem. Odpočinu si i od rodiny, to taky není špatné.“*

N 9: *„Odpočinu si od každodenního stereotypu.“*

6.7 Shrnutí a diskuze

Cílem kvalitativního šetření bylo zjistit, co motivuje „pedagogy“ a „nepedagogy“ k účasti na letních dětských táborech v roli vedoucích nebo instruktorů. Dále byl zkoumán jejich přístup k dětem s očekáváním možného rozdílného pohledu „pedagoga“ a „nepedagoga“.

Pro obě skupiny respondentů, tj. skupinu „pedagogů“ i „nepedagogů“, byly stanoveny následující otázky, jejichž postupné zodpovězení mělo pomoci uchopit co nejvíce aspektů

motivace k tábornictví a přístupu k dětem v jednotlivých skupinách. Bylo nutné pracovat i s cíli dílčími. Ty byly následující:

1. Proč jezdí pedagogové a nepedagogové na tábory?
2. Jaký vztah mají pedagogové a nepedagogové k dětem?
3. Jaký je jejich výchovný přístup?
4. Jaký přínos má pro pedagogy a nepedagogy táborové zkušenosti?

Metodou, která poskytla kýžené informace o této problematice, byl polo strukturovaný rozhovor. Odpovědi v rozhovorech byly vyhodnocovány otevřeným kódováním. V konečné fázi byl sestaven analytický příběh, který obsahuje pět základních kategorií.

Nyní budou rozebrány jednotlivé kategorie, které z empirického šetření vzešly.

Motivace k táborové činnosti

Většina momentů (kódů) v motivaci jak pedagogů, tak i nepedagogů byla podobná. Ve vzpomínkách na své účasti jako dítě na táboře se shodli v pojetí tábora jako něčeho radostného, spojeného se zábavou. Příjemnými zážitky, správnými vedoucími, soutěžením, dobrodružstvím, většinou absolvovaným s již známými kamarády ze školy nebo místa bydliště. Konkrétní myšlenky, ke kterým se ve vzpomínkách vraceli, byly výrazně ovlivněny povahou a typem osobnosti jednotlivých respondentů. Ve sportovci zanechali největší dojem hry a soutěže, kdežto v společensky založených osobách utkvěly nejvíce vzpomínky na celkovou atmosféru přátelství a pospolitosti. Na vedoucí je vzpomínáno jako na „velké kamarády“ kteří se jim věnovali způsobem odlišným od učitelského přístupu. Starší vedoucí vzpomínali na dřívější „spartánštější“ pojetí táborů s odvážnějšími aktivitami a delší dobou pobytu, na které by se v současné době již jako vedoucí i báli jet.

Ačkoliv jsem předpokládala, že někteří pedagogové budou označovat svoji účast na táboře jako povinnou součást své práce, tato moje domněnka se naprosto nepotvrdila. Jakmile jsem tuto možnost naznačila, všichni dotazovaní svorně odvětili, že ačkoli je někdy jejich účast na táboře očekávána vedením školy, vždy mohli tuto práci bez hrozby jakýchkoliv sankcí odmítnout.

P 6: „*Nikdy jsem nejela povinně. Když už jsem pracovala tady ve škole, tak to nebylo povinné. Když bych nechtěla jet, tak bych nejela.*“

Je tedy zřejmé, že mají všichni do této práce nezbytný zápal, a že jezdí dobrovolně a s chutí. Pro většinu pedagogů je to vítaný nový pohled na děti, které se chovají na táborech a ve volném čase jistě jinak, než ve školních lavicích. Blaží je smysluplně využitý čas během prázdnin, obzvláště mezi partou stejně naladěných lidí. A mají pocit hrdosti na svou dobře vykonanou práci, když jsou děti z tábora nadšené, nechce se jim domů a těší se na další tábory s nimi.

Pedagogové i nepedagogové cítí hrdost na náš táborový tým, který má pro svou dobrou pověst vždy velmi brzy zaplněnou kapacitu a děti i rodiče se dožadují dalšího turnusu, aby se dostalo na všechny zájemce.

Pedagogové myslí oproti nepedagogům více na zodpovědnost vůči dětem a jejich rodičům. Snaží se, aby se nic nestalo, aby bylo vše bez potíží. Nechci tím naznačit, že by nepedagogové byli nezodpovědní, to v žádném případě. Pouze si všímám, že pedagogové si tuto zodpovědnost více uvědomují a v mnohém je i svazuje.

Domnívám se, že soutěživost mezi vedoucími, pokud je zdravá a nehnaná do krajnosti, dodává táborovému programu „šťávu“. Děti jsou vtaženy do „boje“ a hrají s nasazením.

Pro studentku, která se chce stát učitelkou je působení na táborech přirozenou aktivitou, kdy přešla plynule od účasti jako dítě do zodpovědného přístupu instruktorky oddílu, a protože už je jí osmnáct let. Těší se, že brzy povede svůj oddíl samostatně.

Podmínky účasti na táborech

Obě skupiny respondentů se při zamýšlení nad důležitostí prostředí tábora rozpomínali na nejrůznější typy táborů, kterých se účastnily. Vzpomínali na tábory uprostřed holé louky, na okraji lesa, hlavně tedy na pobyt v přírodě. Všichni jsou přitom schopni oželeť svůj obvyklý hygienický standard a pohodlí. Bylo zdůrazněno oběma skupinami respondentů, že podmínkám ubytování na táborech nepřikládají takovou důležitost jako kolektivu příjemných a spolehlivých spolupracovníků. Z odpovědí pedagogů cítím, že dle nich patří k táboru tradiční tábornictví ve smyslu pobytu ve spartánských podmínkách pokud možno daleko od civilizace. U nepedagogů jsem tento pocit neměla, jsou sice ochotni všechno to nepohodlí snášet, ale očividně jim na té autentické atmosféře tolik nezáleží, když byli ochotni akceptovat i zděné budovy. Byla jsem těmito výroky celkem překvapena. Nechtěla bych však tento závěr

paušalizovat, protože na něj má určitě velký vliv věkové složení nepedagogů, kteří mají výrazně nižší věkový průměr než pedagogové. Je tedy možné, že zjištěné rozdíly zapříčinil spíše půl generační rozdíl mezi jednotlivými skupinami respondentů, než fakt, že jsou to pedagogové, či nepedagogové.

V otázce spolupracovníků na táboře se pedagogové vyjádřili zcela jasně v tom smyslu, že je pro ně velmi důležité, s kým jedou. Preferují již známou partu lidí, od kterých vědí, co mohou čekat a od kterých také vyžadují alespoň stejně intenzivní nasazení. Nechce se jim do riskantního prostředí cizích lidí. Cítí bezesporu tíhu odpovědnosti vůči dětem a snaží se o zabezpečení bezproblémového průběhu celého tábora. K tomu potřebují jistotu a oporu ve svých spolupracovnících. Tato sebranost je pro ně natolik důležitá, že se mnozí dali slyšet, že by s cizími lidmi ani nikam nejeli. Tutéž jistotu vyhledávají i oba zkušenější nepedagogové. Instruktoři jsou v tomto naopak zatím zcela otevření, nebrání se novým zkušenostem, chtějí se bavit a přílišnou tíhu odpovědnosti za zdárný průběh celé akce očividně nepocítují.

Táborové potíže popisují vedoucí různé. Nějaké potíže s přírodou jsou zde přeci jen přiznány, ačkoliv se předtím všichni vyjádřili, že v přírodě je to nejlepší a že jim to tak vyhovuje. Přesto jsou i mezi našimi vedoucími jedinci, kterým vadí určití živočichové, jako jsou brouci, vosy nebo žáby. Jeden instruktor má averzi vůči suchým záchodkům.

U mladších žen je vždy problém, pokud mají děti, s hlídáním. I jedna naše vedoucí se potýká s tímto drobným problémem. Vždy je tu dilema, zda nechat děti doma. Například s babičkou. Ale mnohdy to není na takovou dobu možné. Nebo jestli vzít malé děti na tábor s sebou a potýkat se pak na táboře s problémem jak rozdělovat pozornost mezi svůj oddíl svěřenců a své malé nesamostatné děti, které si nás také nárokují. Je beze sporu, že vše záleží na schopnostech a energii toho konkrétního rodiče, zda je schopen tuto větší zátěž zvládnout. Pokud si na to troufne, a zvládne správně rozdělit svou pozornost, pak je jisté, že malým dětem pobyt v přírodě a kolektivu zapálených lidí jen prospívá.

Jen jedna vedoucí udává, že vůbec žádné potíže nepocítuje. Vedoucí impulzivní povahy se svěřuje, že se stává, že během pobytu na táboře dojde ke střetu názorů. Tyto by ale měly být vyřešeny na místě, aby neovlivňovaly pohodovou atmosféru a děti tento nesoulad nepocítily.

Jeden z nepedagogů přiznává potíže s dovolenou, kterou musí hlásit zaměstnavateli velmi dlouho dopředu a které také nemá tolik jako pedagogové. Tyto potíže nepedagogů se daly ovšem předpokládat.

Nejčastěji jmenovanými potížemi na tábore je ovšem intenzita práce s dětmi, kdy vedoucí nemají v podstatě ani chvilku klidu. Klade to vysoké nároky zejména na nepedagogy, kteří nejsou na tuto práci zvyklí, ale i pedagogové se potýkají s únavou. S nedostatkem spánku bojují téměř všichni, v tomto jsem neshledala žádných rozdílů mezi oběma zkoumanými skupinami.

Organizace programu

Na organizačních záležitostech tábora je vždy nejlepší, když se podílí všichni členové týmu. K domluvě ohledně celotáborové hry, jaké hry se do programu hodí, kdy je zařadit, jaké pomůcky připravit a kdo to udělá. Co se minule osvědčilo, čemu se chceme letos vyhnout? K dohodnutí toho všeho je zapotřebí několika schůzek ještě před táborem. Všichni jak pedagogové, tak i nepedagogové se shodli na tom, že celotáborová hra je důležitá, protože tábor někam směřuje a naplňuje motivaci. Téma hry ovšem téměř všichni označili za nedůležité, čemuž jsem se upřímně podivila, protože na našich schůzkách před táborem je kolem toho vždy živá diskuze. Dlouhé dohadování a přesvědčování o „své“ pravdě.

Pedagogové vzpomněli, že je dobře pokud víme, kam jedeme, protože pak můžeme lépe přichystat hry, které se budou na dané místo hodit. Pokud ne všichni vedoucí, tak alespoň hlavní vedoucí by měl vědět, kam jede. Dále bylo zmíněno, že je důležité, kolik dětí na tábor bereme a zda je skupina dětí v oddíle stejnoměrného věku nebo je různorodá. Pedagogové upřednostnili tábory do maximálně 80 dětí, s tím že nad tento počet je pak program již roztráštěnější a děti nemohou tolik hrát „spolu“. Pro celotáborovou hru je vhodné mít dětí ještě méně a v oddílech děti různého věku. Jejich rozložení se musí pečlivě vyvážit, tak aby nebyl některý oddíl propastně slabší, děti v tomto oddíle to pak demotivuje.

Téma hry a skladba her je podle pedagogů odvislá také od složení účastníků, zda jsou to děti založené sportovně nebo spíše přemýšlivé. Skladba her je třeba vyvážit tak, aby měl někdy šanci se prosadit a uspět každý.

Také byl vzpomenut problém s adekvátní odměnou. V dnešní konzumní společnosti, kdy každé dítě vlastní mobil, tablet a je rodiči odměňován notebookem, je problém nadchnout ho pro drobné dárky od srdce, u nichž nejsou často schopni jejich hodnotu vidět. Je tedy častým dilematem vedoucích, co koupit jako odměny. Nebo něco vyrobit? Bude to těm dětem stačit? Tyto všechny organizační záležitosti a problémy s tím související měli na paměti pouze pedagogové, nepedagogové se zaměřili ve svých úvahách pouze na tělesnou zdatnost dětí.

Zhoršující se tělesná kondice dětí a mládeže nezůstala bez povšimnutí, komentovaly ji obě skupiny respondentů bez výjimky. Nezaznamenali jsme žádný rozdíl v tomto názoru. Děti jsou obecně méně ohebné, šikovné a samostatné. Toto vede ke zvýšenému riziku úrazu tam, kde by nás to dříve ani nenapadlo. Pamatujeme si, že my jsme to dělávali, hrávali. Choulostivost dětí nás omezuje při výběru her, na tom se shodli pedagogové i nepedagogové.

Pod toto téma patří i otázka přípravy. V rozhovorech byli jak pedagogové tak nepedagogové rovněž dotazováni, zda se nějak odborně, či prakticky připravují na svou táborovou funkci. Všichni odpovídali, že se odborně nijak nepřipravují. Pedagogové se cítí být dostatečně odborně připraveni vzhledem ke svým letům praxe a tím, že se dětmi neustále zabývají ve své práci. Nepedagogové jsou spíše toho názoru, že žádnou přípravu nepotřebují, že stačí láska k dětem, chuť do hry a skutečnost, že se na tábor těší.

Všichni svorně vypovídají, že se připravují především prakticky. Důležitou úlohu přitom hrají schůzky před táborem, kdy se nejen domlouvá celý tým na skladbě her, ale nadšením ostatních dostávají také ten správný impuls k tomu, aby si něco začali připravovat. Šijí si pak kostýmy, vyhledávají další hry a jsou-li zaúkolováni hlavním vedoucím, plní i další potřebné kroky.

Děti – jak je vidí vedoucí a instruktoři

Jak pedagogové tak i nepedagogové cítí přirozeně kladný vztah k dětem, pedagogové to považují za samozřejmé a zdůrazňují, že bez této náklonnosti by nemohli v práci vůbec fungovat. Mladší pedagožka, která mívá na táboře s sebou i své malé děti předestírá, že je na ty svoje většinou přísnější, než na ty svěřené. To je myslím však pocit většiny pedagogů, že na svých dětech vidí každou chybičku, zatímco u jiných dětí jsou spíše ochotni přivířit oko.

Děti obecně všichni vidí jako méně ochotné se přizpůsobovat ostatním lidem, a méně odolné než bývaly děti dříve. V tom nenacházíme mezi pedagogy a nepedagogy žádný rozdíl. Obě skupiny si všimají snižující se fyzické kondice většiny dětí a větší závislosti na komunikačních technologiích. Přesto vidí, že děti jezdí rádi na tábory a učí se rády bez těch všech technologických vymožeností obejít.

Na nešťastný trend nedostatečné komunikace v rodinách a omezení běžného rodinného života upozorňují pedagogové a vysvětlují tím menší zkušenosti dětí se sebeobsluhou a domácími pracemi. Nepedagogové zase připomínají přílišné zaměstnávání dětí v kroužcích a upozorňují, že děti nemají dost volného pobytu a přirozeného sportování venku se svými vrstevníky. Přes všechny tyto potíže s potěšením uznávají obě skupiny, že je stále spousta dětí, které na tábor jezdí rády a s radostí se učí žít životem nezatíženým technologiemi.

Mladší instruktor vidí své potíže s autoritou, ale často si nemůže pomoci a přidává se na stranu starších dětí, které se proti autoritám bouří. Dle mého názoru tento problém opadne, jakmile nabyde více zkušeností a také se zvětší věkový odstup od našich svěřenců. Problémy dnešní doby vidí svorně obě skupiny v upadající tělesné zdatnosti dětí, ovšem vinou špatného vedení z rodiny, také vidí příliš benevolentní výchovu ze strany rodičů. Pedagogové vidí tyto problémy poněkud šířeji, neboť jsou obohaceni o zkušenosti ze školy. Ale i mladí nepedagogové zaznamenávají, že děti si dovolí mnohem více, než oni považují za slušné ke svým rodičům.

S dětmi se specifickými potřebami pedagogové přicházejí do styku během svého zaměstnání denně, proto mne jejich znalost situace nepřekvapila. Ale i nepedagogové chápou, že existuje mnoho dětí, které vyžadují individuální přístup a rozdělili si je neformálně na „hyperaktivní“ a ty „uzavřené“. Většinou přiznávají, že na táboře a vůbec ve volnočasových aktivitách je jednodušší práce s těmi akčními „hyperaktivními“ dětmi. K tomu aby se přiblížili k duši uzavřeného introvertního dítěte je zapotřebí čas a určité úsilí.

Výchovný přístup vedoucích

Ve výchovném přístupu k dětem se obě skupiny shodli na předávání důležitých hodnot jako je přátelství, tolerance, týmová spolupráce a jiné. Skupina pedagogů je si mnohem více vědoma nutnosti nejdříve dětem stanovit určité hranice. Pedagogy také mnohem více tíží

zodpovědnost za děti, nebo si ji alespoň více uvědomují. Pedagogové také mnohem více uplatňují z počátku přísný přístup se stanovením pravidel a až poté nastupuje demokratický přístup založený na kamarádství s dětmi.

Pedagogové uznávají, že je na táboře zapotřebí jiný přístup než ve škole a přiznávají, že míra autority se těžko hledá. Autorita také samozřejmě dělá potíže mladším instruktorům, což je vázáno na věk, který je blízký svěřeným dětem.

V přístupu k dětem se specifickými potřebami se obě skupiny shodly na nutnosti individuálního přístupu. Na některé dítě platí pochvala, některého je lépe spíše si nevsímat, někoho je třeba zaúkolovat, s někým je potřeba si v klidu promluvit. Všichni oslovení vedoucí toto chápali a měli s tím z tábora již své zkušenosti. Jak s tímto problémem bojují je určité dáno zkušenostmi a také povahou jednotlivých vedoucích.

Přínos tábora

Přínos tábora pro děti vidí pedagogové i nepedagogové v nových zkušenostech a zážitcích, které budou pro děti nezapomenutelné po celý život. Pedagogové vzpomněli přínos v osamostatňování se dětí a ve vzniklých nových přátelstvích. Zato nepedagogové zmínili i jakýsi „vývoj táborníka“, kdy sledovali, že dítě nejprve zakřiknuté a nejisté, jede-li již poněkoli káté, stává se sebejistějším, šikovnějším a více si to celé užívá.

Pro pedagogy je bezesporu největším přínosem možnost poznat děti i z jiné strany než je možné ve škole. Lepší poznání dětí pak usnadňuje jejich motivování ve škole. Nepedagogové oproti tomu získávají své zkušenosti s dětmi jen pro svou vlastní potřebu, jako přípravu na rodičovství. Nepedagogové také svorně poznamenávají, že je práce na táboře sice fyzicky vyčerpává, ale psychicky nabíjí energií. Odpočinou si od stresu svého běžného zaměstnání.

Tímto kvalitativním šetřením se podařilo nahlédnout do motivace „pedagogů“ a „nepedagogů“, kteří se účastní jako vedoucí nebo instruktoři na letním dětském táboře. Mezi motivací obou skupin nebyl zjištěn žádný výrazný rozdíl.

Dále bylo zjištěno, že jejich přístup k dětem, se sice v určitých momentech liší, ale tyto drobné rozdíly budou spíše zapříčiněny věkovým rozdílem obou skupin respondentů, než že by na ně měla vliv pedagogická kvalifikace.

Závěr

V teoretické části diplomové práce jsme se seznámili s volným časem a nutností ho u dětí pedagogicky ovlivňovat. Poté jsme charakterizovali letní dětské tábory, pedagogy volného času z různých hledisek a zaměřili se blíže na vedoucí na táborech. Vymezili jsme je z pohledu zákona, pojmenovali různé kompetence, které jsou u vedoucích očekávány a pozastavili se nad významem vedoucího a motivací obecně.

V rámci empirického šetření se podařilo nahlédnout do motivace a přístupu k výchovné práci vedoucích a instruktorů našeho táborového týmu.

Naši respondenti vzpomínali na tábory jako na něco, co pravidelně patřilo k jejich dětství. Na co se těšili a kde si s kamarády užívali prázdninových dní. Dalo se očekávat, že **tábory absolvované v dětství, měly** u respondentů **nesporný vliv** na skutečnost, že jezdí na tábory v současné době coby vedoucí.

Všichni vedoucí, ať již pedagogové či nepedagogové, jezdí na tábor dobrovolně a s chutí si užívají jak společnosti dětí, tak i kolektivu vedoucích. Záleží jim na kvalitě práce, kterou odvádí a jsou na ni patřičně hrdí. Jsou potěšeni, když se k nim děti hlásí i mimo tábor a berou to jako ocenění své práce. **Na pedagogy více doléhá odpovědnost za svěřené děti**, ale všichni vedoucí mají v sobě stále kus dítěte, které si rádo hraje a soutěží.

Tábor v čisté přírodě, mimo civilizaci, spaní ve stanech, písničky u táborového ohně pod hvězdnou oblohou. To vše má to pravé kouzlo, které stále láká většinu táborových nadšenců. K táboru patří to nepohodlí a trocha špíny na šatech. Důležitější je určitě ta správná parta lidí, se kterou se člověk rozhodne trávit dobrovolně svůj čas. Příjemné je, pokud spolu na tábor jedou lidé, kteří se znají a vědí, co od sebe navzájem mohou čekat a mohou se jeden na druhého spolehnout. Lépe se pak lze vyrovnat s tíhou odpovědnosti za svěřené děti a dá se pak hovořit i o tom, že si tábor užijí i vedoucí. Ostatně není sporu o tom, že děti intuitivně poznají, zda jsou vedoucí v pohodě. A pokud si tábor „vychutnávají“ vedoucí, odrazí se to pozitivně i na dětech. **Spokojený vedoucí, spokojené děti.**

Pokud máme hovořit o nějakých potížích, se kterými se vedoucí musí na táborech potýkat, pak jedna z největších a nejčastěji jmenovaných je **únava a nedostatek spánku**, který je třeba překonávat. Bojují s ním obě skupiny vedoucích bez rozdílu, přičemž u nepedagogů je

to o to náročnější, že nejsou zvyklí z běžného pracovního života na tak intenzivní a dlouhodobý kontakt s dětmi. Nepedagogové mívají také, jak se dalo očekávat, problém s dovolenou, přesto se stále vyskytují tací, kteří ji neváhají obětovat a na tábory jezdí. Je to obdivuhodné, a nelze jinak, než si považovat takových lidí, které tato práce musí skutečně bavit, neboť o nějakém adekvátním finančním ohodnocení zde nelze hovořit.

Téma celotáborové hry je vždy na schůzkách před táborem živě diskutováno, ale v podstatě, jak jsem pochopila z odpovědí v rozhovorech, na tématu vedoucím až tak nezáleží. Vždy se mu přizpůsobí a s radostí si zahrají cokoliv.

Samozřejmě **je lepší, jede-li se do známého prostředí**. Můžeme pak připravit hry na míru a víme, čeho lze využít (např. potok, hustý les, mýtina). Dalším aspektem při organizaci, který musíme mít na zřeteli, je **vyváženost dětí v oddílech**. Vyvážit správně oddíly v celotáborové hře tak, aby nebyl ve výkonnosti jednotlivých skupin žádný propastný rozdíl, vyžaduje, abychom děti dobře znali a také měli kus pedagogického citu. Je to těžké a ne vždy se to zadaří, tak jak bychom si představovali. Někdy, i když máme ty stejné děti jako loni, se během roku posunou buď k horšímu, nebo k lepšímu a my se pak nestačíme divit, když je z bývalého „outsidera“ najedou „sporták“, který vyhrává všechny disciplíny. Takové zjištění je sice lidsky potěšující, ale v celotáborové hře, pokud se sejdou taková „překvapení“ v jednom oddíle dvě, tři, to pak zamíchá výsledky tak, že to ostatní týmy demotivuje a odradí od dalšího soutěžení. Proto je třeba také dobře volit hry tak, aby nebyli upřednostňováni pouze sportovní jedinci, ale také přemýšlivé, rozvážné nebo tvořivé děti. Zkrátka mít na paměti široké rozpětí druhů lidské inteligence (dle Gardnera), a seskládat program a hry tak **aby bylo umožněno uspět každému dítěti**.

Snižující se tělesná zdatnost dětí, nás nutí přemýšlet, zda hry, které bychom chtěli zařadit, jsou děti schopny zvládnout. Při výběru her musíme zvažovat a předcházet riziku úrazů. Na tom, **že jsou dnes děti choulostivější, se shodli** jak pedagogové, tak nepedagogové.

Důležitou funkci v přípravě tábora pedagogů i nepedagogů plní předtáborové schůzky. Nejde jen o to, aby si skupina táborníků domluvila, na co budou hrát a jaké hry použijí. Jde především o to, aby se skupina sžila, rozebrala případné diskutabilní položky a pak na táboře měla převážnou většinu případných rozporů vyřešenu a nedohadovala se před dětmi. Jde také o to, aby vzniklo všeobecné nadšení do hry. Nadšeně hrající si vedoucí snáze strhnou do hry

své svěřence. Tato chuť do hry jim pak dává ten správný impuls k praktické přípravě různých kostýmů, pomůcek, odměn a podobně.

Obecně kladný vztah k dětem v odpovědích obou skupin respondentů nepřekvapil. Bez pozitivního vztahu by nebyla taková práce možná. Při otázkách na charakteristiku dnešních dětí se většina vedoucích rozprávěla o době, která je plná technologií, ale fyzické kondici dětí nepřeje. Vidí děti jako opomíjené rodiči a odkládané do kroužků. Svou prací jako vedoucí na táboře rádi přispívají k zlepšování kvality života dětí. Snaha předávat dětem něco dobrého ze sebe, seznamovat je se správnými hodnotami je činí šťastnějšími. Chápu přitom, jak pedagogové tak i nepedagogové, že jsou děti se specifickými potřebami, které vyžadují individuální přístup a všichni s nimi také již mají své zkušenosti. **Každé dítě vyžaduje jiný přístup**, a jak se s tímto úkolem vedoucí vyrovnává, je víceméně odvislé od míry jeho zkušeností a také od jeho povahy. Je zřejmé, že **pedagogové mají více zkušeností**, ale nepedagogové zase nejsou tolik zatíženi pocitem zodpovědnosti. Že vyžaduje práce s dětmi na táboře jiný přístup, než ve škole, si uvědomují všichni pedagogové. A přiznali přitom, že se míra autority a kamarádství těžko hledá. Nepedagogové to mají v tomto ohledu jednodušší, neboť se nezmítají mezi dvěma rozdílnými rolemi.

Tábor a zážitky z pobytu jsou nesporně přínosem pro obě skupiny našich respondentů stejně jako bychom mohli vyzpovídat i skupinu dětí. Zjišťování pocitovaného přínosu tábora dětmi by mohlo být tématem pro nějakou další práci. U dětí vedoucí pozorují vznikající a přetrvávající dětská přátelství a nesporný vývoj v tom, že jsou děti, pokud jezdí pravidelně, stále šikovnější a **více si celý tábor užívají**.

Pro pedagogy je táborová zkušenost výbornou příležitostí jak děti lépe poznat. Často **bývají ze svých „žáků“ překvapeni**. Ve třídě zakřiknutý a neprospívající žák se na táboře může projevit jako vůdce skupiny a šikovný zálesák. Nebo jinak úspěšný a vzorný žák, může naopak v kolektivu na táboře překvapit nepříjemnou a zákeřnou povahou. Poznává-li pedagog žáky i z této jiné strany, povede to jistě k jejich většímu pochopení a usnadnění další práce s ním. Bude vědět, jaké má možnosti dítě motivovat.

Podářilo se nám nahlédnout do motivace a přístupu k dětem „pedagogů“ a „nepedagogů“, kteří se účastní jako vedoucí, nebo instruktoři na letním dětském táboře. V motivaci obou skupin nebyl zjištěn žádný výrazný rozdíl. Jejich přístup k dětem, se sice

v určitých momentech liší, ale tyto drobné rozdíly budou spíše zapříčiněny věkovým rozdílem obou skupin respondentů, než že by na ně měla vliv pedagogická kvalifikace.

Relaxací tělesnou pro vedoucí tábor určitě není, ale jistě je aktivním odpočinkem od jednotvárného života, nebo případně sedavého zaměstnání. Zážitky a příjemné chvíle strávené ve společnosti stejně naladěných lidí jsou také nesporným přínosem pro každého, kdo propadl kouzlu tábornictví.

Seznam použité literatury a pramenů

BLAKEY, Nancy. *Kudy z nudy*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2001. 119 s. ISBN 80-00-00948-X.

ČAČKA, Otto. *Psychologie dítěte*. Tišnov: Sursum, 1997. 108 s. ISBN 80-85799-03-0.

ČAČKA, Otto. *Psychologie duševního vývoje dětí a dospívajících s faktory optimalizace*. Vyd. 1. Brno: Doplněk, 2000. 377 s. ISBN 80-7239-060-0.

ESTERL, Dietrich. *Erlebnispädagogik=erlebte Pädagogik? Erziehungskunst. Waldorfpädagogik heute*. Stuttgart: Verlag Freies Geistesleben. Heft 09, September 2010. s. 9 -12. ISSN 0014-0333.

FORETNÍKOVÁ, Šárka. *Celotáborová hra jako hlavní program letního dětského tábora*. Olomouc, 2012. Bakalářská práce. UPOL. Vedoucí práce Mgr. Pavla Vyhnálková, Ph. D.

GARDNER, Howard. *Dimenze myšlení: teorie rozmanitých inteligencí*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1999. 389 s. ISBN 80-7178-279-3.

GRECMANOVÁ, Helena et al. *Obecná pedagogika II*. Vyd. 2. Olomouc: Hanex, 2003. 192 s. Edukace. ISBN 80-85783-24-X.

HÁJEK, Bedřich, HOFBAUER, Břetislav a PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008. 239 s. ISBN 978-80-7367-473-1.

HANUŠ, Radek a HRKAL, Jan, ed. *Zlatý fond her II*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2000. 165 s. ISBN 80-7178-207-6.

HANUŠ, Radek a CHYTILOVÁ, Lenka. *Zážitkově pedagogické učení*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010. 192 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-2816-2.

HARMACH, Jaromír et al. *Tábory a jiné zotavovací akce: průvodce jejich přípravou*. Praha: IDM MŠMT, 2004. 136 s. ISBN 80-86033-93-7.

HAVLÍK, Radomír a KOŤA, Jaroslav. *Sociologie výchovy a školy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2002. 174 s. ISBN 80-7178-635-7.

HEŘMANOVÁ, Jana a MACEK, Milan. *Metodika pro podporu tvorby školního vzdělávacího programu ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání. 2., aktualiz. a rozš. vyd.* V Praze: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Odbor pro mládež, 2009. 110 s. ISBN 978-80-86784-77-9.

JIRÁSEK, Ivo. *Vymezení pojmu zážitková pedagogika*, Gymnasion: časopis pro zážitkovou pedagogiku, Prázdninová škola Lipnice, číslo 1, ročník 1., Praha 2004, ISBN 1214-603X

KRAUS, Blahoslav a POLÁČKOVÁ Věra et al. *Člověk - prostředí - výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001. 199 s. ISBN 80-7315-004-2.

KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008. 215 s. ISBN 978-80-7367-383-3.

KEIRSEY, David a BATES, Marilyn M. *Jaký jste typ osobnosti?*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2006. 172 s. Testy. ISBN 80-247-1425-6.

LUDWIG, Harald a kol. *Vychováváme a vzděláváme s Marií Montessoriovou: (praxe reformně pedagogické koncepce)*. Vyd. 1. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2000. 131 s. ISBN 80-7194-266-9.

MAZAL, Ferdinand. *Hry a hraní pohledem ŠVP*. Vyd. 1. Olomouc: Hanex, 2007. 394 s. Kdo si hraje, nezlobí. ISBN 978-80-85783-77-3.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Dítě a rodina v psychologickém poradenství*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992. 223 s. ISBN 80-04-25236-2.

NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. Vyd. 2., rozš. a přeprac. Praha: Academia, 2009. 498 s. ISBN 978-80-200-1679-9.

PÁVKOVÁ, Jiřina et al. *Pedagogika volného času*. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2002. 231 s. ISBN 80-7178-711-6.

PELÁNEK, Radek. *Zážitkové výukové programy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010. 133 s. ISBN 978-80-7367-656-8.

PELÁNEK, Radek. *Příručka instruktora zážitkových akcí*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008. 205 s. ISBN 978-80-7367-353-6.

PRŮCHA, Jan, MAREŠ, Jiří a WALTEROVÁ, Eliška. *Pedagogický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 1995. 292 s. ISBN 80-7178-029-4.

REUYSOVÁ, E., VIEHOFFOVÁ, H., *Jak s dětmi trávit volný čas: Náměty, nápady, návody pro děti od 4 do 14 let*. 2. vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7179-412-5.

SCHREY, Peter. *Soziales Lernen durch Erlebnispädagogik. Erziehungskunst; monatsschrift zur Pädagogik Rudolf Steiners*. Stuttgart: Verlag Freies Geistesleben [etc.], Heft 09, September 2010. s. 24 -25. DOI: 0014-0333.

SVOBODOVÁ, Jarmila a ŠMAHELOVÁ, Bohumíra. *Kapitoly z obecné pedagogiky*. Brno: MSD, 2007. 140 s. ISBN 978-80-86633-81-7.

ŠIŠÁK, Petr. *Základy pedagogické psychologie pro učitele primárního vzdělávání*. Ostrava: OU Ostrava, 2006. 73 s.

ŠVAŘÍČEK, Roman, ŠEĐOVÁ, Klára et al. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-3.

VÁŽANSKÝ, Mojmir. *Základy pedagogiky volného času*. 2. vyd. Brno: Print-Typia, 2001. 175 s. ISBN 80-86384-00-4.

VYHNÁLKOVÁ, Pavla. *Základy pedagogiky volného času*. 1. vyd. Olomouc: UPOL, 2014. ISBN 978-80-86768-73-1.

VÝROST, Jozef a SLAMĚNÍK, Ivan. *Sociální psychologie*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2008. 404 s. Psyché. ISBN 978-80-247-1428-8.

Vyhláška č. 106/2001 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška ze dne 15. října 2013, kterou se mění vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků, ve znění vyhlášky č. 412/2006 Sb.

Internetové zdroje:

Další vzdělávání a odborná příprava. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [online]. [cit. 2014-03-24]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mladez/dalsi-vzdelavani-a-odborna-priprava-1>

CHMURA. *Zásady přípravy celotáborových her.* [online] In POLOMÍK Petr. Artega o. s.: Diplomy zdarma ke stažení [cit. 2012-03-14] Dostupné z WWW: http://diplomy.artega.cz/index.php?dip=cth_zasady_pripravy_celotaborovych_her

PHILOSOPHIE. *OUTWARD BOUND Erlebnispädagogik: Das größte Klassenzimmer der Welt* [online]. 2014. [cit. 2014-03-23]. Dostupné z: <http://www.outwardbound.de/philosophie-erlebnispaedagogik.html>

WALES Jimmy, *Dětský tábor.* [online] In Wikipedia otevřená encyklopedie [cit. 2012-03-14] Dostupné z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Dětský_tábor

Seznam příloh

Příloha č. 1: **Otázky pro rozhovor s respondenty**

Příloha č. 2: **Přepisy nahrávek rozhovorů**

Příloha č. 1

Otázky pro rozhovor s respondenty

1. Co vás motivuje k tomu, abyste jezdil/a na tábory a věnovali se cizím dětem?
2. Ovlivnil vás nějaký zážitek (zážitky), který jste prožili (prožívali) na táboře jako děti?
3. Ovlivňuje vaše rozhodnutí zúčastnit se tábora kolektiv ostatních vedoucích pracovníků a dětí, anebo jste ochotni jet na tábor s kýmkoli?
4. Záleží vám také na výběru a zaměření celotáborové hry?
5. Ovlivňuje Vás místo konání a ubytovací podmínky na táboře?
6. Připravujete se v průběhu roku na svou táborovou funkci? (odborná příprava, praktická příprava)
7. Jaký je Váš postoj k dětem?
8. Co se domníváte, že je v přístupu k dětem nejdůležitější?
9. Pozorujete nějaké změny ve schopnostech dětí v poslední době?
10. Domníváte se, že v poslední době dochází ke změnám v přístupu k dětem? Jaký to má vliv na program tábora?
11. Jaký typ výchovy praktikujete ve svém oddíle?
12. Jak pracujete se svou skupinou – co myslíte, že je nejdůležitější na táboře?
13. Domníváte se, že máte autoritu?
14. Co ty a děti s poruchami chování a jinými specifickými projevy (vyžadující individuální přístup)?
15. Co Vám dělá v táborové práci největší obtíže? S čím nejvíce bojujete?
16. Jak se staví k vašemu „tábornictví“ vaše nejbližší rodina?
17. Co Vám tato práce dává? Bere?
18. Jaký je přínos zkušeností z tábora pro Váš další život?
19. Co je pro Vás nejhodnotnějším oceněním na konci tábora?

Příloha č. 2

Přepisy nahrávek rozhovorů

N 1

Co Vás motivuje k tomu, abyste jezdila na tábory a věnovala se tam cizím dětem, co Vás k tomu vede?

Já nevím, baví mě to, hlavně mě to baví. Dále parta lidí, která jezdí.

Co Tě na tom baví, ty děti? Mohla bys sedět doma, mohla bys dělat něco jiného.

Mě na tom baví asi úplně všechno, je to taková jiná aktivita. Nebavilo by mě sedět doma. Nevím, jak to mám říct, prostě mě to baví. Nevím, co mě na tom baví nejvíc, prostě všechno, jedno bez druhého by to nebylo ono.

A ovlivnil Tě nějak zážitek nebo zážitky, které jsi prožila na táboře jako dítě v tom, že máš nyní chuť jezdit na tábory?

Bavilo mě už jako dítě, jezdit na ty tábory a baví mě to dál. Nebyl tam žádný negativní zážitek.

Ani pozitivní, co by Tě ovlivnil, že by sis řekla, že to byla paráda, tak chci teď těm mladším dětem také umožnit takový zážitek?

Asi ten postoj těch vedoucích, že oni k nám byli taková „pohodová“.

Bylo to něco jiného než učitelé že?

Ano. Ale žádný negativní a ani asi žádný extra pozitivní zážitek tam nebyl, ale už jako dítě mě to bavilo a baví mě to dál.

Ovlivňuje Tvé rozhodnutí, zda na tábor pojedíš, nebo nepojedeš, i kolektiv vedoucích a pracovníků a dětí, nebo jsi ochotna jet na tábor s kýmkoliv a kamkoliv?

Hodně to ovlivňuje s kým jedu, ani ne tak kam, ale s kým. Jen tak s někým bych nejela.

Takže nezáleží na tom místě, ale spíš na tom kolektivu. A konkrétně na dětech, nebo dospělých?

Na dětech ne, spíš ten kolektiv dospělých.

Záleží Ti na zaměření celotáborové hry a na tom co se bude hrát?

Jo, hodně. Tak hodně ne, ale ráda se podílím na výběru.

Ovlivňuje Vás místo konání a ubytovací podmínky na táboře?

Ne, to mě neovlivní.

Je jedno, jestli je to stan, hlavní budova?

Ano, byli jsme na třech místech a to je mi úplně jedno.

A hygienické podmínky?

Ty jsem prošla taky troje, takže je mi to jedno.

Takže nevádí ti nic, bez sprchy, na karimatce?

Ne.

Postel nemusí být, přšet na hlavu může?

Ano.

Připravujete se v průběhu roku na svou táborovou funkci?

Na funkci ne, ale na děj.

Takže praktická odborná příprava, co děláš během roku?

Vlastně to dělám v práci.

To je tvoje odborná příprava, když jsi zdravotnice. A prakticky?

To ne.

Ale musíš tam shánět lékárníčku a připravit se podklady k těm dětem atd.

To ano, jedine papírovou část a materiály. Na to se připravím.

Jaký máš postoj k dětem?

Děti mám ráda, jinak bych nejela.

Dobře.

Co se domníváš, že je v přístupu k dětem nejdůležitější?

To nevím.

Co je nejdůležitější, jak se máš k dítěti chovat?

Záleží na situaci, jak se k němu postavit. Když se dítě potřebuje svěřit, tak mu ukázat, že ho chce poslouchat, a že mu chce pomoci, vyslechnout ho a pomoci mu, vyřešit situaci a hlavně mu být kamarádem, pokud to není rodič, nebo člověk, který ho má vychovávat, tak to dítě v něm musí najít kamaráda. Jinak to nejde, podle mne.

To je pro ten tábor nejdůležitější, jasně.

Pozoruješ nějaké změny ve schopnostech a v přístupu dětí k táboru, jestli se nějak mění postoj dětí k tomu táboru? Byla jsi jako dítě, teď jako dospělá, jsou ty děti pořád stejné, jsou méně samostatné, nebo se více perou?

Myslím si, že to děti více baví, čím víc jezdí, čím víc nás znají, tím víc je to baví. Jinak si to užívají, než kdy jsou tam poprvé. A když jedou z donucení, tak je to vůbec nejhorší, jsou nesamostatní, nezapojí se, ale když to znají, nebo nás znají, tak je jedno, kam jedeme, dokážou i pomoci nám s těma ostatníma. Takže si myslím, že se vyvíjí, tím že jedou poněkoliť, i ten vztah k tomu táboru.

Takže je lepší, když jednou vícekrát?

Ano. Pokud ty děti chtějí jet, tak ano.

Domníváte se, že v poslední době dochází ke změnám v přístupu k dětem? Že se ti dospělí k těm dětem chovají jinak než dříve?

Hlavně dobou a i rodiči, my jsme třeba jinak vychovávaní než dnešní děti a člověk se bojí tomu dítěti něco říct, aby hned nebyl obviněn z něčeho. To si myslím, že se hodně změnilo. Nevím, jak byla přesně ta otázka položena.

Přístup k dětem.

Takže větší strach něco říct, nějak je pokárat, nebo i naopak je pochválit. A fyzické tresty, to je úplně uzavřená kapitola dnes.

A dřív to bylo běžné, že?

Ano a nikdo si ani nestěžoval, doma nám řekli, že dobře nám tak.

Jo. A jaký to má vliv na program tábora, musíme nějak omezovat ten program?

Program si myslím, že ne. Musíme dodržet bezpečnostní podmínky při hře, výběr terénu a větší ostražitost při všem.

Takže musíme být opatrnější při všem, ano?

Ano.

Jaký typ výchovy jsi praktikovala ve svém oddíle? Byla jsi autoritativní, že musí děti poslouchat, nebo liberální, dělejte si to, jak chcete, nebo demokratický, že se společně rozhodlo... Jaký jsi byla vedoucí?

Myslím, že jsem byla demokratičtější typ a taky autoritativní, převažuje možná ta autorita.

Takže jak jsi řekla, tak to bylo?

To úplně ne.

Takže připouštíš diskusi?

Ano.

Teď práce se skupinou. Co myslím, že je nejdůležitější při práci se skupinou na táboře? Když máš svůj oddíl.

Co je nejdůležitější, aby kolektiv fungoval jako kolektiv, to je nejdůležitější, aby měli všichni možnost se vyjádřit. A aby si byli všichni tak nějak rovni, aby se na něčem domluvili, jako kolektiv, ne že jeden něco řekne a tak to bude.

Jasně.

Domníváte se, že máte autoritu u dětí?

Nevím, asi ano.

Co Ty a děti se speciálními potřebami, děti s poruchami chování, děti se specifickými projevy, děti vyžadující individuální přístup, máš s tím nějaké zkušenosti, nebo jaký na to máš názor?

Zkušenost s tím asi mám. A názor, každý je nějaký, každý něco potřebuje a asi jim tu pozornost musíme věnovat. Pokud potřebuje povídat, tak nám povídá, když potřebuje pevnější ruku, tak musí mít pevnější ruku, pokud je dítě choulostivější, tak se mu věnujeme jinak.

A co děti s poruchami chování? Lezou po stanu, po střeše.

Asi dostane trest. Když se mu jednou řekne, že ne, udělá to podruhé, potřetí, tak dostane trest. Ne fyzický, ale třeba divadlo.

Takže mu uložíš nějakou práci za trest?

Ano, ale ne fyzickou práci, ale spíš aby udělal něco pro kolektiv, aby pobavil. Záleží na typu dítěte.

Co Vám dělá v táborové práci největší potíže? S čím nejvíc bojuješ? Teď to myslím celkově, nejen ve vztahu k dětem. Co je na táboře nejobtížnější? Neříkej, že je všechno lehký.

To není.

Posledních pár dní už jsme třeba unavení. Co je nejobtížnější pro tebe?

To nevím. Překonat strach z žab. Nevím.

Jiný zvířátka ti problém nedělají, jen žáby?

Ano. Nevím, tak třeba prostředí, smírím se s ním, kolektiv znám, vím, co čekat.

Třeba ta neustálá práce s dětmi, neunavuje Tě to poslední dny?

Až potom ke konci, protože je to moje mimo oborová práce, takže se s tím nesetkávám běžně, možná ke konci, když už je člověk unavený.

Takže s tím bojuješ nejvíc, s dětmi nebo s těmi žábami?

S žábami.

Žáby jsou nejhorší?

Ano.

Jak se staví k Tvému tábornictví nejbližší rodina?

Podporují mě.

Všichni?

Ano. I v práci kolegyně, neberu je jako rodinu, ale všichni z mého okolí.

Mají pro to pochopení?

Ano.

Nikdo si neřuká na čelo?

Ne. Ba naopak mi pomáhají shánět věci, vymýšlet.

Takže zaúkoluješ a všichni pomáhají?

Ano.

Tak to je super, to máš lepší než já.

Co Vám ta práce dává, nebo bere?

Ač to tak nevypadá, tak mi to dává energii, nabije mě to psychicky na další dva měsíce. A bere mi to fyzickou sílu.

Vyčerpává to?

Ano.

Na to navazuje další otázka. Jaký je přínos zkušeností z tábora na další život, jestli Ti to dává zkušenosti?

Dává mi to do budoucna zkušenosti k dítěti, jestli bude.

Takže strádáš zkušenosti.

Ano.

A jinak v práci, nesetkáváš se často s dětmi?

Ne. V práci mám jen dospělé.

Možná pro budoucí život.

Takže to bereš jako dobrou zkušenost?

Ano.

Poslední otázka, co je pro Vás nejhodnotnější ocenění na konci tábora? Co je největší pochvalou, hodnotou?

Že ty děti o tom mluví dál, třeba dalšího půl roku a vzpomínají. Hlavně vzpomínky a zážitky.

Že jsou z toho nadšené?

Ano. Že nikdo nejede domů zklamaný, že to bylo tak nebo tak, ale takové to celkové nadšení všech.

Já myslím, že ano.

Děkuji.

Není zač.

N 2

Co Vás motivuje k tomu, abyste jezdila na tábory a věnovala se cizím dětem?

Celkově mě baví práce s dětmi, chtěla bych se stát učitelkou. Hlavně jsem i jako dítě jezdila na tábory, je tam zábava.

Ovlivnil Vás nějaký zážitek, který jste prožila na táboře jako dítě, ať už příjemný nebo nepříjemný, k tomu, že dnes chcete jezdit opět na tábory?

Byla tam zábava, s Tebou a s M., když jsme Vás měli za oddílové vedoucí, mnoho příjemných zážitků, ale že by mi nějaký konkrétní utkvěl v paměti, to nevím. Takže celkově dobrá nálada a atmosféra.

Žádný konkrétní zážitek si nevzpomínáš?

Vzpomínám si, jak jsme pluli na člunech a jak byl Mates uvázaný v lese u stromu a my jsme ho nechtěli odvázat.

To byla hra na indiány.

A ještě jak jsme vybrali M., že jeho chceme poslat pryč, že Tebe nechceme poslat pryč.

Ovlivňuje tvoje rozhodnutí, že pojedíš na tábor, taky kolektiv ostatních vedoucích, pracovníků a dětí, nebo jsi ochotna jet na tábor s kýmkoliv, jedná se Ti o ten táborový zážitek?

Tak ta parta co tam máme je už zažitá, je tam s nimi sranda, ale pokud bych měla jet s někým jiným, tak proč ne.

Nebráníš se nové zkušenosti?

Ne, mě to baví.

Záleží ti na výběru a zaměření celotáborové hry, rozhoduje to u tebe v tom, jestli pojedíš, nebo nepojedíš?

To je základní otázka, když teď proti sobě válčíme.

Já to potřebuji vědět čistě teoreticky.

Ne, nerozhoduje. Baví mě celkově ten tábor a je mi jedno, co se bude hrát.

Ovlivňuje Tě místo konání a ubytovací podmínky na táboře?

Občas ano, třeba ty vosy mi tam dost vadily. To jsem se bála, že poštipou úplně všechny. Ale že by mi vadily například stany, to ne. Mně by nevadilo, i kdybych spala pod širákem. A je to tábor, takže i kdybych se tam měla umýt jen jednou a chodit ve špinavém oblečení, je to tábor.

Připravuješ se v průběhu roku na svou táborovou funkci?

Připravuji.

Jak?

Hledám na internetu hry, vymyslím, zpovídám starší kamarády, co hráli, a zapisuji. Sháním informace. Když už víme, na co hrajeme, tak kostým.

Aha, takže je to spíš praktická příprava na to?

Ano.

A duševně není potřeba?

Není. Já se na to těším.

Jaký je tvůj postoj k dětem?

Já mám děti ráda.

Se vším všudy, bez výhrad?

Se vším všudy, bez výhrad. Od miminka až po mě.

Co se domníváš, že je v přístupu k dětem nejdůležitější?

Asi naslouchat, protože když do tebe nějaké dítě něco „hustí“, ono je to sice občas otravný, ale nemůžu mu říct „mlč“. Třeba jenom poslouchat, přikyvovat.

Takže přístup hlavně poslouchat, ano?

Ano.

Pozoruješ nějaké změny ve schopnostech, nebo v tom, jak ty děti jsou šikovné na tom táboře oproti tomu, když jsi byla malá ty?

Řekla bych, že to jde níž. Ty děti jsou víc zalezlé doma, my jsme pobíhali po venku, ať pršelo, nebo svítlo slunko, každý den se chodilo ven běhat, mlátit se s klacky, honit se na stadion. A teď děti přijdou domů, hodí

tašku a jdou na počítač, ven chodí málokdy. Nevím, to už záleží taky na přístupu rodičů. Pokud dětem dovolí celé dny prosedět u počítače.

Takže změny pozoruješ?

Ano, i na své sestře. I když ta teda chodí ven, sice ne pobíhat, ale s holkami chodí ven, když je venku hezky, tak ano.

Domníváš se, že v poslední době dochází i ke změně chování rodičů k dětem, že se k nim chovají jinak, než se k nám chovali rodiče?

Určitě, protože když dítě něco provede, dostane na zadek a už je to násilí na dětech, nás naši seřezali a bylo jim to jedno. Ale řekla bych, že jsme taky trochu víc vychovaní než dnešní děti. Nadávají už v první třídě, pomalu ve školce.

A dovolí si i na rodiče?

Dovolí.

A ty sis dovolila, co ony?

Ne.

Vidíš to a to jsi mladá.

Když vidím, jak se některé děti s rodičem hádají. A co jsem slyšela, že svým rodičům občas i nadávají, to jsou mladší než já, to bych si nikdy nedovolila, říct našim sprosté slovo.

Přesně tak si to myslím.

Myslíš, že toto má vliv i na výběr programu, že se ty děti chovají trochu jinak?

Nevím.

Jako jestli musíme vybírat jiné hry, náročnější, nebo naopak méně náročné například tělesně?

Ono je to jak u koho, některé děti, které chtějí chodit ven, například kluci když hrají fotbal, tak jim to nevadí. Ale pokud jde o děti, které neustále sedí u počítače, tak je pro ně těžké jenom přeběhnout hřiště a už „funí“.

Jaký typ výchovy praktikuješ ve svém oddíle? Jestli jsi autoritativní, co řekneš, to platí, nebo jestli si děti můžou vybrat, co budete dělat, nebo nebudete, když nechťejí, nebo jestli jsi demokratická, něco se řekne, ty přistoupíš na diskusi, jak to děláš?

Spíš ta demokracie, že se s dětmi domluvíme, co by chtěly dělat a potom se snažíme najít nějakou cestu, která bude vyhovovat všem.

Nějaký jiný návod na výchovu ve svém oddíle nemáš?

Ne, to stačí.

Jak pracuješ se svou skupinou, co myslíš, že je nejdůležitější pro tábor, co je na táboře nejdůležitější s tou skupinou?

Aby držela pohromadě, kolektiv.

Co tím myslíš konkrétně?

Nějak děti stmelit, aby při sobě držely. Aby si nehrály na jednotlivce, aby bojovaly za celý tým. Když jeden nemůže, tak aby ho v tom nenechaly a pomohly mu. A nesmály se mu například.

To je ale těžký, když hrajeme i na jednotlivce.

Je.

Ale nesmí to tam chybět?

Ano. Když budou jeden druhému vzájemně přát, aby například spadl, nebo po sobě křičet, že to nezvládne.

Domníváš se, že máš autoritu u dětí?

Rozhodně větší než M.

Ano?

Ten je spíš na legraci. S ním si říkají vtipy, visí na něm, dělají s ním blbosti, ale když řekne, tak to je „ha, ha, ha“. Ze mne si taky dělají srandu, ale když něco řeknu, tak většinou poslechnou. Když řeknu „nezlobte, stoupněte si do řady“, ti starší se většinou přidají a těm malým, kteří zlobí, řeknou: „Děcka, ticho“ a je to.

Takže máš větší autoritu, to je super.

Co ty a děti se speciálními potřebami, například poruchy chování, specifické projevy, introverti, děti vyžadující individuální přístup?

Nevím, mně nevadí děti, které jsou zaměřené spíše do sebe, já se je snažím do toho kolektivu dotáhnout. Třeba minulý rok jsem tam měla Milušku a ta se hodně stranila, nechťela spolupracovat. Tak jsem jí řekla „Milí, pojď za námi“. Aby se víc bavila s dětmi, aby nebyla zvlášť.

Tak to jsi dělala asi dobře, protože jede zase, je přihlášená.

A co třeba děti s poruchami chování nebo naopak hyperaktivní, že poskakují, nedávají pozor? Jaký k nim máš přístup?

Říct jim to jednou slušně, když neposlechnou, tak podruhé a potřetí už zvýšit hlas. Pokud u nich mám alespoň nějakou autoritu, tak poslechnou. Prostě být akční, potřebují víc pohybu.

Potřebují víc pohybu, že? Takže zaúkolovat.

Zaúkolovat. Třeba vyběhnout si pahorek. A byl klid.

Letos ho tam nemáme, ten pahorek.

Ale můžou běhat k té cestičce.

Tak to bychom už měli vyměřit trasu.

Co ti dělá v táborové práci největší potíže, s čím nejvíc bojuješ, co ti dá nejvíc „zabrat“?

Nedostatek spánku, protože vstávám většinou ještě před budíčkem, abych se stihla nachystat, obléknout. Děti jsou většinou vzhůru dřív, já když jsem spala v tom stanu, tak oni jsou vzhůru třeba i v 6 hodin a povídají si, chodí na záchod, křičí na sebe přes celý tábor, takže jsem už byla vzhůru. A večer se jde spát pozdě, protože se vše plánuje. Dá se to zvládnout, ale čím dál víc bojuji.

Tak to já taky.

Já se staví k tvému tábornictví tvoje nejbližší rodina?

Jak kdy. Třeba teď mi překazili plány s dovolenou, ale jinak jim to nevadí. Spíš mě v tom podporují.

Neříkají, že jsi blázen, že můžeš jít někam sama, nebo s kamarádem?

Ne to ne, oni už si zvykli, že chci být učitelka, že tohle k tomu prostě patří. Že budu s dětmi blbnout a jezdit na tábory. Spíš si zvykli.

Pomáhají ti třeba něco shánět, nebo je tím moc nezatěžuješ?

Když je poprosím, tak není problém.

Šije ti někdo kostýmy?

To ne. Nebo babička. Ale nevím, jestli letos bude schopna.

Ale když požádáš, tak ano?

Ano, teta taky šije. Celá rodina mi pomůže.

Co ti táborová práce dává, nebo opak bere?

Dává mi zkušenosti s dětmi, zábava, a co celé prázdniny dělat. Mě to baví, takže já jsem za ten tábor ráda.

Tak to jsme taky rádi. A je něco, co ti bere, že si řekneš, že jsi mohla dělat něco jiného?

Ne...jenom to nevyspání..Když jsem loni přijela domů, tak jsem si lehla, mamka říkala, ať nespím, ať se jdu najíst, tak jsem se najedla a zase ať nespím, že nebudu spát v noci. A usnula jsem. Vzbudila jsem se večer, navečeřela se, osprchovala a šla jsem znovu spát.

Jaký je přínos zkušeností z tábora na tvůj další život? O tom už jsme mluvily, ale klidně to zopakuj. Co ti to přinese do budoucího života?

Hlavně zkušenosti, když chci být učitelkou, pokud se tam dostanu a dodělám to, tak každopádně zkušenosti.

Zkušenosti výchovné?

Ano. Jak k dětem přistupovat, jak s nimi jednat, aby mě braly jako autoritu, ale zase aby ze mě neměly úplně stracha asi i organizační schopnosti?

A poslední otázka. Co je pro tebe nehodnotnějším oceněním na táboře, co je největší odměna?

Když vidím odjíždět děti spokojené.

Jakože odjíždí spokojené, tak jsem udělala dobrou práci. To je ono?

Když o tom potom vykládají doma rodičům.

Jak to víš? Když jsou doma, tak to nemůžeš vědět.

Ale vidím, když odjíždí spokojené.

A potkáváš ty děti třeba ve škole?

Ano, potkávám.

A hlásí se?

Hlásí se.

A věší se na tebe?

Třeba Tonička ano, ale ta už si teď odchytává sestru. Ony spolu chodí na florbal.

To je pravda, to jsem zažila.

Takže to, že jsou děti spokojené?

Děkuji moc....Není zač.

P 3

Co Vás motivuje k tomu, abyste jezdila na tábory a věnovala se tam cizím dětem?

Mám je ráda, takže kladný vztah k dětem.

Takže to Tě motivuje?

Ano.

Ovlivnil Tě nějaký zážitek, který jsi prožila na táboře jako dítě?

Vzhledem k tomu, že jsem jezdila na tábory pravidelně, někdy i dvakrát za prázdniny, jezdila jsem tam ráda, takže mně se na táborech líbilo, hry, program, všechno. Neměla jsem nějaký zážitek, který by byl na jedné straně nejzápornější nebo nejkladnější. Myslím si, že pro současné děti je to plus, že se osamostatňují, třeba na týden nebo 14 dnů, když jsou bez maminky, to jim určitě prospěje.

A ty žádný zážitek z mládí nemáš, který by Tě k tomu vedl? Třeba že to tam bylo skvělé.

Ano.

Pamatuješ si nějaký konkrétní tábor jako dítě.

Pamatuji si olympijské hry.

A nějaký nepříjemný zážitek nemáš z tábora?

Nemám.

Třeba že někdo hlídkoval v noci, strašil.

To ano.

Ovlivňuje Vaše rozhodnutí zúčastnit se tábora kolektiv ostatních vedoucích a pracovníků a dětí, anebo jsi ochotna jet s kýmkoliv a kamkoliv, je Ti to jedno?

Čím jsem starší, tak bych se už rozmýšlela, spíš personál, děti ne. Ale lidé, se kterými bych jela, musí být spolehliví, jako jestli svou práci provedou na 100 %. Což si myslím, že když tam jezdím, tak odvádím svou práci na 100 %.

Takže aby na ně bylo spolehnutí?

Ano.

Záleží Vám na zaměření celotáborové hry?

Jestli by to měl být důvod, jestli bych jela nebo ne, tak ne.

Je to jedno?

Je mi to jedno. Když budu chtít jet na tábor, nebo budu oslovena, abych jela na tábor, tak bych určitě neřekla ne, když bude taková celotáborová hra. Kvůli tomu bych to nezrušila.

Ovlivňuje Vás místo konání a ubytovací podmínky?

Ne.

Je to jedno? Nebudeš se třeba umývat.

Už jsme byli v polních podmínkách. Už jsem byla i na táboře, kde se vysekala louka a tam se postavil tábor, bylo to daleko od civilizace a taky jsme přežili, takže ne.

Paráda.

Připravuješ se v průběhu roku na svou táborovou funkci?

Psychicky určitě.

Jako odborná příprava, nebo praktická?

Pokud budu vybraná vedoucí tábora, tak určitě ano. Někaký úkol, něco nachystat, připravit. Tak to ano.

Jaký je tvůj postoj k dětem obecně?

Kladný, vzhledem k tomu, že se s dětmi setkávám i ve své profesi, tak si myslím, že opravdu kladný. Mě děti obklopují vlastně 24 hodin denně, takže i na tom táboře není s dětmi žádný problém.

Co se domníváte, že je v přístupu k dětem nejdůležitější v dnešní době na táboře?

Asi vedení k samostatnosti, aby se dokázaly samy obsloužit, když tam nemají maminku, nebo někoho blízkého poblíž. Aby zvládly život bez maminky.

Takže sebeobsluha?

Ano.

Pozorujete nějaké změny ve schopnostech a přístupu dětí na táboře, jako co dříve zvládly a nyní to zvládají, nebo nezvládají?

Asi jako všude, že jsou děti méně schopné se o sebe samy postarat, nebo třeba pomáhat v kuchyni, jde vidět, že k normálním pracím nejsou doma moc vedeni. Potom po nich člověk nemůže chtít žádné velké výkony na táboře. Ale samozřejmě jsou výjimky. Neplatí to o všech dětech, záleží na tom, jak jsou vedeni.

Změny tedy sleduješ?

Určitě ano.

Domníváte se, že v poslední době dochází ke změnám v přístupu k dětem v rodině? Že jsou jinak vedeny?

Děti jsou jinak vedeny, myslím si, že chybí v rodinách komunikace. Někteří rodiče se dětem moc nevěnují, někteří se to zase přehánějí, mají hodně kroužků, děti jsou moc zaměstnané a chybí rodinný život a na dětech to jde poznat. Například domácí práce, umývat nádobí, luxovat, děti nic nedělají.

A má to nějaký vliv na program tábora?

Souvisí to s tou sebeobsluhou, na táboře, kde se vaří, je třeba problém i oloupat brambory, než se to někteří naučí, tak je to boj.

Jaký typ výchovy praktikujete ve svém oddíle? Liberální, autoritativní, nebo demokratický?

Demokratický.

Jiný komentář ne?

Ne.

Jak pracujete se svou skupinou? Co myslíte, že je nejdůležitější v práci s tou skupinou na táboře, když máš oddíl? Máš nějaký cíl k čemu je vést?

Třeba motivace, záleží na programu. Dobře je motivovat, aby měly zájem.

Domníváte se, že máte autoritu u dětí?

Snad ano.

Co ty a děti se speciálními potřebami? Například poruchy chování, specifické děti vyžadující individuální přístup.

Těžký boj v práci i samozřejmě na táboře. Děti si ty problémy nesou s sebou, nemají je jen ve škole, ale i na táboře. Takže to chce individuální přístup a trpělivost. To i na táboře i v práci.

Máš nějaký speciální návod, jak zacházet s dětmi s poruchovými chování?

Individuálně, nejsou dvě stejné děti. I podle jejich nálady.

Máš k tomu i nějakou odbornou přípravu, nebo jednáš spíš intuitivně?

I příprava kolikrát selže v té dané situaci.

Co Vám dělá v táborové práci největší potíže, s čím nejvíce bojuješ?

Nebojuji, bez problému. Ani nedostatek spánku.

Jak se staví k Vašemu tábormictví Vaše rodina?

Vzhledem k tomu, že se někteří členové i účastníci, tak si myslím, že doma podpora je, a že i oni k tomu mají sklony, takže podpora.

Ano. Ideální.

Co Vám tato práce dává nebo bere?

Je to obohacení o zkušenosti s dětmi, v práci, ve škole se děti chovají jinak než na táboře, takže jsou to další zkušenosti z jiného prostředí. A bere, nemyslím si, že mi něco bere. Někdy můj osobní volný čas, ale s tím do toho jdu, že ten čas tomu hodlám obětovat, ten čas tomu věnuji, takže to neberu jako negativní.

A jaký je přínos zkušeností z tábora pro Vaš další život, profesní nebo osobní? Je něco, co Ti ten tábor dává, co použiješ?

Pohled na děti, protože tam jezdí většinou děti ze školy. Člověk je vidí trochu jinak, v jiných souvislostech. Takže doplnění informací o těch dětech.

Býváš někdy překvapena?

Ano.

Právě. A pro osobní život?

Také zkušenosti, nikdy nevíš, kdy se s čím setkáš. Zkušenosti nadevše.

A poslední otázka. Co je pro Vás největším oceněním na konci tábora?

Když si to děti pochválí, že jsou spokojené, popřípadě i rodiče, že jsou spokojeni. To si myslím, že je ještě větší ocenění.

A stalo se někdy?

Já myslím, že ano.

Tak ano, děkuji.

P4

Co Vás motivuje k tomu, abyste jezdila na tábory a věnovala se cizím dětem? Je to pro Tebe dobrovolná činnost, nebo to máš z práce jako povinnost?

Je to činnost dobrovolná, je to pro mě relax, je to něco jiného než to, co dělá člověk v zaměstnání. Je v užším kontaktu s dětmi. Přichází děti úplně nové, takže člověk získává jiné zkušenosti pro svoji práci.

Paráda.

Ovlivnil Tě nějaký zážitek nebo zážitky, který jsi prožila jako dítě na táboře, buď příjemný, nebo nepříjemný? Pamatuješ si nějaký výrazný zážitek z dětství?

Ano, pamatuji si spoustu zážitků, jak ty kladné, tak záporné. Ráda jsem se „cákala“ ve vodě, takže jsme hráli vodní hry, hodně jsme dělali vory, nebo v duších jsme plavali na řece pod táborem, to bylo parádní. To co jsem měla miň ráda, tak to byly noční stezky odvahy, kdy nás vzbudili třeba v 1 hodinu v noci a museli jsme jít, pro nás neznámým terénem, ale on to byl známý terén. Ale bylo tam to, že nás vzbudili, takže než jsme se trochu zorientovali, strach jsme měli, takže to byl takový ten horší zážitek. A pak si ještě pamatuji horší zážitek ze závodů, kdy to byl nějaký branný závod, mě tam chytl astmatický záchvat. No, a protože chtěla ta naše skupina vyhrát, tak na mě křičeli, ale já už jsem nemohla, už jsem sípala. To si pamatuji moc dobře. Naštěstí tam jsem byla s L. O., která taky nebyla žádný běžec, tak ta mě víceméně táhla, ta na mě nekřičela, byla ráda, že jdu taky pomaleji. Takže nám to tak spolu vyhovovalo. Jinak se mi líbilo, že se tam vařilo jako na táboře, to znamená v kotli, topilo se obyčejně, takové spartánské podmínky, o hodně spartánštější než nyní a bylo to úžasné. Všechno jsme dělali s těma dospělýma, byl to vždycky zážitek. Jezdilo se tedy na delší dobu, minimálně 14 dnů až 3 týdny.

To jsi byla jak stará?

To jsem chodila tak do 3. nebo 4. třídy. Ale teď jako vedoucí mi vyhovuje ten kratší termín.

Jasně.

To už člověk nezvládne.

Ovlivňuje Tvé rozhodnutí účastnit se na táboře kolektiv ostatních vedoucích, pracovníků a dětí, nebo jsi ochotna jet na tábor s kýmkoliv, kamkoliv?

To v žádném případě, s kýmkoliv, kamkoliv, to ne. Určitě to ovlivňuje kolektiv, se kterým člověk jede. Které lidi zná, ví, jak se na ně může spolehnout. Ví, jak to tam asi proběhne, jaká bude atmosféra. Do neznámého kolektivu bych nejela.

Je důležité i s jakými dětmi, nebo pracovníci a dospělí jsou pro tebe důležitější?

Děti neřeším, jen ty dospělé, děti jsou víceméně všechny stejné.

Jedno takové, druhé makové. Jasně.

Ano.

Záleží ti na výběru a zaměření celotáborové hry?

Myslím si, že ne. Ne, to ne. Když se domluvíme, tak to zpracujeme a hotovo.

Jasně, takže důležití jsou pracovníci?

Ano.

Ovlivňuje Tě místo konání a ubytovací podmínky na táboře?

Já myslím, že po tom, co jsme zažili, tak ne. Člověk nemá žádné vysoké nároky, takže když nemá takové vysoké nároky, tak to není taková hrůza, nepotřebuješ splachovací záchod, nepotřebuješ vřelou vodu.

Na těch 14 dnů se to dá vydržet?

Ano.

Připravuješ se v průběhu roku na svou táborovou funkci?

My se víceméně připravujeme celoročně, protože jeden tábor skončí a už na tom táboře se bavíme, o čem by mohl být ten další.

Takže to je taková ta praktická příprava?

Ano, nebo když něco uvidím a řeknu si, že se to bude hodit na tábor.

Určitě.

Odbornou přípravu si neděláš, protože vlastně pracuješ s dětmi?

Ne.

Spíš jenom tu praktickou?

Ano.

Jaký je Tvůj postoj k dětem?

Určitě kladný, protože kdyby nebyl, tak bych tam nemohla jet.

To je jasný.

Postoj nemůže být žádný jiný.

A když pracuješ celý rok s dětmi?

To mi nevadí, to jsou zase jiné děti, ty děti se chovají jinak, je to rozdílné, i když jsou stejné, je to jiné, než když s nimi děláš ve škole nebo v družině, protože tam je máš za sebou od rána do večera, přes noc, bez rodičů. Děti se chovají jinak, jsou odkázané na Tebe. Takže je to v lepší pohodě, než když jsou v místě, chovají se jinak, jsou přirozenější. I hodnější.

Že si s nimi člověk lépe poradí?

Ano.

Co se domníváš, že je v přístupu k dětem nejdůležitější na táboře?

Kamarádství, spravedlnost, děti si dávají hodně pozor, jestli jsi stejná ke všem dětem, jestli někomu nenadržuješ, jestli všechny děti sem tam chytneš za ručičku a ne jen jednoho. Takže ten rovný přístup ke všem.

Dávat si pozor, abych někomu nenadržovala?

Ano, nenadržovala.

Jinak tak normálně.

Spravedlivý přístup?

Ano, mateřský taky, vzhledem k mému věku, já sem tam potřebuji opečovávat. Někteří jsou citlivější.

To je dobře, protože někteří vedoucí jsou pro sportovní linii, takže potřebují trochu opečovat.

Pozoruješ nějaké změny ve schopnostech dětí na táboře?

To je vývoj času, jasný trend, tělesná zdatnost upadá, stejně tak stravovací návyky jsou horší, děti jsou vybíravé, mají samé cukroví, nějaké pomazánky, to vůbec, to by někteří jedinci umřeli hladu. A ta tělesná zdatnost je opravdu na hodně nízké úrovni. Potom se musí i ten program dost upravovat, aby to děti fyzicky zvládly.

To jsem se chtěla ptát v další otázce. Jestli je jiný přístup k dětem od těch rodičů, jestli to pozoruješ v tom trendu, jestli na to musíme brát ohled v tom programu?

Musíme na to brát ohled, protože nemůžeme chtít po dětech, aby zvládly túru 10 km, když je vozi do školy autem, ze školy autem. Pěšky ujdou akorát vycházku na půl hodiny a jsou z toho unavené. Tam mají pohyb celý den a ještě kdybychom s nimi šli někam dál, tak by to mohly odstonat, takže se na to musí brát ohled.

Je to tak.

Jaký typ výchovy praktikuješ ve svém oddíle? Autoritativní, liberální, že všechno mohou, nebo demokratická?

Já bych řekla, že je to mix všeho podle toho, co se zrovna hodí.

Takže jsi pružná v tomto? Jak je potřeba?

Ano, jak je potřeba. Někdy je potřeba striktně zavelet, někdy to můžeme nechat na libovůli, někdy to nechat na dětech, když to jde. A když vidím, že je v tom chaos, tak musím zavelet. Demokracie potom padá. Víceméně je to podle situace.

Jak pracuješ se svou skupinou, co je podle tebe nejdůležitější při práci se skupinou? K čemu děti vést?

K „fair play“ chování, k pomoci jeden druhému, soutěživost je v dnešní době už druhotná. Spíš vztahy, aby se k sobě chovaly pěkně, i k soupeři, když se soupeří, tak aby to bylo čestné, spravedlivé, podle zásad „fair play“.

Domníváš se, že máš autoritu u dětí?

Já myslím, že ano, jinak by mi skákaly po hlavě.

A to nedělají.

Nedělají.

Co ty a děti se speciálními potřebami? Poruchy chování, specifické projevy, děti vyžadující individuální přístup.

Většinou, když jedeme na ten náš tábor, tak takových dětí tam máme většinou, máme jich tam hodně. Proto nám je rodiče svěřují, protože nás znají, takže nám tyto děti dávají a vědí, že o ně bude postaráno, takže se jim opravdu věnujeme, co které dítě potřebuje. A já můžu říct, že mně tady tyto děti vyhovují víc než nějaké hodně sportovní nebo cílevědomé děti, spíš tady tyto děti zvládnou než ty, co sportují, to ani ne. Nevím, jak bych to řekla.

Jdou přes mrtvoly?

Ano. Takže já raději tady tyto děti.

A co poruchy chování, třeba hyperaktivita?

Hyperaktivita mi nevadí. Když dítě pod dozorem zaměstnáš, tak se to dá ovlivnit. Horší je, když je tam dítě s poruchou, ale hlavně je nevychované. S tím jsou problémy, když neposlechnou. A na táboře u něho hrozí větší riziko úrazu, protože neposlechnou a dělá si, co chce. To je spíš problém, než nějaká hyperaktivita, to je v pohodě. To je jako Jindra, to je divočák, ale když ho člověk vede, tak poslechnou.

Co Ti dělá v táborové práci největší potíže, s čím bojuješ? Vždycky něco je.

Co se týče dětí, tak spíš je přemlouvat, aby vydržely, aby ještě kousek šly, aby ještě trochu snědly, protože do svačinky je daleko. A když nechťejí, tak nevím, jestli nebudou mít hlad. Pak může být problém, když nám

tam onemocní. Tak to je taková zodpovědnost. A mně osobně dělá značně problém, být dlouho do noci vzhůru. Já jsem skřivánek a skřivánek v noci spí.

To my zase naopak, ráno vstávat nám dělá největší problém.

Já jsem třeba vzhůru, ale ten mozek už to prostě nevnímá a nic nevymyslí. Můžu vymýšlet v 5 hodin ráno, ale v 11 hodin v noci ne.

Taky záleží, jak se tam sejdeme.

Ano.

Jak se staví k Tvému tábornictví nejbližší rodina? Co na to říkají?

„Maminko, ty ses zbláznila, ve svém věku bude běhat po kopcích.“ Říkají, že jsem ještě dobrá, když se chci ještě o prázdninách otravovat s dětmi, když toho mám za celý rok dost. Ale vždycky je to fajn, je to jiné než práce.

Co Ti práce na táboře dává, nebo bere?

Dává mi radostný pocit, že to zvládnou, že jsem k něčemu, platná. Načerpám energii od dětí. A co mi bere?

Určitě čas.

Ano, čas, ale protože dva měsíce prázdnin je pro mě hodně, tak to s tím časem není tak hrozné. A já se navíc na ten tábor těším.

Energii Ti nebere?

Ne, ten spánek člověk dospívá. Když už nemám malé děti, takže je to o něčem jiném.

Dobře.

Jaký je přínos zkušeností z tábora pro Tvůj další život? Dává Ti to něco, třeba pro pracovní život?

Určitě, pokud jsou tam děti, se kterými jsme se ještě nesetkala, tak se zase učím něco nového. Můžu říct, že i moje reakce potom v práci na děti, když se něco děje, tak jsou jiné, než bez těch zkušeností. Že je člověk pozná i z jiné strany, nejen z té školní, že do nich potom víc vidí, že je víc ovlivní a je empatičtější k dětem, že je to pak lepší.

To je paráda.

A co je pro Tebe největším ohodnocením na konci tábora?

Když děti řeknou, že se jim tábor líbil, a že se těší na další, že určitě pojedou, a že by měly být turnusy, protože se všichni na jeden turnus nedostanou. To je určitě to nejlepší ohodnocení. Je fajn, když potom děti potkávám třeba v autobuse a oni na mě volají, ptají se, jak se mám. Hlásí se, je to fajn.

Někdy i rodiče poděkují?

To už asi ne, rodiče to berou jako samozřejmost. V dnešní době mi to přijde tak, že si zaplatí a chtějí službu.

Berou to jako službu?

Ano, berou to jako službu.

Hlavně že děti jsou z toho nadšené?

Ano. A taky rodiče zapomínají, že je to náročná práce pro ty lidi okolo, než se to připraví. Navíc je to obrovská zodpovědnost, brát si na bedra cizí děti přes noc, zvlášť když jsou děti čím dál méně samostatné, odolné a více háklivé.

A navíc to není ohodnocené.

Ano. Člověk to dělá víceméně pro děti, a protože je tam dobrý kolektiv, že tam jede s partou, než že tam dostane peníze. Kvůli tomu by ty tábory asi nebyly. Spíše se jedná o to, že to ti lidé chtějí dělat a ne o peníze.

Tak děkuji moc.

Prosím.

N 5

Co Vás motivuje k tomu, abyste jezdil na tábory a věnoval se tak cizím dětem?

Já jezdím na tábor hlavně kvůli partě, je tam sranda. Jelikož dělám účetního, tak si tam odpočinu psychicky, fyzicky teda moc ne. A dál nevím, hlavně, že si tam psychicky odpočinu, vyčistím hlavu.

Ovlivnil Tě nějaký zážitek, který jsi prožil na táboře jako dítě, buď příjemný, nebo nepříjemný? Pamatuješ si něco z tábora jako dítě?

To si moc nepamatuji, spíš jako disciplíny, ve kterých jsem vyhrál, ale že by mě to nějak ovlivnilo do budoucna, to asi ne. Akorát soutěže, že jsem soutěžil, když jsem byl malý.

Pamatuješ si nějaký nepříjemný zážitek, nebo příjemný? Nebo když jsi vyhrál, tak byl příjemný, že ano?

Ano.

A nějaký nepříjemný zážitek z tábora si nepamatuješ?

Pamatuji si, jak Mírek s Markem sekali strom a někdo na ně doběhl, byl z toho „průser“ a museli jet domů, protože něco porušili.

Zákaz sekání.

Ano.

Ty jsi nikdy nic takového neprovedl?

Ne.

Nekonfliktní dítě?

Asi tak.

Pocity z tábora, když jsi byl dítě, promítlo se to v tom, že teď jezdíš i jako dospělý? Jedeš, protože Tě to tam bavilo?

Ano, určitě.

Co Tě ovlivňuje v tom, že jedeš na tábor, záleží Ti na tom, kdo s tebou jede z vedoucích, nebo dětí?

kdyby tam nebyla ta parta, co tam je, tak bych tam jel možná naposled. I ty děti, když jsou tam nějakí „ňoumové“, tak bych tam taky nejel. Musí to být nějak vyvážené, aby tam byly chytré děti i ti druzí, aby to do sebe nějak zapadalo.

Takže záleží na vedoucích i dětech?

Určitě.

Záleží Ti na výběru a zaměření celotáborové hry?

To je mi jedno, já se přizpůsobím.

Je Ti to jedno?

Ano.

Na tomto nezáleží?

Ne.

Ovlivňuje Tě místo konání a ubytovací podmínky?

Ubytovací podmínky ne, mně je jedno, kde se vyspím, stan, chatka nebo budova, to je mi jedno, nebo klidně i venku. Ale důležitý je prostor pro děti, aby se měly kde hrát, aby se nikomu nic nestalo. Ale prostor nebyl nebezpečný, nějaké zbytečné kopce, aby se tam daly hrát hry.

Ten co teď máme je vyhovující?

Ten je dobrý.

Připravuješ se v průběhu roku na svou táborovou funkci?

Předtáborovými schůzemi, nějaké vymyšlení programu, tvoříme tu hru.

Jinak se třeba odborně nepřipravuješ na úlohu vedoucího?

Ne.

Jaký je Váš postoj k dětem obecně?

Já mám děti určitě rád, já jak malé, tak i starší děti mám rád. Hlavně jim musíme něco vymyslet, aby se nenudily a tak.

Máš nějaký typ dětí, který nemá rád?

Takové ty „ňoumy“, nevím, jak to mám říct.

Klidně můžeš jmenovat, já to pak vyškrtnu.

Třeba Běďa.

Takoví introverti, to Ti nevyhovuje?

Ne, na to moc nemám nervy.

Radši ať je „hloupý“, co se týče učení, ale chová se děcky, ne že bude stát v koutě, nemluví, nic.

Málo akční děti?

Ano.

Co se domníváš, že je v přístupu k dětem na táboře nejdůležitější?

Hlavně jim to vysvětlit, tu hru, aby se do toho vžily, co, kde, jak udělat, aby se snažily. Aby se snažily zastupovat jeden druhého, když jeden je lepší, druhý horší. Vždycky se najde někdo slabší, někdo horší. Aby se dokázaly nějak chovat v kolektivu, aby nehrály samy za se, ale za tým.

Takže týmová práce?

Ano, něco takového.

Pozoruješ nějaké změny ve schopnostech dětí během té doby, co děláš vedoucího? Vyvíjí se to nějakým směrem?

Ano, ze začátku, například děti, které jsou na táboře poprvé, nebo jsou menší, že se moc nezapojují, že první dny se o ten kolektiv starají ti větší, ale potom se zapojí i mladší. Třeba Tonička, první dva dny brečela a během čtyř dnů tam už vedla dětské bodování. Některé děti se zapojí, některým je to jedno.

Domníváš se, že v poslední době dochází ke změnám v přístupu k dětem, jako například od rodiny, že ty děti jsou třeba méně samostatné?

Určitě.

A má to vliv na náš táborový program?

Já si myslím, že ano. Když si vzpomenu, jak jsme byli malí my, už v první třídě jsme chodili do školy sami, nikdo se o nás pomalu nestaral, přišel jsem ze školy, šel hned ven, nikdo pomalu nevěděl, kde jsem. Nyní se maminky bojí o děti, může je někdo přepadnout. Takže se děti určitě změnily.

Takže se víc bojí?

Jak to mám říct, my jsme byli nebojácní, když se něco stalo, tak si pofoukáš bolístku, když přijdeš domů a budeš brečet, tak ještě víc dostaneš, že jsi hloupý, že jsem neměl dělat hlouposti. Dnešní děti jsou rozmazlený. I na táboře, dítě se na táboře škrábne a nechce celý den nic dělat, protože se škrábl. Přitom je to normální věc, že?

Ano. My jsme to kolikrát překousli a jelo se dál, že?

Ano.

Oni jsou choulostivější, že?

Ano.

Má to nějaký vliv na náš program?

Ano, protože by dnešní děti nezvládly nebezpečnější disciplíny. Ty děti jsou jiné. Když jsme v kopci spadli, tak to byla naše smůla, teď musíme vybírat podle toho i hry.

Jaký typ výchovy praktikuješ ve svém oddíle? To mě samotnou zajímá.

Já?

Ano, jestli autoritativní, liberální, nebo vládní demokracie?

Já si myslím, že hlavně musí být sranda, zasmát se, „hecovat“ děti, aby dokázaly co nejvíc, protože to jde a sem tam jim nadat, protože bez toho to nejde. Tři čtvrtiny dětí se nějak rozjedou a snaží se, ale čtvrtina ne, to jsou ty děti, ze kterých nikdy nic „nevymáčkneš“, stoupnou si do kouta a tam stojí.

Takže jdeš po výkonu ve svém oddíle?

Jasně.

Jak pracuješ se svou skupinou? To na to navazuje. Co myslíš, že je tam táboře nejdůležitější?

Aby byla sranda, aby se všichni snažili, každý se zapojil svým dílem.

Domníváš se, že máš autoritu u dětí?

Já si myslím, že autoritu shazují tím, že s nimi dělím srandy, že si ke mně víc dovolí, než kdybych ty srandy nedělal.

Ale to k tomu patří, ne?

Ano, ale kdybych byl nedělal srandu a byl na děti tvrdý, tak mi potom neřeknou, některé věci. Že by se mi to bály říct.

To je pravda, ale autorita není třeba jen o tom, že si Ti něco dovolí nebo nedovolí říct. Jde o to, že když něco děláte a ty jim něco řekneš, tak že prostě poslechnou, když ví, že je to vážná věc.

To ano, sice to není asi napoprvé, ale dvakrát třikrát a poslechnou. To mám autoritu.

Co ty a děti se speciálními potřebami? Poruchy chování, specifické projevy dětí, introverti a tak.

Ano.

Tady ty se snažím při rozdělování z týmu odstranit, aby tam zbyly „použitelné“ děti. Eliminovat hned ze začátku. Ne potom na táboře jim dát činnost, kterou by zvládlo i malé dítě, aby to zvládly, aby se nějak zapojily. Aby to nepokazily, takže to eliminovat.

Ale třeba porucha chování je i hyperaktivita, třeba Svozilk.

To mi nevádí.

Hyperaktivita přejde, to nevydrží celý den. Mně vadí děti, které stojí a nic nedělají. Ať tam klidně celý den běhá, to mi nevádí, časem se unaví.

Občas vyleze i na strom, takže riziko úrazu, chápeš?

Tak spadne.

Já vím, ale bude to na nás.

To ne, dětem se nic moc nestává, nějaká modřina, naraženina, ale nic vážného. Třikrát spadne a počtvrté bude vědět.

To je pravda, už tam nepoleze.

Ano.

Takže eliminovat už při výběru týmu?

Přesně tak.

Co Ti dělá v táborové práci největší potíže? S čím nejvíc bojuješ? Třeba například s těmi dětmi nebo máš něco jiného, co Ti vadí?

Určitě je v týdně nějaká „ponorka“ mezi vedoucími, to tak určitě je, každý chce prosadit svůj názor, tak to tam musí být. A jinak s těmi dětmi, to říkám pořád dokola.

A třeba holky zmiňovaly nedostatek spánku, nebo hygiena, to ti tam nevádí?

Ne, to mi nevádí, není to na pořád a týden se to dá vydržet. Nejsem žádná „bábovka“. Když celý den chodíš s dětmi, večer lehneš a je Ti jedno kde.

Takže unavený býváš?

To určitě. Horší než kdybych hrál fotbal, protože s těmi dětmi jsi celý den, vymýšlíš, chodíš. Jako časem jsem po třeba čtvrtém dnu i fyzicky unavený, že se mi nechce. Je to dlouhý, her je hodně. Jak je to na dlouho, tak i já jsem unavený a to jsem zvyklý.

A psychicky unavený nejsi? Tím, že s dětmi normálně nepracuješ a najednou je máš 24 hodin? Musíš na ně mluvit?

Možná, první dny je to všechno ve srandě, potom už na to nemám sílu, že začnu řvát, sem tam i sprostě. Ale jen na ty hyperaktivní. Na ty, co stojí v koutě to nemá cenu, můžeš jim říct cokoliv a budou tam pořád. U hyperaktivních už potom křičím, protože nevím, co jiného říct. Tak to mě unaví psychicky. Ale máme tam děti, že s nimi je sranda, i když ho pošleš někam, tak chvíli přijde, udělá srandu a směješ se s ním.

Takže ke konci tábora je to potom fyzicky i psychicky náročné?

Určitě.

Jak se staví k Tvému tábornictví rodina? Co Ti na to říkají, schvalují, podporují, shánějí věci?

Určitě se zapojují.

Nebo si ťukají na čelo.

To ne, nechávají mi v tom volnou ruku. Když mě to baví, tak ať si dělám, co chci, určitě mi to nezakazují.

Ne?

Ne.

Ani Tě v tom nějak zvlášť nepodporují? Nebo když jim řekneš, tak ano?

Ano, když řeknu, aby mi třeba mamka nebo babička ušily nějaké ty oblečky, nebo děda třeba vršky, to se mi moc dělat nechce. Ale že by mě nějak výrazně podporovali... Když chci půjčit auto, tak si půjčím auto, řeknu to dopředu. Nezakazují mi nic.

Co Ti tato práce dává a naopak bere?

Jak jsem říkal, psychicky si odpočinu, vypnu ten mozek a přemýšlím nad jinými věcmi a nepřemýšlím o práci, to je výhoda. A ta sranda s těma vedoucíma, jak to vymýšlíme, potom se tomu za rok smějeme, že v roce 2012 jsme dělali takovou srandu. Myslím, že i do budoucna, když si na to ve 40 letech vzpomenu. A co mi to bere, určitě nějaký čas, ale to se vykompenzuje tím psychickým odpočinkem, odpočinu si i od rodiny, to taky není špatné. Co mi to ještě bere, nevím.

Problém s dovolenou, že?

Ano, problém s dovolenou, že to musím plánovat, aby to vycházelo, 5 nebo 6 dní dovolené už je dost, to je jako dovolená u moře.

Tam by sis asi víc odpočinul, ne, jiným způsobem?

Jasně.

Myslíš, že zkušenosti z tábora uplatníš v dalším životě? V práci asi ne, možná v osobním životě, bude Ti to k něčemu ty zkušenosti?

Hlavně poznat ty děti, sice já budu mít děti třeba až tak za 5 let, děti budou zase jiné, možná ještě víc rozmazlené.

Co dovolíš, to bude.

Jasně. Uvidíme. Ale myslím si, že mám už odmalička k dětem vztah. Když mi dají nějaké miminko, tak se na něho směji, dělám „blbosti“, to už odmala. Ale že bych se nějak učil chovat k dětem. Jakože učím se něco nového, ale že by v tom byl nějaký velký skok, to ne.

Co je pro Tebe největším oceněním na konci tábora?

Že vyhraje, to je nejlepší. A hlavně to, že se ty děti do hry zapojí, přemýšlejí, „hecuješ“ druhé týmy, ty „hecuji“ nás. Kdybychom tam stáli a uběhl čas, tak co, ale kdy „hecuješ“ druhý tým a oni pak nás, tak se do toho vžijí i ti, kteří by se normálně nevžili.

Zavládne týmový duch, že?

Zavládne týmový duch, ano.

Takže to že vyhraje je největší úspěch, co když nehraješ?

Tak to musíš nějak „okecat“, abys uspěla.

Takže když přijdete z tábora domů a třeba jste nevyhráli, co je takovým zadostiučiněním? Mrzí Tě potom, že jsi tam byl?

Ne, jako mrzí mě to, ale zas si z toho velkou hlavu nedělám. Odtud potud, když jedu domů, tak nad tím nepřemýšlím, druhé místo nevadí.

Dobře, takže letos se na Tebe chystá G.

A V.

I V.?

Tak V. už i minulý rok.

Dobře, tak děkuji za rozhovor.

P 6

Co Vás motivuje k tomu, abyste jezdila na tábory a věnovala se tak cizím dětem ve svém volném čase?

Já myslím, že v době, kdy jsem jezdila, tak hlavně smysluplné využití prázdnin, ze začátku mě k tomu vedly okolnosti, v dávné době jsem pracovala s dětmi jako pionýrská vedoucí. Takže to víceméně vyšlo z party lidí, která jezdila, bylo mi s nimi dobře, chtěla jsem s nimi být i o prázdninách. Práce s dětmi mě bavila, potom jsem si ji vybrala i jako své celoživotní zaměstnání a poslání. Takže z toho to tak nějak vzešlo. Jezdila jsem tam ráda, bavilo mě to.

Takže jsi to neměla z práce jako povinně?

Ne. Nikdy jsem nejela povinně. Když už jsem pracovala tady ve škole, tak to nebylo povinné. Když bych nechtěla jet, tak bych nejela. Ale třeba ty poslední tábory, co jsem dělala s „debrujárama“, ty byly tak zajímavé a já jsem jenom zírala, jak jsem se k „debrujárům“ a k této práci vůbec dostala. Už jenom ti lidi kolem mě fascinovali, chrlili nápady a já jsem byla takový ten vděčný člověk, který je využíval, jsem je potom předávala dál a to mě na tom bavilo, bylo to zábavné. A vím, že i ty děti po 14 dnech litovaly toho, že ten tábor končí, protože byl tak vyplněný akcemi, děti neměly čas nějak strádat nebo fňukat, stěžovat si, protože každý si tam našel něco, co ho bavilo. Měla jsem tam vždycky dobrý pocit, byla jsem tam šťastný člověk.

Ovlivnil tě nějaký zážitek, který jsi prožila na táboře jako dítě, ať už příjemný nebo nepříjemný? V tom, že pokračuješ v tom táborování?

Já jsem jezdila jako dítě i se sestrou. Nebylo to jednoduché, v tu dobu se jezdilo na tři týdny, takže nás rodiče na tři týdny „odložili“ na tábor, nic jiného jim nezbylo, kdo by nás tři týdny hlídal. A jediný negativní zážitek je ten, že jsem spadla z horní postele, když jsme spali v chatičkách. Protože se na mě horní postel nedostala, tak jsem si to chtěla vyzkoušet, tak jsme si ji s kamarádkou vyměnily a já spadla dolů. Ale jako negativní zážitek nemám. Neuvědomuji si, nevzpomínám si. Hlavně si vzpomínám, že se sestrou jsme se vždycky těšily, až nám maminka pošle balík, jako ne jeden společně. Maminka nám poslala každé jeden, tak nám to všichni záviděli, že ostatní se musí dělit se sourozencem a my máme každá jeden.

A nějaký příjemný zážitek jako z toho programu nemáš?

To už je tak dávno, že se to ani nepamatuji. Ale vzhledem k tomu, že jsem byla takové to dítě, které trávilo čas venku, se švihadly a balóny jsme se honili venku, takže mně tady ten program vyhovoval, že to bylo akční. Mohly jsme plavat, sportovat, já jsem nebyla takový ten malíř, to mě nelákalo, ale ty sportovní věci mě tam bavily. Mně to vyhovovalo.

Ovlivňuje tvoje rozhodnutí, že se zúčastníš tábora, také kolektiv ostatních vedoucích, pracovníků a dětí, nebo jsi ochotna jet na tábor s kýmkoliv, kdykoliv, kamkoliv? Jestli Ti záleží na tom, kdo jede.

Samozřejmě, přece nebudu trávit volný čas, třeba 14 dnů ze svého volného času, s někým, kdo mi leze na nervy.

Takže důležitější jsou vedoucí nebo děti?

Já myslím, že důležité je, aby byla dobrá skupina vedoucích, a pak to pocítí i děti. Zažila jsem na táboře i situace, kdy vedoucí nehráli spolu a vždy se to odrazilo na dětech, ty děti to poznají. Bylo pro mě vždycky důležité s kým jedu, také věková skupina složení, vždycky jsme tam byli, tak ve stejném věku. I když to byli třeba i cizí lidi, z vysoké jsem tak jednou jela na nějaký tábor, ale nakonec se tam udělala nějaká parta dobrých lidí. Ale myslím si, že je nejlepší, když víš, s kým jedeš, víš, co můžeš očekávat, na koho se můžeš spolehnout. Je to pro Tebe i klidnější práce.

Záleží Ti na výběru a zaměření celotáborové hry? Nebo to je už podružné?

Když jsem jezdila, tak byly i situace, kdy jsem o tom moc nevěděla, třeba jako instruktor, byla jsem potom postavena před hotovou věc. To ale, když člověk nemá dost zkušeností, tak to tak bere. Potom kdy jsem jezdila jako vedoucí, tak mám v paměti poslední tábory s V. s „debrujárama“, ona měla ten program velmi pečlivě nachystaný, vtáhla nás do toho, pomáhali jsme jí, seznámila nás s tím a my věděli, co nás čeká. Takže si myslím, že je důležité vědět ten program dopředu a ne až tam. Problém je třeba i v tom, že nevíš, na jaké místo jedeš, nevíš, co od toho místa čekat, ale myslím si, že ten hlavní vedoucí by měl vědět, kam jede, jak to tam vypadá, co všechno by si měl dovolit, měl by si „osahat“ to místo, aby věděl, jaké aktivity tam může dělat. Myslím si, že ta celotáborová hra je důležitá, víš, že ten tábor někam směřuje. Že to není jen, že dnes se probudíme a půjdeme běhat tam, nebo plavat tam, to je takové nahodilé. Musí tam být i ten smysl, děti to potom baví víc, když ví, že dnes budou dělat to nebo to do táborové hry. Je to pro ně přitažlivější.

A motivace, že?

Ano.

Ovlivňuje Tě místo konání a ubytovací podmínky?

Nemůžu se na to dívat z pohledu věku, teď bych se tak netěšila, člověk potřebuje složit své kosti do lepších podmínek. Ale dřív jsem se tady do těch stanových věcí těšila, já jsem vždycky preferovala stany a tábor, kde nebylo moc dětí, tak do těch 60, maximálně 80 dětí. Protože čím víc dětí, tím to bylo takové roztříštěnější, tím se hůř vytvořila taková ta jednotná skupina, potom už byly třeba mladší a starší a už to bylo rozdělené. Mám radši, když celá ta skupina dětí hraje spolu. Preferovala jsem vždycky stany, než chatičky, nebo velkou budovu, to vůbec, to pro mě nebyl tábor. Když už to muselo být, tak teda chatky, ale nejlépe stany.

A dnes už bys jela radši do chatičky?

Asi by záleželo na okolnostech, na místě, na lidech, se kterými bych jela. V tomto věku už zvažuji, jak svůj hlas budu trávit, a s kým. Je to pro mě důležité, zase z jiného pohledu než před 20 nebo 25 lety.

když jsi jezdila na ty tábory, to už jsi vlastně trochu odpověděla, připravovala ses na v průběhu roku na tu táborovou funkci? Nějaká odborná nebo praktická příprava?

Vzhledem k tomu, že já jsem zažila takovou tu komunistickou a socialistickou éru, tak vlastně my jako praktikanti nebo vedoucí jsme museli skládat nějaké zkoušky, vzdělávat se, což si myslím, že je dobré, protože člověk musí být připraven na tu práci, mu být připraven na to, co od těch dětí očekávat. Možná je to zavedené zase, teď už o tom nemám takový přehled. A myslím si, že i ta spolupráce toho hlavního vedoucího s ostatními je také důležitá, aby se všichni podíleli na tom, co dělají. Nemůže někdo přijet na tábor a říct „ale já bych byl radši, kdyby ...“. Toto si ti lidé musí vyříkat předem a předem se domluvit, aby všichni táhli za jeden provaz. To je vždycky nejdůležitější.

Jaký je Tvůj postoj k dětem obecně?

Tak já myslím, že jsem už 30 let vydržela u tohoto povolání, i přesto že mi všichni říkali, že ty dnešní děti jsou příšerné, tak to už mluví samo za sebe. A ony jsou příšerné jen, jak jim dovolíme. Jsou jiné než dřív, za těch 30 let to vidím, ale pořád jsou to děti. Musí přizpůsobit době, která je tlačí, také to nemají jednoduché ani s námi.

Takže co se domníváš, že je v přístupu k dětem nejdůležitější na tom táboře?

Člověk si musí uvědomit, že ty děti odešly na dva týdny od rodičů a dnešní děti vzhledem k mobilům a informační technologii jsou daleko více spojeny s těmi rodiči. Dřív jely děti na tábor na dva nebo tři týdny, rodiče za nimi přijeli jednou za týden nebo třeba vůbec, a v klidu to přežily a přečkaly. Mnoho věcí, které dnešním dětem vadí, jim nevadily. Takže neměly takovou tu tendenci volat mamince, na to se musíme podívat i z tohoto hlediska, že bychom měli vytvořit takový program, který ho od snahy stěžovat si rodičům a neustále mamince telefonovat odradí. I rodiče by měli zvážit, jestli jejich dítě je natolik schopné, aby zvládly těch 14 dnů, je to otázka i pro rodiče. Nejenom, že potřebuji dítě někam umístit, tak pojedou na tábor. A potom při prvním zavolání „maminko, mě to tady nebaví“ přiletět a dítě z tábora vzít. Vedoucí mohou udělat cokoli pro to, aby se tam dětem líbilo. Tady ten denní kontakt s rodiči přes mobil to všechno trochu narušuje. Takovou zkušenosti mám i ze školy. Já když jsem ještě jezdila na tábory, tak těch mobilů ještě tolik nebylo. Myslím si, že toto je dnes dost velký problém pro práci s dětmi a pro to vzít to dítě z rodiny, a aby nějakou dobu vydržely bez maminky, která jim všechno udělá, jsou méně samostatné v té sebeoblužnosti a vydržet bez rodičů. Proto je dobré, když jedou sourozenci, mají tam někoho z té rodiny. Ale ne vždy se to dá zajistit.

Domníváš se, že v poslední době dochází ke změně v přístupu k dětem od rodičů, jaký to má vliv na tábor? To už jsi taky trochu zodpověděla. Jako jestli k nim ti rodiče přistupují jinak než k nám?

Já myslím, že ano, těžko to můžu posoudit, když už teď nejsem rodič, ale vidím to kolem sebe. Nechci samozřejmě rodičům sahat do svědomí, vím, že mnozí pracují, nemají na své děti čas, snaží se jim to vynahradiť jiným způsobem. Mají to také složitější, než to měli naši rodiče, kteří ráno odešli do práce a vrátili se o půl 3, mohli být s námi. Je jiná doba a myslím si, že i ten vedoucí musí tady s tím počítat, že bude muset řešit věci, které se třeba dříve neřešily. Například si děti některé konfliktní situace vyřešily mezi sebou, že o tom vedoucí ani nevěděl, že byly ochotné to vyřešit samy. Dnes dítě chytne mobil a volá mamince, že má problém. To si myslím, že není dobré, že ty děti by se měly naučit, pokud je to možné, si ten problém vyřešit samy. Od toho je tam ten vedoucí, měl by jim oznámit, že teď je tam on místo maminky a tatínka, a když něco potřebuje, tak přijďte za mnou, není potřeba s tím rodiče zatěžovat. Rodiče mají také povinností plno a dítě jelo na tábor proto, aby o ně bylo postarané. Vedoucí to nemá jednoduché, dnešní děti jsou méně ochotné přizpůsobit se někomu. Prosazují samy sebe daleko více než dříve. Záleží i na stavbě, pokud se děti znají a znají trochu i ty vedoucí. Ta práce je úplně jiná, když neví, kam jedou, s kým jedou. Záleží, na jaký tábor rodiče dítě umístí. I rodiče by se měli zajímat o to, s kým ty děti jedou, kam. Ale zodpovědný rodič toto snad vždycky řeší, že nestrčí své dítě kamkoliv. Já, jsem jako dítě jezdila na tábor od taťky z práce, takže věděl, kam se jede, znal to tam, s jakými lidmi. Doufám, že i ty dnešní rodiče mají v sobě tuto zodpovědnost.

Jaký typ výchovy preferuješ ve svém oddíle?

Já jsem vždycky praktikovala takovou tu saň na začátku s postupným uvolňováním až k přátelství. Vždycky se mi to osvědčilo. Když jsem vyhlásila, že něco bude, tak jak jsem řekla, tak to prostě muselo být. Některé děti tam přijedou a jsem pro ně cizí člověk, ale já mám ty zkušenosti z jiné doby, než ve které se pohybujeme dnes. Jednou na táboře od vysoké takový oddíl hochů 6. až 8. ročník, takových 16 kousků, jeden lepší než druhý a po třech dnech už jsem nemluvila, protože jsem na ně pořád křičela a oznámila jsem, že když zapískám, tak oni nastoupí na nějakou činnost, nebudu na ně 10 minut čekat, jinak nepůjdeme na tu činnost, dokud nepřijdou. Ostatní vedoucí se mi smáli, říkali, jaká jsem „bestie“, ale po týdně jen záviděli, protože jsem pískla a 16 hochů stáli nastoupení na činnost a oni svůj oddíl sháněli všude možně. Já jsem z každého tábora přijela totálně vychraptěná, prostě jsem se jim snažila dát najevo, že já tam za ně zodpovídám, a tudíž mě budou poslouchat a ne já je. Dnes možná ne populární přístup, ale zase je to jiné, když máš oddíl dětí, které neznáš, nebo když jedeš s dětmi, které znáš z pracoviště, tak k nim přistupuješ jinak. To si ten vedoucí musí sám nastavit. Hlavně si každý musí uvědomit, jak velkou odpovědnost si na sebe vzal, třeba 10 nebo 12 cizích dětí, že za ně zodpovídá 24 hodin denně po celou dobu toho tábora. Je to obrovská zodpovědnost. Byla jsem spokojená, když tábor skončil a všichni odjeli ve zdraví domů.

Takže jsi zodpověděla i tu 12., jak pracuješ se svou skupinou? Možná něco dodáš. Co myslíš, že je nejdůležitější při práci s tou skupinou na táboře?

Mě teď ovlivňují i ty poslední tábory, to jsem byla s dětmi, kteří byli v „debrujárech“, to byly velmi chytré, šikovné, inteligentní děti, byla jsem s nimi dvakrát a bylo to krásné v tom, že jsme byly na stejném místě. Poprvé, když jsme byly, tak se rozdělily do oddílů tak, jak jsme je my rozdělily a další rok jsme jeli jako vedoucí prakticky ve stejné sestavě a děti z 90 % také, takže pak už to probíhalo tak, kdo chce jít ke kterému vedoucímu. Některé děti měly velké dilema, chtěly jít k několika vedoucím. Záleží i na tom, jakou skladbu v tom oddíle máš, jestli ten tábor preferuje děti stejného nebo různého věku ve skupině. My jsme tady v tom posledním měli různý věk a taky to nebylo špatné, všechny oddíly byly jako na stejné úrovni, mohly dělat stejné věci. Ačkoliv na začátku, když jsme měli celotáborovou hru, tak byl program daný, ale potom jsme si my vedoucí dělali podle možností toho tábora, pokud to nebylo přesně dané a bylo tam mnoho možností. První rok jsme řekli, že dnes bude dopoledne tohle, odpoledne tohle. Další rok, když jsem měla děti, které chtěly být u mě, tak to bylo jinak „prosím tě, Jano, dělejme zítra to nebo to“. Potom jsem je už nechala, věděla jsem, že se na ně můžu spolehnout, nemám děti, které jsou zas tak hodně do sportu, tak jsem je do toho sportu nenutila. Dělali jsme věci, které je zajímaly, vyráběli jsme, různé pokusy, chodili jsme na procházky. Víceméně jsem je nechala, aby si, když to bylo možné, řekli, co chtějí dělat. Už to bylo na domluvě, už tam byly děti, kdy nejstarším bylo 14 nebo 15 let. Tak to bylo něco jiného.

To už je hezká práce.

Domníváš se, že máš autoritu u dětí?

Doufám, že ano.

Co ty a děti se speciálními potřebami? Poruchy chování, specifické potřeby, individuální přístup.

Co chceš slyšet?

Co tě napadne.

Jako ve vztahu k táboru?

Ve vztahu k táboru.

Myslím si, že pro mnohé tyto děti je to bezvadné, protože to mohou být děti, které nejsou tak úspěšné ve škole, ale naopak jsou dobří po fyzické stránce, manuální, takže mohou ukázat jak vedoucím i kamarádům, že sice nespočítám všechny ty úkoly, nemám samé jedničky, ale Tě předběhnu, tady tohle udělám lépe. Mnohé tyto děti takhle jezdí, protože člověk zjistí, že úplně někdo jiný, než ho znají ze školy. Děti se více otevrou těm vedoucím. Paní učitelka mi dá trojku nebo čtyřku, ale teď jí můžu ukázat, že jsem taky šikovný. Je málo dětí, které jsou „knedlíci“ úplně ve všem.

My tam máme dítě typu Víťa apod., to je dítě, které není úplně táborové, ale jezdí s námi, že třeba do týmu se nechce zapojit atd. Měla jsi nějaké takové dítě na táboře?

Ano, dokonce to byli mí dva synovci, oba měli problém se zapojit do kolektivu. Byli vysoce inteligentní, nechovali se jako děti. Já jsem je brala na ty „debrujáre“ tábory, kde byly děti, které byly vysoce inteligentní, neřešily jejich problémy, nepoukazovaly na ně, ale braly je takové, jaké byli.

Záleží na tom složení, že?

Ano. Vždycky se najde někdo, kdo má potřebu ubližovat druhému a zrovna jeden z těch mých synovců nebyl schopný se nějak bránit, ale v kolektivu těchto dětí zjistil, že chce dělat věci, které jinak dělat nechtěl, chtěl se zapojit do té práce. Jde o to, že ty děti se na něho dívaly tak, že je normální, protože se s námi nebavíš o tom, co půjdeme zničit, ale třeba o odborných věcech, které ho zajímaly, protože měly stejné zájmy. Tam potom hodně záleží na stavbě těch dětí. Jak je do toho oddílu seskládat.

Co Ti dělá v táborové práci největší potíže, nebo s čím bojuješ? Je něco, co Ti vyloženě vadilo, že jsi to musela přetrpět?

Tak si uvědomuji, že ani ne. Neuvědomuji si nic, nic mě nenapadá.

Jak se staví k Tvému tábornictví nejbližší rodina? Když jsi tedy jezdila.

To je různé, mamka s tatškou mě podporovali, byli rádi, že smysluplně trávím svůj čas. Když už jsem potom jezdila jako vdaná, tak jsem tímto způsobem řešila i to, že jsem vzala děti svých sester a kamarádů, ti měli klid, že věděli, kde a s kým děti jsou. Samozřejmě můj muž z toho až tak nadšený nebyl, dva týdny sám doma. Nemohu říct, že by mi to nějak vyčítal, ale vždycky říkal „já jsem tu tak sám“, to byla taková trošku vyděračská věta a já jsem musela uznat, že když se člověk vdá a má partnera, tak si nemůže tak jít za svým. Já jsem mu vždycky říkala, že když je nevezmu na tábor, tak budou 14 dnů u nás, a co budu pro 5 dětí vymýšlet, to byl lepší způsob. Samozřejmě potom byly i týdny u nás, ale pro mě to bylo tak, že jsem pomohla sestřám, že jsem jim zabezpečila děti.

Co Ti ta práce dávala, nebo naopak brala? To už jsi trochu zmínila. Je něco třeba profesně?

Určitě, poznáš různé děti a musíš na ně různě reagovat, musíš s nimi nějak vyjít. Myslím si, že tato práce Te naučí takové nějaké pokoře. Někdy si chceš prosadit to své, tak si to prosadíš, někdy si řekneš, že jejich nápady jsou lepší. Já se pořád vracím k těm „debrujárům“, protože to bylo to poslední, co jsem dělala, jsem fascinována lidmi, kteří umí něco, co já neumím. To mě přivedlo k fyzice a chemii, k předmětům, ve kterých jsem do té doby neviděla to, co jsem v nich našla potom. Někdy to přináší i to, že se Ti otevřou nové obzory, poznáš nové lidi, mám mnoho kamarádů a známých. Třeba už se teď z mého života vytratil, ale v určitém období postupovali mým životem. Protože jsem společenský člověk, tak jsem potřebovala být mezi lidmi a nemám ráda pocit promrhaných dnů, tak to nebyly promrhané dny.

S tím souvisí i další otázka. Jaký je přínos zkušeností z tábora pro Tvůj další život? To už je zodpovězeno.

Poslední otázka. Co je pro Vás nejhodnotnější, nebo největším oceněním na konci tábora?

Pro mě bylo největším oceněním, když jsme odjížděli z tábora a děti brečely, že nechtějí odjet. A také při odjezdu jsem si říkala, že je v autobuse ticho, tak jsem se otočila a zjistila, že všichni spí. To bylo úžasné. A já jsem přijela domů a také jsem dva dny spala. Nejkrásnější zážitek byl, když jsme se na táboře rozhodli nedělat karneval ale Vánoce. Děti ráno vstaly, my jsme měli postaveného papírového sněhuláka, do 3 hodin do rána jsme dělali rampouchy, všechno jsme připravovali, aby to vypadalo jako v zimě. Děti ráno vstaly a koukaly. Zdobili jsme stromečky a pálilo na nás sluníčko, vymýšleli si dárečky, zpívali koledy, to jsou prostě nezapomenutelné okamžiky, když si na to vzpomenu, tak mám slzy v očích. Krásná byla i slova pana řidiče, protože říkal, že s námi rád jezdí, že ty děti tak krásně zvládneme, že nezlobí. Když bylo ticho a otočil se, všichni spali, tak se ptal, co jsme s nimi na tom táboře dělali. Úplně jsme je zničili. Ještě bylo krásně, když Dalibor přijel z tábora s Erikem, se synovcem, tak měli ušpiněné ty jedny kalhoty maskáčové, jedno tričko, jednu vestu a kšiltovku, všechno ostatní tam bylo, ale vždycky mě ubezpečil a to jsem viděla, že slipy a ponožky si měnili. Takže asi i to, když děti přijedou z tábora s kufrem čistého prádla a jednu špinavou věc, ony jsou tak špinavé, že neslyší a nevidí, tak je vidět, že je to tam bavilo. Není důležité, jestli se převlékali nebo ne. To jsou takové nejdůležitější věci.

Tak ano, děkuji.

Není zač.

P7

Co Vás motivuje k tomu, abyste jezdila na tábory a věnovala se tak cizím dětem ve svém volném čase?

Přebytek energie, musím ji někde vybit. Jako dítě jsem jezdila na tábory hrozně ráda, takže mě to motivuje, aby to zažily i moje děti a měly z toho ty nejlepší zážitky. Dodnes si pamatuji, co jsme tam prováděli, ale nepamatuji si jména vedoucích a instruktorů.

To právě navazuje dál. Takže přebytek energie, ano?

Ano.

Ted' navazuje druhá otázka.

Co Tě ovlivnilo v dětství, nějaký zážitek, příjemný nebo nepříjemný, co pamatuješ?

Stezky odvahy.

To bylo příjemné?

Ano, stezky odvahy v Jemnici, když se lezlo přes potok a potom ještě takové ty lanové cesty, které byly v Jemnici, se Spa. jsme tenkrát byli, toho jediného si pamatuji, protože ten býval vedoucí za mě. Stezka vedla vždycky od jídelny, přes potok po lávce a pak se prolézalo po lanech z jedné strany na druhou. To se mi nejvíc líbilo, všichni byli mokří.

Ovlivňuje tvoje rozhodnutí jezdit na tábor taky kolektiv vedoucích, pracovníků a dětí, nebo jsi ochotna jet na tábor s kýmkoliv, kamkoliv?

S kýmkoliv, kamkoliv.

Je Ti to jedno?

Ano. Kamkoliv, pokud tam nebudou švábi. Jinak s kýmkoliv, je mi to jedno. Přežiji to se všemi, pokud oni přežijí mě.

Jezdíš na tábor dobrovolně, nebo je to povinná součást Tvé práce?

Dobrovolně.

Ano, i když se to od Tebe očekává?

Ano.

Záleží na výběru a zaměření celotáborové hry?

Ano, ano, ano. Nechci indiány!

Dobře.

Zamysli se nad tím.

Takže Tě musí nadchnout i to téma?

Mělo by.

Takže je to důležité?

Ano. Ti indiány mi přijdou taková obyčejní, už byli, každý je zná.

Takže něco originálního?

Ano.

Ovlivňuje Tě místo konání a ubytovací podmínky?

Švábi, to je jediné, jinak je mi to jedno. To mám asi z filmu Indiana Jones.

Zažila jsi někdy švába na táboře?

Ne.

Odkud se bere ta fobie?

To je asi z toho filmu, jak strká ruku do té díry a tam ti brouci.

Takže máš táborové podmínky spojené s touto fobií. Dobré.

Protože je to dobrodružné, to se mi líbí. A toto je jediné, co mi tam vadí, kostry, mrtvoly, to mi nevadí, ale brouci.

Tak jo.

Já jsem pro každou špatnost, třeba i hromadné spaní by se mi líbilo, třeba v nějaké velké hale. Někde jsme byli na výletě s K. a spali jsme v nějaké hale. Možná v tělocvičně, jako hromadně. Byla to místnost, tam postele a spalo se tam. Bylo to fajn, děti se nebály.

To už mi ale přijde takové málo táborové, že spí všichni pohromadě.

Tak ne třeba všichni, ale po 6 nebo 7, jako větší skupina dětí. Už se nepamatuji, jestli byli kluci a holky zvlášť. To jsme byli tenkrát v Lanžhotě, tam se spalo v těch chatkách po 6, že?

Tam byly velké chatky.

A Máša tam byla s námi.

To už si nepamatuji, tam jsem byla hodně malá, tak 2. nebo 3. třída. Tak to Máša taky ne, možná, že tam začínala jako instruktorka. To tam bylo dobré.

Připravujete se během roku na svou táborovou funkci?

Ne.

Odborná příprava?

Ne, žádná.

Praktická příprava?

Ne, až u hl. vedoucího doma, tam se připravuji.

Jsem přinucena, tak si vyrábím pončo, ano?

Ano, jinak ne, vůbec. Až 14 dnů před táborem začnu přemýšlet, co bychom potřebovali a honem to sháním.

Jaký je Tvůj postoj k dětem obecně?

Pozitivní, pouze k vlastním. Ne, k cizím mám lepší vztah než k vlastním, na vlastní jsem větší pedant.

Tak to asi každý, na vlastních člověk vidí každý chlup. Chudáčci vlastní děti.

Co se domníváte, že je v přístupu k dětem nejdůležitější na táboře?

To se mě neptej.

Já se musím ptát.

Nevím, být fér, jednat na rovinu. Zúčastnit se akcí, nikoho nepovyšovat, neponižovat.

Účastnit se těch her také?

Ano, ukázat jim, že to jde, i těm, kteří se bojí. Aby to každý vyzkoušel.

Takže je dobré, když to vyzkoušíme my, ano?

Ano, když jim ukážeme, jak se to bude dělat.

Pozorujete nějaké změny ve schopnostech nebo přístupu dětí k táboru v poslední době? Ty to nemůžeš moc posoudit.

Já to nemůžu posoudit.

Domníváš se, že v poslední době dochází ke změně v přístupu k dětem? Třeba i od rodičů, než třeba jak jsme byli vychovávaní my.

Určitě, většina dětí sedí doma, nejsou zvyklí nikam jít, neumí nic dělat, neumí si ani zavázat tkaničky. Ano, vezmi si, že třetákům zavazuješ boty. Neumí vylézt na strom. Takže je to tím, co vidí doma. Rodiče je nikam nevezmou, nejezdí často na výlety, když jedou, tak k moři, tam leží, ještě možná na hory lyžovat, ale že by třeba jeli stanovat, to ne. To už dnes nikdo nejezdí, my jsme jako děti jezdily pořád. Nebo i k babičkám, postavila sis stan, se staršíma, ti ukázali, dnes už ne.

Takže v samostatnosti i ve fyzické kondici?

Určitě, vezmi si, jaký úspěch mělo dojení krávy. Děti to neznají, my jsme chodili do kravína.

Jasně. A jsou to děti z vesnice.

Jasně, třeba i sousedi mají, nebo i do toho JZD se mohou jít podívat, nevím, jestli chodí s rodiči.

To ne. My tedy chodíme tady do JZD se dívat, ale už jen občas, protože se bojím, posledně tam utekla kráva. Tam je to v takovém stavu u těch V.

Myslíš, že tady ty změny, co děti umí a neumí, vliv na náš program?

Určitě musíš ho přizpůsobit. Nemůžeš tam zařadit něco těžkého, když už v družině vidíš, že to ty děti nezvládnou. Takže určitě, všechno přizpůsobuješ.

Pro nás je plus, že v té družině víme, čeho jsou ty děti schopné.

Ano, většinu těch dětí znáš, víš, jak moc jsou samostatné.

Takže musíme ten program tomu přizpůsobit, že?

Nejenom věku, ale i zdatnosti.

Jaký typ výchovy praktikuješ ve svém oddíle? Autoritativní, liberální, nebo demokratický?

Já jsem demokrat, já si vyslechnu názor a podle toho se přizpůsobíme. Společně to nějak zvládneme.

Takže i slevíš ze svých požadavků?

To ne, M. musíme „rozdrtit“.

Priorita je to, zničit M. oddíl?

To ne, srazit M. sebevědomí. Je moc jistý.

Takže demokratický přístup, ano?

Ano, k dětem určitě.

Jak pracuješ se svou skupinou, co si myslíš, že je nejdůležitější při práci se skupinou?
Spolupráce, aby se děti naučily vyslechnout jeden druhého, starší pomohly mladším.

Ano.

Protože ti druháci, které jsem tam měla, tak ti by to sami nezvládli, že jim pomáhala třeba Anča, to už byly šikovné holky, nebo Filip pomáhal menším.

Domníváš se, že máš u dětí autoritu?

Jak kdy a jak u kterých dětí. U vlastních zřejmě ne, u cizích asi ano. Včera mi bylo řečeno... Můžeš to zastavit?

Ne, klidně to řekni.

Ty jsi nehorší maminka na světě, neustále musím plnit, co řekneš a ty neplníš nic.

Ano, slibuješ a neplníš, to mi syn také jednou řekl.

Slíbila jsem, že se může dívat na televizi, teď něco udělal a musí jít spát.

Vidíš to, důslednost.

Ano důslednost.

Co Ty a děti se speciálními potřebami? Například poruchy chování, hyperaktivita, specifické projevy, děti vyžadující individuální péči.

Já jsem snad nikoho takového ani neměla. Možná Tomáše, ale jak jste říkali, jak je problémový, tak už ani loni nebyl takový a loni vůbec. Jako Tomáš je divočejší, takže on potřebuje úkol, takže jsme ho zaúkolovali a byl klid. A dál ten Denis, ten se nezapojoval. To ani nevím.

Takové nevýrazné dítě, že ani nevíš, jestli jsi ho měla.

Já jsem měla Filipa, ale tím Denisem si nejsem jistá. Ještě Jendu jsem měla, ten je takový, že nerad komunikuje, on si najde někoho k sobě a s tím pak je. Ale ani s bratrem nebyl. Třeba spolu nevychází. Takže většinou zaúkolovat, Jenda, ten se snažil pomáhat menším, ale jen při úklidu, když jsme uklízeli, nebo se něco stavělo, to byli ti starší kluci důležití, i když byl Tomáš divoký, tak snášel materiál a všechno.

Takže divokého zaúkolovat a co s introvertem?

Introvert musí mít někoho k sobě, popovídat si s ním, najít mu někoho. Jinak by byl úplně sám, i když ten Denis nikoho nenašel, Denis byl úplně sám, toho jsme nikam nedostali. Sem tam mluvil s Bédou, ti dva byli tak jako k sobě. Ale nějak zvlášť asi nenavázali vztahy tak jak třeba Denča s Mirkou, ty dvě se našli, ty jsou dodnes spolu. O prázdninách jsem je potkala u nás u obchodu, jsem se divila, co tam ta Denča dělá, sobota ráno. Asi tam spala u té Mirky, protože Mirka bydlí dole na bytovkách.

Navázaly přátelství, které trvá.

Takže jsem byla úplně překvapena, že jsem je potkala ráno v 8 hodin, nebo půl 9 v obchodě. Takže tam asi spala, nebo nevím. Asi se navštěvují.

Co Ti dělá v táborové práci největší potíže, s čím na táboře bojuješ?

Já asi s ničím, mně tam nic nevadí.

Nenapadá Tě, co je obtížné?

Ne, vůbec nic.

Ten šváb, žáby?

Žába tam byla, tam mi nevadí. Asi tam nebylo nic. Nebo jen ty vosy.

To je zvláštní, mně třeba vadilo málo spánku.

To ne, já mám většinou největší problém s vlastními dětmi, protože se musím dívat, kde jsou, o těch ostatních mám přehled, ale toho malého jsem neustále hledala a většinou seděl s klukama u ohně. Takže potom jsem už chodila k ohni, protože už jsem pak věděla, že tam sedí, aby třeba nesekal dřevem.

Tak vidíš, to je pro Tebe zrovna problém.

To je pro mě asi jediný problém. Abych věděla, kde ten Milan je.

Ty jsi tam vlastně měla malé děti a nevěděla jsi, kde jsou.

Ano, jinak ne. Ty oddílové, ty větší děti většinou vidíš, kde jsou. Ti už nikam neutečou, ti ví, že musí dodržovat určitá pravidla. Ale s malýma je to horší. Třeba Vendelín, když se nám „sekl“ Venda a nevěděli jsme, co bude, jestli půjde, nepůjde.

No vidíš, to je zrovna problémové dítě.

A co jste dělali s Vendou, když se „sekl“?

Venda nebyl můj.

To nevadí.

Vendu musíme „ukecat“, Vendu já „ukecávám“ vyloženě na zastávkách, musím ho přesvědčit, musím mít víc argumentů, protože on je paličatý, zatvrzelý. On si postaví hlavu a přes to nejde. Ale nalákala jsem Vendu na

funkci velkého kamaráda ve stanu. Ptal se mě, jestli to platí. Venda se toho drží. Ale náš malý začal večer brečet, že on na tábor nemůže jet, protože nemá toho kamaráda do stanu.

Jestli pak vezme za vděk Vendelínkem, to teda nevím.

On řval úplně hystericky, on potřebuje nějakou kamarádku, koho zná.

Já ho musím seznámit s Vendou.

Jak se staví k Tvému tábornictví rodina?

Mamka pozitivně, přítel ten skřípe zuby, ať skřípe, to nevadí. Já si nenechám do ničeho mluvit, takže se mnou to má doma těžký.

Tak ho vezmi s sebou, to ne? Není ten typ?

To by nepřežil. Ne, vůbec.

Co Ti ta práce dává a co naopak bere?

Já z toho mám volnost, pocit uspokojení, vybitou energii. A co mi bere, asi nic. Možná 5 dní volna, které bych strávila na koupališti, ale jinak nic.

Je nějaký přínos těch zkušeností z tábora pro Tvůj další profesní nebo soukromý život?

Určitě. Utvrzuje mě to v tom, že bych chtěla jezdit neustále, dokud nebudu stará babička s holí, budu schopna lézt po kopcích, tak budu jezdit. A myslím, že i mým klukům to ukazuje, že se volný čas dá trávit jinak, že tam najde parta kamarádů, se kterými něco zažijí, že nemusí být jen doma. A myslím, že jeden z nich se vydá tou cestou, že bude jezdit. Ten druhý asi ne, ten zatím stávkuje, ale možná to překousne a půjde to.

A pro profesní život, má to přínos?

To zatím nějak nesleduji, ty ano?

Nepozoruješ?

Ne.

Tak my jsme vychovatelky, my to máme i v práci, nám to nepřijde, ale pedagogům to dává hodně. Ve výuce to dítě nepoznáš tak jak na táboře. Takže nám tak jako ne, my ty děti známe. Aspoň některé, ty starší jsem poznala až na táboře. No a vidíš, když jsi ty starší poznala až na táboře, tak máš na to názor, co ti to dá? Jestli sis třeba předtím myslela, že jsou to velké děti, že si neumí hrát?

Ne že si neumí hrát, ale elektronika, že by zvládly jen MP3, počítače, tablety, že by si nedokázaly hrát, vrátit se do toho chování, jak my jsme byli děti a běhali po venku. Přišlo mi, že je to generace počítačů a televize.

Takže jsem byla překvapena. Zvládly to bez telefonů a bez všeho a všeho se účastnily. I když na tom prvním táboře byly děti, které „fňukaly“, chtěly pohádky, Lukášek K., ten chtěl televizi, byl nešťastný, že nebude večer televize.

To nevěděl, že tam není elektřina.

Ano, byl nešťastný první dva dny a tenkrát Tina, ta chtěla televizi, byla smutná. A Tomáš měl tenkrát telefon, tomu jsme ho zabavovali. Chtěl pořád telefonovat. Ale jinak ne, uvědomily si, že bez té elektroniky to také jde, tak to zvládly. Myslím, že Tomáš byl jediný. Loni neměl ten telefon nikdo.

Myslím, že ne.

Stejně tam nebyl signál.

To je nejlepší.

O2.

Ano, na pařeze je O2.

Co je pro Tebe největším ohodnocením na konci tábora?

Když děti hlásí, že pojedou znovu. Když se jim to líbilo a chtějí jet znovu, to je nejlepší. Že se nikdo nezranil, že dorazili všichni, a že chtějí jet znovu. A když dorazíš 3. 9. do školy a ptají se, kdy budou přihlášky, to je nejlepší.

Tak děkuji.

Nemáš zač.

P 8

Co Vás motivuje k tomu, abyste jezdila na tábory a věnovala se tak cizím dětem ve svém volném čase?

Motivuje mě to, že děti mimo školní rok jsou úplně jiné, když se nemusí učit, a vůbec s dětmi ráda pracuji, ať už ve škole, nebo v jejich volném čase. A ten tábor je taková příležitost, děti jsou v přírodě, je to takové zajímavé, prostředí, když jsou to třeba stany, prostě krásná příroda. Samozřejmě také dobrá parta, vedoucích, takové okolnosti a pracovní prostředí.

Jezdíš tedy dobrovolně, nebo to máš v rámci práce?

Dobrovolně.

Nikdo Tě v práci nenutí?

No působící jako hlavní vedoucí jsem na ten tábor musela jezdit, musela jsem ho pořádat. Měla jsem to neřízené z práce.

Dobře.

Ovlivňuje Tě nějaký zážitek nebo zážitky, které jsi prožila na táboře jako dítě?

Určitě, právě mě ovlivnily tábory, které jsem jezdila se svou základkou, vlastně pionýrskou organizací, kde jsem své kamarády znala, kde byli lidi ze školy, ze třídy, paní učitelky a vedoucí, kteří nás v průběhu roku vedli třeba v pionýru. Bylo to takové krásné prázdninové dobrodružství. A samozřejmě se mi tam líbilo to táboření, hlídka, les, prostředí, odpolední klid, takové to v tom stanu, potmě.

Dnešní děti si třeba stěžují na to, že polední klid je nuda.

Protože se neumí zabavit, my jsme se dřív zabavili čímkoliv. Toto bylo takové to pro mě, jsem měla za krkem dvě děti, Klárku s Tomášem, takže to byl pro mě únik, kde já jsem byla dítětem. Mohla jsem se tam sama ukázat a prožívat to co ostatní připravovali, nemusela jsem nic připravovat.

A nějaký nepříjemný zážitek si z tábora nepamatuješ?

Nepříjemný zážitek si pamatuji z tábora, když jsem byla od tatínka z práce, jeli jsme do zahraničí, téměř nikoho jsem tam neznala, jeli jsme do Německa a se mnou na pokoj dali děvčata, která byla z města a já z vesnice, byla jsem tam takový outsider. Našla jsem si kamarádky ve vedlejších pokojích, které byly také z vesnice, byl tam takový rozdíl. Já jsem asi 3 dny trpěla, neustále jsem unikala z toho pokoje, sdružovala jsem se s jinými děvčaty, potom jsem se osmělila a řekla vedoucí a přestěhovala se. Takže potom už to bylo dobré. Ale nebylo to vůbec příjemné, protože pubertální holky dokáží být pěkně nepříjemné.

V jakém věku to bylo?

12 nebo 13 let, tak 7. třída.

Co ovlivňuje Tvé rozhodnutí účastnit se na táboře? Je pro tebe důležitý ten kolektiv vedoucích a pracovníků, nebo i dětí? Nebo jsi ochotna jet s kýmkoliv, kamkoliv?

Určitě je pro mě důležitý kolektiv vedoucích, děti se přizpůsobí, děti se poznají a není problém. Ale určitě bych tam chtěla mít někoho, koho znám, o koho se můžu opřít, a s kým zažiji něco hezkého. Že si to i já užiji. Spokojený vedoucí, spokojené děti.

Ano. To si myslím také.

Záleží Vám na výběru a zaměření celotáborové hry? Je to důležité?

Ne, vůbec. Klidně ze sebe udělám i pijavici, kašpara, cokoliv.

Ovlivňuje tě místo konání a ubytovací podmínky na táboře?

Ne, protože všechno má své kouzlo a určitě preferuji přírodu, stany a takový ten spartánský život než někde v ubytovně, kde je všechno, včetně super kuchyně, toho si člověk užije dosti. V létě je lépe být někde v přírodě, u lesa.

Připravuješ se v průběhu roku na svou táborovou funkci? Odborně i prakticky?

Určitě ano, jako vedoucí musí mít člověk připraveny nějaké aktivity na pěkné počasí, špatné počasí, prostě musí mít něco v rukávu. I když je celotáborová hra, tak se najde chvílička, kdy ten oddíl je sám, třeba sám, nebo po nějakém výkonu, nastane nějaká pomlka, kterou ten vedoucí nevyplní, tak by měl tu pomlku vyplnit, třeba i jenom povídáním. Některá drobná aktivita, něco by ten vedoucí měl mít. A samozřejmě pokud jde o celotáborovou hru, tak by si měl připravit nějaké pomůcky, podílet se a pomáhat. Ale vzhledem k mé praxi se nějak odborně nepřipravuji.

Jaký je Tvůj postoj k dětem obecně?

Postoj k dětem je určitě dobrý, jinak bych nepracovala jako pedagog a určitě bych nejela ani na tábor ve svém volném čase. A i když jsou děti hodně jiné, než když jsem jezdila na tábory jako vedoucí hlavní, tak je

pořád docela dost času je k sobě přitáhnout a trochu je za ten týden přetvořit k obrazu svému, dát jim kousek ze sebe, takového toho „správnáckého“, bez počítače, bez mobilu, dovádění a těchto aktivit.

Co se domníváš, že je v přístupu k dětem na táboře nejdůležitější?

Určitě přátelství, kamarádství, důvěra, ale musí být hranice. Dítě musí vědět odkud pokud. A samozřejmě, když něco nesplní nebo zlobí, tak musí vědět, že to tak nejde. Ale na druhé straně to musí být trochu jiné než ve škole, protože tam ten vedoucí nahrazuje i maminku, takže to dítě by se nemělo bát vedoucímu říct cokoliv. Nemělo by se bát si postěžovat, vedoucí by měl být přístupný mu pomoci, vyslechnout, pomazlit, třeba i vyřešit spory. Teď nevím, co ses ptala, protože jsem úplně odbočila.

Ne, úplně jsi to všechno vystihla. Stačí.

Pozoruješ nějaké změny ve schopnostech a přístupu dětí na táboře? Jezdila jsi s dětmi už dávno, když jsi byla mladší a teď jezdíš jako starší.

Teď mám v poslední době spíš zkušenost ze školy v přírodě, to je obdobné.

Ano, to je to stejné.

Záleží věkově, mladší děti ustavičně zaměstnávat, protože se neumí samy zabavit, starší děti by chtěly zase více volnosti, aby si mohli udělat takové své kroužky. Ale zase, když je člověk odtáhne, tak si to „okecají“, ale potom jsou rádi, že prožily něco zajímavého, nové zkušenosti mají, něco si zahrály. Nevím teda, co mě čeká, až pojedu letos, ale mám z toho celkem i strach, protože ty děti se rok od roku mění a zaskočí člověka takovou věcí, přístupem, chováním, až to člověka zarazí. A musí být připraven to řešit.

Domníváš se, že v poslední době dochází ke změnám v přístupu k dětem i doma z domácnosti?

Rozhodně, výchova je hodně demokratická, řekla bych, že až chybně demokratická. Rodiče prakticky neví, co to vůbec ta demokracie je a nechají si skákat po hlavě a potom to dítě to nacvičuje ve škole, ve svém prostředí, v zájmových kroužcích, mezi kamarády. Tak jak jsem říkala, nemá ty hranice. A je spousta rodičů, kteří si s výchovou neví rady, myslí si, že je výchova škola nebo vedoucí a hodně tedy teď jsou rodiče v práci a ta škola supluje i ten tábor, protože spousta rodičů dá děti na tábor, protože nemá dovolenou, takže tam to dítě odloží. To dítě není ani nemotivované tak, že jede s kamarády si něco užít, ale prostě to bere tak, nemá dovolenou, musíš jet. Že by na ten tábor jet nechtělo, i když potom třeba bude spokojené. Myslím si, že tam ty děti nejezdí tak nadšené. Také mě mrzí, že dnešní děti jsou naučené tím dnešním světem všeho dostatku, že mají všechno. Takže hrají kvůli něčemu, kvůli nějaké ceně. Musí být první, vepředu, mít to rychle hotové. A potřebují nějakou odměnu, ať už nějaké cukroví nebo lízátko, prostě nějaká cena. Hodně dětí takových je. To mě na té dnešní době mrzí.

Že nehrají s radostí, že?

Ano, že nehrají s radostí. Přesně tak.

Má to vliv na náš program?

Určitě si myslím, že ano. Protože i ty přemýšlíš nad tím, čím ty děti odměníš. Bude se jim toto líbit, není to blbost? Když od rodičů dostanou mobil, budou rádi, když tady dostanou nějaký náramek z korálků? A ještě je na tom nejhorší to, že ti to dítě řekne, taková blbost, ty mám doma 4. A vůbec si neuvědomí, že takový nemá.

Tady ten konzumní přístup, že?

Ano, ano.

Jaký typ výchovy praktikuješ ve svém oddíle? Liberální, autoritativní, demokratický?

Určitě tak jak jsem říkala, vždycky se osvědčuje nastolit nejdříve řádně kázeň, říci si, co se požaduje, co se smí, nesmí, nemělo by to být až tak striktně, jak ve škole, ale dítě by mělo poznat hranice, co si může dovolit, co může říct, nebo oznámit, aby se někde neztratilo, ale na druhé straně potom zase postupně si získat to jejich přátelství, to je kamarádství, takže bych řekla takový zlatý střed.

Nebo pružně, jak je potřeba.

Pružně, přesně tak.

Jak pracuješ se svou skupinou, co si myslíš, že je nejdůležitější, když povedeš svoji skupinu nebo oddíl? Pro ten malý kolektiv, pro tu malou skupinku.

Určitě udržet je v té skupince, jeden za všechny, všichni za jednoho, zlaté pravidlo, vzájemně si pomáhat, neposmívat se jeden druhému, hrajeme všichni za všechny. Když se to jednomu nepodaří, tak se nebudeme posmívat, nebudeme se osočovat, hádat, jsme tu chvíli, chceme si to užít. Všechno vyříkat, v klidu, nic nezamlčovat, nepomlouvat se, zvlášť u starších dětí, všechno vyřešit komunikací.

Myslíš si, že máš autoritu u dětí?

Někdy si myslím, že ano, někdy si myslím, že nemám. Já osobně mám ráda legraci, humor, i děti, které občas zazlobí, jsou upřímné, obyčejné. Nejsou „nafrněné“, že se odlišují, chtějí být něco víc. Nejhorší na tom je, že ta skupinka je různorodá a pro tyto děti je to úžasné, pro ty které já mám ráda, ale pro ty kteří s tím mají problémy a nějak se nadřazují, nebo se chovají nevhodně, nebo nepřiměřeně, tak tam je to chyba, tam se musí děti držet. A když jsou všichni v jedné skupině, tak jak... Samozřejmě když člověk tu legraci dělá a snaží se si to s dětmi užít, aby si to i děti užily, tak to někdo chápe špatně. Potom zjišťuji, že mi řekne někdo něco, co by si neměl dovolit, pak jsme trochu na jiné úrovni a jak z toho ven.

Potom ho musíš nějak ukáznit, že?

Ano. A to je potom těžké, nemůže člověk na to dítě na táboře „hartusit“, ve třídě je toto jiné. Zase aby se toho to nějak nedotklo, zase nesmí si člověk nechat „skákat po hlavě“.

Takže najít tu míru je těžké?

Toto je náročné a myslím si, že nejen pro nepedagogického pracovníka, ale pro pedagoga také. Tím, že je ta skupina taková nerovnoměrná, různorodá, tak nemůže každý den svítit sluníčko. Na někoho to platí, na někoho ne. Chvilku si myslíš, že autoritu máš, chvilku si říkáš, že se to nějak zvrtno.

Co ty a děti se speciálními potřebami? Poruchy chování, specifické projevy, vyžadující individuální přístup.

To je určitě problém pro všechny, nejen pro mě. Samozřejmě to chce hodně moc trpělivosti a vymyslet nějakou taktiku, vymyslet něco, vypátrat něco, čím ty děti získáme, a na každého platí něco jiného. Na někoho platí pochvala, na někoho platí spíš si ho nevsímat, na někoho platí ho zaukolovat, na někoho si promluvit, nejtěžší je tady tohle zjistit. Na tom táboře si myslím, že to není tak problematické, s těmi dětmi je člověk 24 hodin denně a během dvou dní má to dítě trochu přečtené víc než tady za celý měsíc. A máme víc možností ho odměňovat nejen známkami, nebo nějakými body jako ve vyučování. Tady je problém nejen v tom, jak se s tím vyrovná ten vedoucí, ale spíše jak to urídí v kolektivu, protože děti nemají pud sebezáchovy. Tohle si myslím, že by spíše byl u mě problém, „ukočírovat“, nebo já to vidím jako problém. Zaměřit se na to urdit ten kolektiv, aby se k tomu dítěti chovalo hezky. Aby ho brali a viděli ho takové jaké je, z té lepší stránky. Ale ty děti tady tohle neumí. Jakmile se takové dítě objeví, tak být ve střehu.

Dá se to nějak ovlivnit, ty vztahy, hrami, výběrem her?

Nevím.

Já se právě tak snažím, někdy mít hry pro sportovní děti, někdy pro chytré děti a tam kolikrát ti sportovci „zapláčou“ a introvert vynikne.

Ano, přesně tak.

Protože je inteligentní, kdežto ten dravec...

Ano. To dobře říkáš, to je pravda. Protože tady ty problémové děti jsou spíše pohybově nadané, nejsou takové intelektuálové, potom se v tom ztrácí. Potom ti ostatní řeknou, že ty jsi to pokazil. Takže aby to bylo někdy obráceně.

Ano. Jako souhlasíš s tím?

Ano.

Co Ti dělá v táborové práci největší potíže, s čím nejvíce bojuješ?

Asi se spánkem, protože se potřebuji jako opravdu vyspat a na tom táboře toho spánku moc není. Takže tady tohle, jinak si myslím, že se vyrovnám se špatnými hygienickými podmínkami, nebo nějakým jídlem, mně chutná všechno. S tím problém nebude, ani s tím, že budu z těch dětí unavena, ale určitě ten spánek si myslím, že ovlivní všechno. Na táboře potřebuješ mít energii pro ty cizí děti a na tu energii musíš být odpočatá.

Takže je to i můj boj.

Samozřejmě, že dokáže tu Tvou energii odebrat třeba i nepříznivé počasí, to je další, to je depresivní. Teď musíš překonat samu sebe, musíš namotivovat ty ostatní, ty děti. Někteří jsou z toho otrávení, ty z toho musíš „vybruslit“ tak, jaké je to skvělé, že prší, bojuješ sama se sebou.

Jak se staví k Tvému tábornictví nejbližší rodina?

Moje nejbližší rodina byla k tomuto vždycky tolerantní, samozřejmě, že když jsem jezdila před x lety, tak jsem děti neměla a jezdila jsem s manželem, který byl taky takový táborník, takže tam problém vůbec nebyl. A myslím si, že i moje děti nejsou nějaké problémové, že na tábor jezdily jako děti, problém nikdy neměly, nebylo jim smutno, nevyhledávaly mě.

Kolikrát jsi je tam s sebou měla?

Já jsem je tam s sebou prakticky neměla, jezdily beze mě, jezdily na ty „english campy“, je to způsobené tím, že moje děti jsou zvyklé samy, nejsou na mně nijak závislé, takže i když na tom táboře budeme spolu, tak na mně nebudou viset. A když bych na ten tábor jela a děti zůstaly doma, tak si poradí. U babičky, samy, není problém. Mají rády svobodu, rády jsou samy, takže maminko klidně. Není problém.

Co Ti tato práce dává, nebo naopak bere?

To si vzpomínám, jak jsme to vymýšleli. Co mi dává? Určitě takové jiné uspokojení, zážitky. Určitě zážitky, že jsem ve společnosti, samozřejmě to ovlivní klid a pohoda. Tak jak jsem říkala předtím, určitě bych nejela s někým cizím. Takže určitě mě to obohatí tím, že to beru jako takovou dovolenou, i když to není dovolená, nevím, jak bych to specifikovala. Určitě zkušenosti, člověk neví, s kým se tam setká, potom je to čas strávený v přírodě, někde být s lidmi, které mám ráda, od kterých se třeba i něco naučím. Dále mi to určitě dává další praxi, zkušenosti jsem vlastně řekla. A z programu se také dozvím spoustu her, které neznám. Možná se naučím uvařit nové jídlo. Může nastat situace, se kterou jsem se nesetkala a dozvím se, jestli ji zvládnou, ať už to bude úraz nebo cokoli, tak jak se nám stalo, že nám utekl kluk. Člověk nikdy neví, jak by se zachoval, dokud se do té situace nedostane. Ale závěrem bych řekla, že mi to dává uspokojení, kdyby mě to neuspokojovalo, tak bych nikam nejela.

Takže to riziko jsi ochotna podstoupit?

Ano.

Je něco, co Ti to bere?

Určitě kus prázdnin, které by si člověk jako pedagog měl chránit, proto ty prázdniny jsou, abychom si odpočinuli hlavně od cizích dětí a věnovali se sami sobě, rodině. Ale jinak si myslím, že kromě tohoto mi to nic nebere.

Myslíš, že je přínos zkušeností z tábora je důležitý pro Tvůj další život? Profesní nebo osobní?

Myslím, že jsem to už naznačila. Ať už jsou to ty hry, nebo různé situace, když jsme mluvili o problémových dětech, může se člověk přiučit k profesi, bude vědět, jaké má možnosti, jak by motivoval dítě. Já si myslím, že všechno je k něčemu dobré. Cokoliv prožiješ, se vždycky hodí.

Poslední otázka. Co je pro Tebe největším ohodnocením, oceněním na konci tábora?

Největším oceněním je určitě to, že přivezu všechny děti v pořádku, líbilo se jim to, že na ten tábor budou vzpomínat. A určitě to, že já sama jsem tam byla spokojená. Že jsem neměla pocit, že jsem tam něco zavinila, domotala, popletla, nebo někomu ublížila. Prostě to, že já budu v pohodě. Dopadlo to dobře, to je nejdůležitější. Když to vezmu ze strany dětí, tak se všem vždycky nezavděčíš, musíš být spokojen sám.

Sama se sebou a se svou prací.

Ano, protože když tam máš 30 nebo 35 dětí, tak se vždycky najde jedno, které řekne, že to bylo špatné. A takový jeden člověk mě nemůže odradit. To si myslím, že když bych byla mladší, tak by to se mnou zamávalo, ale s těmi všemi zkušenostmi vím, že je nejdůležitější, aby byl člověk spokojený, že si to sám užil, a že většina dětí byla spokojena.

Tak ano. Děkuji.

N 9

Co Vás motivuje k tomu, abyste jezdil na tábory a věnoval se tak cizím dětem?

Baví mě práce s dětmi, hlavně malými, dá se s nimi hodně hrát. Starší kolem té puberty se už nedají tak ovládat. Takže hlavně kvůli těmto dětem. Hrát si s nimi, povykládat s kamarády a kolektivem, co tam jezdí. Takže kvůli tomuto.

Ovlivnil Tě nějaký zážitek z dětství? Byl jsi asi pětkrát na táboře. Pamatuješ si, co tě nadchlo, že proto jezdíš, že to bylo fajn?

Když jsem byl malý, tak jsem jezdil s dětmi, užívali jsme si tam prázdniny. Byl jsem tam s dětmi, se kterými jsem chodíval do třídy, tak jsme mohli povykládat, dělat skopičiny. Že jsme neměli dva měsíce klid, že ještě na tom táboře jsem si s nimi hrál.

Takže dva měsíce bez kamarádů by bylo dlouho, tak na táboře to bylo fajn, ano?

Ano.

Takže celkově atmosféra? Nebo nemáš zážitek z toho tábora?

Tak když jsme chodívali do toho Balatonu, tam jsme se koupali, to bylo dobré. Jinak noční hlídky, to mě taky hrozně bavilo.

A nějaký negativní zážitek?

Kadibudky, ten smrad, ale dá se to přežít.

To dosud?

Ani ne.

Ovlivňuje Tvoje rozhodnutí účastnit se na táboře také kolektiv ostatních vedoucích, pracovníků a dětí, nebo jsi ochoten jet na tábor s kýmkoliv, kamkoliv? Je pro Tebe důležité, s kým jedeš?

Mně je to vcelku jedno, když je dobrý kolektiv, tak se dá jet i s jinými lidmi.

Ale musíš je znát?

Tak když je neznám... V. jsem taky neznal, poznal jsem a je super. Ale nesouvisí to s ničím.

Takže jsi otevřený novým zkušenostem?

Určitě.

Záleží Ti na výběru a zaměření celotáborové hry?

To ani ne, mně je to vcelku jedno.

Ani ne, ano? Jsi hravá povaha, zahraješ si cokoliv?

Ano.

Ovlivňuje Tě místo konání a ubytovací podmínky?

Mně je to vcelku jedno, i kdybychom jeli třeba pod stan, já to přežiji, nevádí mi to, v přírodě mě to baví.

A třeba na tom místě, kde jsme byli posledně, vadilo Ti tam něco? Že bys jel radši jinam.

Tak nevadilo. Je tam hodně lesů do kopce, ale až tak to nevádí.

Připravuješ se v průběhu roku na svou táborovou funkci?

Vůbec, nepřipravuji.

Takže na funkci vedoucího ne a nějaká praktická příprava? Něco vyrábět nebo tak dělat?

Něco málo, když něco potřebujeme, třeba ten kostým.

Takže jen když Tě záukolují?

Tak.

Jaký je Tvůj postoj k dětem? Vidím dítě a co?

Když je nějaké hodné, tak je to v pohodě, když třeba, dám příklad, Svozilík je moc akční, tak je to s ním těžké. Někteří jsou hodné. Každé dítě je jiné.

Takže ty vydržíš, ale nejsi nadšený?

Ano, přesně tak.

Co se domníváte, že je v přístupu k dětem nejdůležitější na táboře?

Určitě hygiena, především, potom aby se dobře najedly, aby nebyly hladý, aby si tam pohrály s ostatními, aby nebyli třeba v koutě samy, ale aby něco dělaly kolektivně.

Takže aby byly všechny děti v pořádku, aby se všichni bavili?

Ano.

Pozoruješ nějaké změnu ve schopnostech a přístupu dětí k táboru v poslední době? Ty jsi mladý, takže spíš srovnat, že vy jste uměli něco a teď to děti umí lépe, nebo to neumí?

Tak většinou je na tom táboře naučíme něco nového, co neumí. Někdy samozřejmě něco umí lépe, tatínek jim něco ukáže, nebo už byly na táboře, už jim to ukázali a my jim to zopakujeme.

A co třeba sebeobsluha, jak se o sebe postarají?

To také, třeba doma je umývá maminka a tam třeba musí samy.

A byli jsme my šikovnější? Jestli to jde „z kopce“, nebo jestli se to zlepšuje?

Jak kdy, většinou jsme my, když jsme byli malí, tak jsme neměli počítače, chodili jsme ven, nyní jsou stále na počítači a až tak se nevěnují těm věcem, kterým jsme se věnovali my.

Třeba ořezat klacík málokdo umí?

Přesně tak.

Domníváš se, že dochází ke změnám k přístupu k dětem i v domácnostech, doma? Že se k nim chovají jinak než k dříve k nám?

Více je rozmazlí, jsou různé vymoženosti, počítače. Děti by hned chtěly to a tamto. Jsou takoví, jak to říct, všechno by chtěly. Ale ne vždy to dostanou, někteří rodiče jim to koupí, někteří to zakáží, třeba nemají peníze, nebo je chtějí vychovat, tak jak byli sami vychovaní.

Takže myslíš, že jsou tam rozdíly?

Ano.

A myslíš, že si to ty děti navzájem vyčítají?

Já myslím, že ne. Třeba ty malé děti si to závidí, ten má lepší mobil než ten, takže asi trochu závidí, ale jinak jako... Už většinou i malé děti mají mobily, si s tím hrají.

Někdo má lepší značku a tak?

Ano.

Takže to sleduješ?

Ano.

A ještě, jaký to má vliv na náš program? Že jsou děti více materiálně zabezpečeny doma. Myslíš, že to má na nás nějaký vliv?

Ani ne, když je malé dítě, tak se s ním dá v pohodě pracovat, jak s těmi staršími. Starší by si jen „válel šunky“ a skoro nic nedělal, jak který.

Myslíš ty 14leté?

Ano. Jako třeba udělají něco, ale moc se jim nechce. Hráli by karty, někteří starší by hráli jen honěnou, že ti mladší si víc hrají než starší.

Tak to ano.

Jaký typ výchovy praktikuješ ve svém oddíle? To jsem teď zvědavá. Jestli jsi liberální, což znamená, že si děti mohou všechno dovolit, nebo jestli jsi autoritativní, co řekneš, to je zákon, to platí, přes to nejede vlak. Nebo můžeš být demokratický, což znamená, že se shodnete, nebo neshodnete a jak se všichni domluvíte, tak to bude. Nebo se to dá různě měnit, střídat.

Liberální ne. Jsou třeba různé věci, když jdeme na výlet, tak tam musí poslouchat, když jdeme na silnici, nesmí zlobit, tam musí poslouchat, ale jinak i demokratický. Když máme někam jít, tak si vymyslíme, jak půjdeme, abychom se shodli všichni, aby to pro nás pro všechny bylo v pohodě a užili jsme si to.

Takže to umíš takhle střídat?

Určitě.

Jak pracuješ se svou skupinou, co si myslíš, že je v práci se skupinou nejdůležitější, pro ten oddíl?

Určitě se dohromady stmelit, spíše disciplína, aby jeden nedělal to a druhý to, aby dělali dohromady, aby tam nebyl jedinec, já to nebudu dělat, mně se to nechce, a aby ostatní na něho nepovykovali.

Co když se Ti někdo „cukne“, co děláš? Když se Ti nezapojí.

Vysvětlil bych mu to, jak to je a když se nepřidá, tak je to jeho věc. Já ho nepředělám, když nechce, tak bohužel

Domníváš se, že máš autoritu u dětí?

Tak někdy ano, ale já jsem ještě ten mladší, třeba Vojta je starší, tak má větší autoritu, že ho víc poslechnou, jak třeba mě. Jako taky mě poslechnou, ale ty starší ví, co si ke mně můžou dovolit a ti, kteří mě neznají, tak poslouchají, jsou spokojeni a já také.

Takže mladší Tě poslouchají víc, protože jsi od nich starší, ano?

Přesně tak.

Co Ty a děti se speciálními potřebami? Třeba poruchy chování, viz Svozilík, nebo specifické projevy, introvertní děti, třeba se nezapojují, nekomunikují, Víťa apod.

Prostě si hrají rádi se sebou, stačí, když se vyblbne, večer je potom v klidu, potom tolik „nerapluje“, nedělá takové skopičiny. Přes den se vyblbne, potom je v pohodě. Někteří jsou třeba zase uzavření, nechtějí si s nikým hrát, oni by si hráli jen sami se sebou. Třeba nemají doma bratra nebo sestru, tak si hrají sami se sebou. Nejsou až tak zvyklí si hrát s dětmi.

Jaký k nim máš vztah v tom oddíle?

Ke všem stejný, když se nechce zapojit, je někde dál, dělá si to svoje a my si děláme svoje. Když nechce, tak nechce. Nemůžu ho nutit.

Je Ti tam v tom oddíle na obtíž?

Na obtíž ne, je to někdy těžší, ale musím se s tím smířit. Ne každý je stejný, ne každý má stejnou povahu. Každý je jiný.

Co Ti dělá v táborové práci největší potíže, s čím sám osobně nejvíce bojuješ? Není to vždy jen med, takže...?

Když děláme nějaké práce, třeba se dřevem nebo tak, to je v pohodě. Ale jinak nevím.

To nemusí být jenom práce.

Jasně. Nevím, třeba když hrajeme nějakou hru, tak vymyslet k tomu něco, tak nevím, nenapadá mě nic. Jindy zase hned vím.

A býváš unavený?

Ani ne, jak kdy. Podle toho, jak jsou děti hodné, jestli řvou, dělají skopičiny, nebo jestli jsou hodné. Většinou je to dobré. Já jsem ještě mladý kluk, takže mi to nedělá potíže.

Takže není nic, s čím bys měl nějakou větší potíž?

Ne.

Jak se staví k Tvému tábornictví nejbližší rodina? Rodiče, podporují tě, nebo naopak?

Ano, podporují mě. Ví, že si do nich na chvíli odpočinu, mám od nich jakoby klid. Odpočinu si, sice jsem tam někdy se zlobivými dětmi, ale odpočinu si od každodenního stereotypu.

Co Ti ta práce dává, nebo naopak bere? Jsem zvědavá, co teď vymyslíš.

Práce s dětmi mi dává hodně, lekci do života, jak se mám chovat k dětem, jak ne, co si můžu dovolit, co nemůžu. Třeba kdybych měl své děti, tak bych je nevychoval tak, jak jsou někteří vychovaní, vychovával bych je tak, jak bych já chtěl, aby třeba nekradly, aby fakt byli poctivé.

Chtěl bys, aby jezdily na takový způsob tábora?

Ano. Přesně tak, aby si užívaly toho života, aby neseděly jen doma, aby chodily ven, sportovaly.

A je i něco, co Ti ta práce bere? Kromě kusu prázdnin.

Nic mi nebere.

To bereš spíše jako plus?

Přesně tak.

A to jsi teď vlastně řekl, jaký je přínos zkušeností z tábora pro další život? Buď profesní, nebo osobní? Dává Ti to něco do profesního života, co budeš?

Autotronik, takže do toho profesního ne, spíše do osobního, to každému.

Takže nějaké zkušenosti s dětmi?

Přesně.

A poslední otázka. Co je pro Vás největším nebo nejhodnotnějším oceněním na konci tábora?

Když děti dostanou diplom, tak jsou nadšené, že něco udělaly, ne jen nepořádek, ale že mají to ocenění, jsou ráda. Akorát jsou potom smutné z toho, že už odjíždíme, že tam nejsem déle.

Tak to potěší, že by tam s námi byly ještě, že?

Ano, že někteří by tam chtěly být, někteří by chtěly hned domů.

Takže když se jim tam líbí, tak je to pro tebe pochvala?

Přesně tak.

Tak děkuji za rozhovor.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Šárka Foretníková
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	Mgr. Pavla Vyhnálková, Ph.D.
Rok obhajoby:	2014
Název práce:	Motivace k práci vedoucího nebo instruktora na dětském letním táboře
Název v angličtině:	The head master's and master's motivation to work at the children summer camp.
Anotace práce:	Diplomová práce se zabývá motivací lidí k tomu, aby se stali vedoucími či instruktory na dětském letním táboře a snaží se zachytit možné rozdíly v přístupu mezi pedagogy a pedagogicky nekvalifikovanými vedoucími, či instruktory. Celkem má práce šest kapitol. Prvních pět z nich v teoretické rovině charakterizují základní pojmy, jako je volný čas dětí a mládeže, výchova ve volném čase, pedagogika volného času a zážitková pedagogika, letní dětské tábory, pedagog volného času a specifikace vedoucího na letním dětském táboře. Šestá kapitola je praktická. Výzkumné šetření se snaží objasnit motivaci vedoucích či instruktorů a zachytit možné rozdíly v přístupu mezi pedagogy a pedagogicky nekvalifikovanými. V motivaci obou skupin nebyl zjištěn žádný výrazný rozdíl. Přístup k dětem, se sice v určitých momentech liší, ale není jasné, že by na něj měla vliv pedagogická kvalifikace.
Klíčová slova:	Dětský letní tábor, tábor, vedoucí, instruktor, motivace, výchovný přístup, přínos tábora
Anotace v angličtině:	The diploma work deals with motivation of people to become head masters or masters at the children summer camp and tries to find out the differences at teachers', unqualified head masters', or masters' work. There are six chapters at diploma work. From the first to the fifth one characterizes basic terms such as children' and teens' free time, pedagogy in free time and experiance pedagogy, children summer camps, padagogy of the free time and specification leader on the children summer camp. The sixth chapter is functional. The research project tries to find out the head masters' or masters' motivation and catch the differences at approach among teachers and unqualified masters. In boths groups motaivation was no real difereance found. Approach to the cildren is diferent in some moments, but ints not certain that the pedagogic kvalifikation will have influence to the approach.
Klíčová slova v angličtině:	the children summer camp, camp, head master, master, motivation, the benefit of camp
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1: Otázky pro rozhovor s respondenty Příloha č. 2: Přepisy nahrávek rozhovorů
Rozsah práce:	100
Jazyk práce:	Čeština